

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД

БҮГЭДЭ АРАДАЙ СОНИН

ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

2010 оной октябрийн 14 Четверг
№ 40 (21786)
Намарай һүүлшын улаан нохой харын гарагай 5

Манай сонин Россин хэблэлэй алтан жасада оруулагданхай

Хүн зоние тоо бүридхэлдэ абалга-2010

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ – ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ТҮРҮҮЛЭГШЭ В.В. НАГОВИЦЫНАЙ ХАНДАЛГА

Манай орон дотор октябрийн 14-һөө 25 хүртэр хүн зоной тоо бүридхэл үнгэргэгдэхэнь. Буряад Республикада баһа үнгэргэгдэхэ болон. «Россида хүн бүхэн хэрэгтэй» гэхэн урьяа доро энэ хэмжээ ябуулга эмхидхэгдэнэ. Хүн зоной тоо бүридхэл хадаа гүрэн түрын сэхэ удха шанартай үйлэ хэрэг гээшэ.

Манай республикада гурбан жэлэй туршада энээндэ бэлдхэл ябуулагдаа. Республикын министерствэнүүдэй, эмхи зургаануудай, муниципальна байгуулануудай хүтэлбэрилгэшэд болон мэргэжлэдэй хүсэл оролдолгоор хүн зоной тоо бүридхэлдэ сэхэ бэлдхэл ябуулагдаа. Хүн зоной тоо бүридхэл хадаа Буряад орондо һүүлэй жэлнүүдтэ болоһон хубилалтануудыг элишэлжэ үгэхэ байна. Энээнһээ гадна манай эндэ хэды хүн ажаһуунаб, тэрэ тоодо хото городуудаар, аймагуудаар, хүдөө нютагуудаар ажаһуушадтай тоо абтаха.

Гадна ямар үндэһэ яһанай хүнүүд ажаһуунаб, тэдэ ямар хургуулигай, социальна талаар ямар байдалтайб гэхэһээ эхилээд, пенсионернүүд, ажалгүйшүүл тухай мэдээнүүд бэшгэдэхэ болон. Тэрэһэлэн республикынай ажаһуушад гэр байраар хэр хангаданаб, ямар һуудал байдалтайб гэхэн болон бусад шухала дүнгүүд гаргагдаха ёһотой.

Хүн зоной тоо бүридхэл гээшэ социально-экономическа сэхэ удха шанартай. Саашадаа эдэ дүнгүүдтэ үндэһэлэн, республикын министерствэнүүд болон албан зургаанууд, өөһэдүн хүтэлбэрийн зургаанууд, поселениүүдэй хүтэлбэри ажал хүдэлмэрээ эмхидхэхэ, Буряад ороной ажаһуушга бүхэнэй байдал һайжаруулгада энэнь шэглүүлэгдэхэ юм.

Хүн бүхэн энэ шухала удхатай хэмжээ ябуулгада хабаадажа, республикын хүгжэлтын шухала зорилгонуудыг элишэлжэгдэ туһалха аргатай.

Бүхэроссийн хүн зоной тоо бүридхэлдэ эдбхитэйгээр хабаадыт гэжэ бултгытнай урйалаб!

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ М.М. ГЕРШЕВИЧЭЙ ХАНДАЛГА

Октябрийн 14-дэ Бүхэроссийн хүн зоной тоо бүридхэл эхилхэнь. Арбан хоёр үдэрэй туршада үргэлжлэхэ энэ хэрэг манай гүрэнэй ажабайдалда тон шухала удхатай.

Российн Федерацийн бүхэ мого нютагуудта демографическа талаар ямар байдалтайб гэжэ энэ тоо бүридхэл харуулха байна. Манай гүрэндэ бодото дээрэ хэды хүн ажаһуунаб, тэдэ ямар байдалтайб гэжэ мэдэжэ абахабди. Тоо бүридхэлэй дүнгүүдтэ үндэһэлэн, республикын социально-экономическа хүгжэлтын хараа зорилгонуудыг саашадаа түсэблэхэ, бюджетнэ политикын булюу шэглэлнүүдыг тодорхойлохо болонобди.

Манай гүрэнэй ямар нэгэн хотодо, аймагта, мого нютагта хэды хүн ажаһуунаб, энээнһээ дулдыдан, социальна объектүүд болохо хүүгэдэй сээрлигүүд, хургуулинууд, поликлиникнүүд, больницануудта гүрэнэй тэдхэмжэ үзүүлэгдэхэ болон. Социальна пособи болон субсидиудыг түлэхэ тухай шийдхэбэри абалгада шэнэ мэдээнүүд хэрэгтэй болонхой. Тиймэһээ хүн зоной тоо бүридхэл үнгэргэхэ гээшэ тон шухала, мүнөө сагай эрилтэ болоод байна.

Буряад ороной ажаһуушад тухай гурба мянга гаран тоо бүридхэлдэ мэдээнүүдыг сулгуулха, бүридхэжэ бэшэхэ болон. Ажаһуушад тухай хүсэд дүүрэн мэдээнүүдыг бэшэжэ абаха, эдэ мэдээнүүдэй шэнжэлэл хэхэ гээшэ бэлэн бэшэ хэрэг.

Хүндэтэ нютагаархид, манай республикада ажаһуудаг хүн бүхэн сэхэ харюусалгатайгаар тоо бүридхэлдэ хандаха гэжэ найданаб!

Буряад ороной Россин бүридэлдэ ороһоор 350 жэлэй ойе угтуулан

БЭЛЭДХЭЛ ХЭР ЭРШЭТЭЙБ?

Буряад Республика һайн дураараа Россин бүридэлдэ ороһоор 350 жэлэй ойн баярта бэлдэлгын ажал ябуулагдажал байна. Паяхана Буряад Республикын Президент Вячеслав Наговицын һайндэрнүүдтэ бэлдэлгэ тухай министрствэнүүдэй хүтэлбэрилгэшэдһөө асуулта хэбэ.

Тус һайндэртэ зорюулагдажа, республика дотор олон барилганууд хэгдэжэ байна. Жэшэнь, Улаан-Удын аэропортын цийдэлгын зуруудай, "Култук-Монды" гэхэн харгын заһабари, "Балтахинова-Бабушкина-Трубачева" гэхэн уулзадахади барилга. Энэ барилга һаяар түгсэхэ гэжэ Буряад Республикын транспортын, энергетикын болон харгын ажахын хүгжэлтын министр Сергей Козлов хэлэнэ.

Барилгын болон гэр байрын-коммунальна ажахын хүгжэлтын министр Владимир Рубанай хэлэхээр, тус һайндэрэй хэмжээндэ Кабанскын аймагта бассейн, Аршаан тосхондо сангын бааза баригдаха. Улаан-Удын театрнуудта заһабари хэгдэхэ. Мүн ремонтын мүнгэндэ Гусинозерск хотын дасан, Хяагта хотын Воскресенск сүмэ хүртэхэ.

Тийн элүүржүүлгын олон объектүүд баһал тус программа соо ороо: Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больница, Зүүн зүгэй медицинын больница, онкологическа диспансер, Хурамхаан тосхоной больницын акушерскэ корпус.

Эрэхэ жэл тус программын хэмжээндэ республика дотор дүрбэй шэнэ хургуулинууд нээгдэхэ: Яруунын аймагтай Тэлэмбэ, Захааминай аймагтай Санага нютагуудта болон Хяагта хотодо. Тийн үшөө 11 хуугэдэй сээрлигүүд нээгдэхэ.

Буряад Республикын һайндэртэ спортивна шэнэ комплекснууд бодхоогдохо. Тэдэнэй тоодо Сэлэнгэ мүнэнэй эрье дээрэ баригдажа байһан стадион болоно. Эндэ 10 мянган хүн багтахар аргатай. Улаан-Удын 18-дахи кварталда, Түнхэнэй аймагта баригданан спортивна комплекснууд ажалаа ябуулжа эхилээ.

Кабанскын аймагтай Селенгинск тосхоной КСК соо заһабари хэгдэхэ. Тийн Мухар-Шэбэрэй аймагтай Сагаан-Нуур тосхондо бассейн барилгын асуудал мүнөө хэлсэгдэжэ байна.

"Аймагтай захиргаанууд софинансировани соо муугаар оролсоно. Тиймэһээ барилганууд урагшагүйдэнэ", - гэжэ Владимир Рубан хэлэнэ.

Буряад Республикын хүдөө ажахын болон эдэе хоолой министрэй орлогшо Михаил Костриков республиканска индустри дээрэ үнгэржэ байһан заһабари тухай Президентдэ хөөрөжэ үгэбэ.

"Мүнөө гол трибуна дээрэ ажал ябуулагдажа байна. Бүхыдөө эндэ 288 миллион түхэриг гаргагдаха", - гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Улаан-Удэ хото соохи байдал хотын мэр Геннадий Айдаев хөөрөб. Тэрэнэй хэлэхээр, хотын харгинууд заһагдаха. Жэшэнь, Ключевская, Цивилева, Борсоева, Тобольско үйлснүүд.

Буряад Республикын Президент Вячеслав Наговицынэй хэлэхээр, республика тус һайндэртэ һайнаар бэлдэнхэй байха ёһотой. Гэр байранууд, үйлснүүд сэрлэгдэхэ, гоё болоод байха болоно.

ЭРЖЕНА БАТОРОВА, манай корр.

ҺУНГАЛТА ТУХАЙ

Буряад орондо октябрийн 10-да хотын, хүдөөгэй поселениүүдэй толгойлогшонорыг, тийхэдэ табан муниципальна байгуулануудаар депутатуудыг һунгаба.

Буряад Республикын Президентын түсэблэлгын зүблөөндэ һунгалта хэр үнгэргэгдэбэ гэжэ тоосоон хэгдэбэ. Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо – Президентын болон Правительствын Захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ Петр Носковой мэдээсэхээр, табан аймагуудаар үнгэргэгдэхэн һунгалтада ажаһуушадтай 38,5 процентнь хабаадаа. Загарайн аймагтай ажаһуушадтай 29,89 процентнь һунгалтада хабаадаа. Харин Мухар-Шэбэрэй аймагтай Нарһатын поселенид һунгалтада нютагай зоной 75,53 процентнь хабаадаа. Загарайн аймагтай «Ключевское» гэхэн поселенин толгойлогшоор «Единая Россия» гэхэн партиин дэбжүүлхэн Надежда Федоровна Попова һунгагдаа.

Загарайда толгойлогшын тушаалда дэбжүүлэгдэхэн Александр Анатольевич Александровскиин түлөө (ЛДПР дэбжүүлэ) ажаһуушадтай 47,3 процентнь дуугаа үгөө.

Мухар-Шэбэрэй аймагтай Нарһатын хүдөөгэй поселенин толгойлогшоор Дулмажаб Санжиевна Цыренгармаева һунгагдаа. Тэрэниие «Единая Россия» гэхэн партиин гэшүүд дэбжүүлхэн байна.

Тэрэһэлэн Прибайкалийн аймагта «Единая Россия» гэхэн партиин түлөөлэгшэ Светлана Сергеевна Глебова һунгагдай 37,88 процент дуу абажа, «Таловское» гэхэн хүдөөгэй поселение толгойлохо болобо. Сэлэнгын аймагтай Үбэр-Зөөхэйн хүдөөгэй поселенин толгойлогшоор һунгагдай 74,81 процент дуу абаһан Виктор Владимирович Бизьяев һунгагдаа. Тэрэниие «Единая Россия» гэхэн парти дэбжүүлээ.

Захааминай аймагтай Далахайн хүдөөгэй поселенин Сөведэй депутатуудаар Родион Бадмаевич Базаров, Санжай Рыгзенович Нимасв һунгагдаа.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

Буряад хэлэнэй үдэрнүүд

БУРДРАМЫНХИД БУЯНТАЙ, ХЭШЭГТЭЙ ХАРГЫТАЙ

Х.Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театрай байшангыг хэблэн шэнэлжэ, хушалтыень хэлгэжэ, досоохи заалнуудынь гоё, зохидоор харагдаха болгохо үүргэтэй заһабарилга республикынай Президент-Правительствын Түрүүлэгшэ В.В.Наговицынай, Правительствын, Арадай Хуралай харгалзалга, шалгалта доро мүнөө үргэлжлэхөөр. Хойто жэл Россин бүридэлдэ Буряад ороной хамжан ороһоной 350 жэлэй ойн баярта нээгдэхэ театрайнай байшан саг соогоо заһабарилгада түргэнөөр бүтэхэй, һанаһан зориг, хэрэгын бэслүүлэгдэхэй гэжэ булта сэдхэнэбди, найданабди.

Түрэл Буряад театрайнай коллектив өөрынгоё байшан, заалгүй (заһабарилгаһаа боложо) дээрэһээ миин һуунагүй, саг үргэлжэ үбэл (марһаа), зунгүй гэхээр гастрольнуудыг хаа хаанагүй эмхидхэхэ, буряад хэлэс дэлгэрүүлнэ, Улаан-Удынгоо, хажуудахи һурунуудай, соёлой байшануудта, хүдөөгэй клубуудта зүжэгүүдэ, концерт наада харуулна. Паяхан Аха, Захааминаар айлшалһан Бурдрамын театрай бэлигтэй артистнуудтай, хүтэлбэрилгэшэдтэйн уулзажа хөөрэлдэбэбди.

Светлана Данзановна БАДМАЕВА – театрай ахамад администратор, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ:

- Сентябрийн 14-һөө 18 хүртэр Орлик, Сорог, Улаан-Аха, Саяанда – Ахын аймагта амжалтатай гастрольдо ябаабди, концерт наадаа харуулаабди. Энэ бүлэгтэ Россин арадай артистка, Аханютагайсуута артистка Людмила Дугарова (65 наһанайн ойе нютагаархидын үргэнөөр тэмдэглээ), Россин габьяата артист Дамба-Дугар Бочик-

тоев, артистнууд Амгалан Санжижапов, Сэсэгма Дондокова гээд орожо, бэлиг талаангаа гэршөлбэ. Аймагын гулваа Б.Д.Шарастепанов, гулваагай орлогшо Б.Д.Балданов, соёлойн дарга Д.Ц.Литвинцева гэгшэд эхэ һайнаар бидэнэе угтажа абаа. Бидэнэй хүтэлбэрилгэшөөр театраймнай уран һайханай хүтэл-

бэрилгэшэ, ахамад режиссёрнай, Россин искусствын габьяата ажал ябуулагша Ц.Д.Бальжанов ябаа. Алыган дээрэе угтан, хүндэлэн абаһан ахынхидтаа үшөө сэхэ амжалта, һайн һайхание хүсэ!

Харин сентябрийн 30-һаа октябрийн 10 болотор хэлсээнэйнгээ ёһоор Захааминайгаа аймаггаар гастрольдо (аймагын соёлой

ордон заһабарилгада оронхой) ябаабди. Октябрийн 1-дэ Закаменск хотын үдэртэ хабаадажа, «Дэнээ» гэжэ нэрлэгдэхэн фольклорно бүлэгтээ концертдэнь стадион дээрэ суг хабаадаабди. Бэлигтэй дуушаднай – «Донзымнай» артистнууд Дамба-Дугар Бочиктоев, Сэсэгма Дондокова, Амгалан Санжижапов (морин хуур дээрэ гоёор наададаг), республикын арадай артистка Туяна Бальжанова (шүлэгүүдэ уншаа) гээд бэлиг шадабарья харуулба, Зэдынвольфрам-молибденэй комбинай байгуулагдаһаар 75 жэлэй ойн баярай дурсхаалай тэмдэг-хүшөөн нээлгын баярта (М.И.Семёнов – директорын байһан байна) хабаадаба.

Залуу үетэниие буряад ёһо заншалтаа, түрэл баян хэлэнтээ, урданайнгаа дуунуудтай танилсуулха, хураха үүргэтэйгөөр байгуулагдаһан «Дэнээ» гэхэн фольклорно бүлэгнай Санагада, Енгорбойдо, Бортодо, Мэлэдэ, Үлэнтэдэ, Хуртагада, Үлэгшэндэ концертэе харуулаа, олон хургуулинуудта һонин уулзалгануудыг үнгэрөө, үбгэд, хүгшэдэй үрээлдэ хүртөө. Илангаяа

хөөмэйн (түбэнгийн хоолойгоор) дуунуудаар (артист А.Санжижапов) хүүгэд һонирхобо. Түлөөһөгүйгөөр, минитээр ПТУ-даа байлһанан, сайн дээждэ хүртүүлхэн даргань О.Д.Гонжитова, нэн түрүүн аймагтай гулваа В.В.Аюшеев, хотын мэр Б.Л.Молосов, соёлой дарга Д.Ж.Балданов, нютагуудай гулваанар Б.Ж.Д.Логинов (Санага), О.Р.Унтанов (Ехэ-Сахир), Санагын соёлой байшангай директор Б.В.Тарбаев, Захааминай арадай театрай режиссёр Н.Б.Соктоев, Хуртагын соёлой дарга Н.Н.Шойдопова, Үлэгшэнэй соёлой байшангай директор Э.Р.Ульзытуева гэгшэдтэ, мүн Д.Д. ба Ц.Д.Ульзытуевтанай гэр бүлдэ баярыг хүргэнэбди, үрээлэй дээжэ түрэл буряад гасетээрээ дамжуулаабди:

Түрэл буряад хэлэ дэлгэрүүлжэ, Ажалдаа амжалтатай, Үбшэ, зоболон үзэнгүй, Наһанай үндэрыг дабажа, Дундагүй дүүрэн, дутуугүй хүсэд, Дүрбэн тэгшэ жаргалтай, Дорюун, хүхюутэй ябыт даа!

Бэлигма ОРБДОЕВА хөөрэлдэбэ.

(Удаадахи дугаарта бэшэ материалнуудын гараха).

БАЙГАЛ-ХУДАРЫН ТҮХЭЛ ШАРАЙЕ НАЙЖАРУУЛНА

Кабанский аймагай Байгал-Худара гэжэ хуурин газарай эхин багта багахан гол урдана. Тэрэн Шанталка гэжэ нэрэтэй. Жэл эрьсэхэ бүри голый эрьсэрхи газар намагтай болоод, хатажа эхилэнхэй. Шэдитэ зунай сагта ишээ айлшаар эрхэн хүнэй нүдэндэ тон зохидхон хүдөө нютагай пейзаж үзэгдэдэг. Тиймэшье хаань нютагай зон энэ газараа арилгажа, модонуудыс тариха, шэмэглэн гоёохо зорилготой.

А.Алтаев "Дельта бумбэрсэг дэлхэй" гэжэ эмхин гэшүүдтэй

Үзэхэлэнтэ найхан саадургуулха ханаатай нютагай эдбхитэд республикын дээдэ хургуулинуудай эрдэмтэдтэ хандаа. Эдэ нютагай эдбхитэд хэд бэ гэхэдэ, олонийтын "Дельта бумбэрсэг дэлхэй" гэжэ нэрэтэй эмхин гэшүүд болоно. Эмхин бүридэлдэ хургуулин үхибүүд оролсоно. "Дельта бумбэрсэг дэлхэй" экологин талаар элдэб ажал хэрэгүүдыс ябуулна. Сэлэнгын унанай мониторинг нилээд үргэнөөр хэһэн байна. Иимэ дэмбэрэлтэй хэрэгтэнь Буряадай гүрэнэй хүдөө ажахын академи тэдхэмжэ үгэжэ, арга шадалаараа аша туһаяа оруулхаяа найдуулаа. Ингэжэ эрдэмэй, хуралсалай болон олонийтын эрхим холбоон байгуулагдаа.

Эмхин ажал хэрэгүүдээ үргэн дэли-сэтэйгээр ябуулха хэрэгтэ Россин Федерациин Гүрэнэй Дүүмын депутат, "Нийтэ нэгэн Росси" гэжэ партиин гэшүүн Байгал-Худара гоонтотой Василий Кузнецов тэдхэмжэ хэнэ. Пурагшадай ажал хэрэгээр нютагай захиргаан ехэтэ һонирхоод абанхай. Тус захиргаан эдир хүүгэдыс ехэдэмжэнэ, туһалха хүсэлтэй. Хүдөө ажахын академин "Хүдөө ажахын экологин" кафедрин доцент, биологийн эрдэмэй кандидат Александр Алтаев тэмэндэ ишээ эржэ, нютагай эдбхитэдтэ эрдэмэй зүбшэл заабари үгэһэн байна.

Мүнөө юун түсэблэгдэнхэйб гэхэдэ, нэн түрүүн голый эрьс бог шоройһоон сүлөөлхэ, газараа хаажа, модо тариха болонод. Ерээдүлдэ Шангалкын эрьсдэ гоёл болохо хөбөртэй! Иймэ гэжэ трассын хажуугаар модо ху-

барюулаад тариха, хорёолһон талмай соогоо рябинын модонуудыс ойһоо асаржа хуулгаха ханаан бии. Александр Алтаев ханамажаар, энэ газарта нютагай амаралтын газар болохо.

Хүдөө ажахын академин "Хүдөө ажахын экологин" кафедра 20-ёод жэлэй болзор соо ажалаа абуулна, мүнөө жэлэй һүүл багаар ойн баяраа тэмдэглэнэ. Жэл бүри тус кафедра факультет бүхэндэ хори-хори гаран оюутадые абана. Шэнэ сагай эрилтээр, хүдөө ажахын академидэ "Ландшафтна дизайн" гэжэ программаар оюутад хураха аргатай болонхой.

Мүнөөдөр тусдээдэ хургуулида ландшафтна дизайнай түб эмхидхэгдэнхэй. "Хүдөө ажахын экологин" кафедра зондо методическа туһа хүргэнэ, эрдэмэй зүбшэл заабари үгэнэ. Энэл хэрэгээрээ БГСХА-гай мэргэжэлтэд Ага, Захаамин гараад эрхэн байна.

Манай республикын тосхонууд өөрын түхэл шарайгүй, - гээд Александр Алтаев ханамажатайа хубаалдана. - Байгал-Хударын зоной нигээд өөрынгөө үүсхэлээр бидэндэ хандаһанинь тон найшаалтай гээд намда ханагдаа. Тэдэнэрэй хайнаар, сэрбэрээр, гоёор ажаһуухаяа ханаһанинь ойһогомоор.

Иимэ түлэб республика дотор эгээл түрүүшынхис бээлүүлэгдэжэ эхилбэ. Ландшафтна дизайн хэрэглэжэ, нютагайнгаа шэг шарай гоёохо гэһэн хүсэл ехэл дэмбэрэлтэй, хэрэгтэй гээд ханагдана.

Янжаме ЖАПОВА.
Авторай фото.

ТАПХАРТА ХҮҮГЭДЭЙ СЭСЭРЛИГ НЭЭГДЭБЭ

"Албанай тушаалда ажаллажа эхилхэдэмни, манай аймагта нэгэ-шьс хүүгэдэй сэсэрлиг үгы байгаа, - гэжэ Ивалгын аймагай эрдэм хуралсалай дарга Ольга Иванова хэлэбэ. - Мүнөө үедэ манай аймаг хүүгэдэй гурбан сэсэрлигтэй, дүрбэдэ хинь мүнөөдөр Тапхар нютагта нээгдэбэ. Эндэ 40 хүүгэд ябаха".

Тапхарай дунда хургуулин нэгэдэхи дабхарыс хүүгэдэй сэсэрлиг болгон һэльбэн шэнэлбэ. Тус сэсэрлигтэ гансал Тапхар нютагай хүүгэд бэнэ, харин Ивалгаһаа, Доодо Ивалгаһаа хүүгэд эрэхэ. Мүнөө үедэ Тапхар нютагай зоһоо 31 мэдээн, 12 мэдээн Ивалгаһаа, Доодо Ивалгаһаа абтанхай.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо Цыденжаб

хубаахыень "Обезличенные субсидии" гэһэн ойлгосо Президент оруулаа һэн. Тон зуб шийдхээр болоно гэжэ ханаһаб, - гэжэ Вячеслав Ирильдеев хэлэбэ. Хүүгэдэй сэсэрлигтэй түхээрлэгдэ аймагай хургуулин хамта олоор 254,5 мянган түхэриг сугларба. Арбан мянган түхэригтэ хоёр хибэс, хүүгэдэй наада хайнууд сэсэрлигтэй талаһаа үгтэнхэй. Спонсорнууд 96,0 мянган түхэриг үгэбэ. Хүүгэдтэй түрэлхид 122 мянган түхэриг суглуулба. Тэрэ мүнгөөр сэсэрлигтэй ханша баригдаба болоп хэрэгтэй юумэн абтаба.

Нютагай бюджетдээ 383 мянган түхэриг, республикын бюджетдээ 1746, 069 мянган түхэриг гаргашалагдаа.

3 800 миллион түхэриг сэсэрлигтэ, 350 мянган түхэриг Краснояроро хургуулин заһабарилгада, 6 гаран миллион түхэриг

Батуев, Буряад Республикын Арадай Хуралай комитетдэй экономическа политикын талаар дарга Вячеслав Ирильдеев, Ивалгын аймагай захиргаанай толгойлогшын орлогшын уялга дүүргэгшэ Цыден Лыктыпов, Буряад Республикын эрдэм хуралсалай министрстын таһагай дарга Татьяна Будаева болон аймагай захиргаан сэсэрлигыс нээлтэдэ хабалдаһаба.

Инфраструктурыс хүгжөөлгэдэ засаг захиргаанһаа мүнэнэй үгтэжэһэ, аймаг бүхэн бүтээхэс ханаһан ажалдаа тэрэ мүнгээ өөһэдөө хэрэглэхэ болоо. Ивалгын аймагта арбан миллион түхэриг үгтэһэн байгаа. "Хото хүдөөгэй нютагай захиргаанай өөһэдөө бээс даангыар мүнгээс

Суужа нютагта амбулаторин барилгада гаргагдаба.

Аймагай захиргаанай, эрдэм хуралсалай управлениин, аймагай бүхы багшанарай туһаламжаар ехэ ажал бүтээгдэбэ. Хүүгэдэй гурбан сэсэрлигтэй залгаа, Сотниково нютагай сэсэрлигтэ залгаа хэгдэһэн юм. Паяар хүүгэдэй хубин сэсэрлиг Нурселени, Сотниково нютагуудта нээгдэхэ. Ивалгын аймагта олонийтын, социальна удха шанартай шэнэ барилганууд бодхондоно, хургуулинууд заһабарилгана. Энэмнай тон найшаалтай баримта мүн.

Дарья СИБИРЯКОВА,
манай корр.
Авторай фото.

«СИБИРСКАЯ ТРЕТЬЯКОВКА» - УЛААН-ҮДЭДЭ

Шэнэ выставкэ

Паяхан Ц.Сампиловой нэрэмжэтэ Уран зурагай республиканска музей соо «Сибирская Третьяковка» гэжэ нэрлэгдэһэн ехэ һонин, урданай суута уран зураашадай бүтээлнүүдыс дэлгэһэн, гайхал түрүүлмэ выставкэ (үзэхэлэн) нээгдэбэ. Түрүүшын үдэр СМН-гэй болон олонийтын соёл, искусствын оршондо ажалладаг зондо зориулагдаба.

Эрхүүгэй меценат байһан В.П.Сукачевой бүри урдандаа суглуулһан уран зурагуудайн баян коллекци - 46 хүдэлмэри Эрхүүгэй уран зурагай музей (жаса) бидэндэ асаржа, холбоо барисаага батдахаба, - гэһэн амаршалгын үгэнүүдээр музейнай директор, искусство шэнжэлэлгын кандидат Т.А.Боронова энэ выставкэ нээлгын баяр дээрэ онсолбо.

Байгалай хоёр тээ ажаһуудат хүршээр байһан аад, мүнөө хүрээрөө бэс бэсынгэ соёлой ажабайдалыс дүүрэнээр хангаагүй байһамнай голхормоор. Зүгөөр хани харилсаанай эхин табигдаа, тинналтан зуунжэлэй гайхамнагта бүтээлнүүдтэй танилсуулха үүргэтэй энэ һонин выставкээр Та бүгэдэниие бултыстнай амаршалнаб, эрхүүгэйхидтэ, спонсорнуудта тон ехэ баярыс хүргэһэб, - гэжэ республикын соёлой министр Т.Г.Цыбиков баясан мэдүүлэ.

Гол спонсор болоһон «Восточный» экспресс-банкын түлөөлэгшэ П.Г.Акулов амаршалжа, журналистнуудта VIP OFFICE орохо тухай урилгануудыс үгэбэ. Эрхүүгэй Уран зурагай музейн директорэй орлогшо Т.П.Огородникова амаршалгын үгэ хэлэхэдэ: «Сияние России» гэһэн бүхэроссин выставкэдэ энэ

Г. Нефф. «Портрет Александры Федоровны - супруги Николая I»

выставкээс харуулха ёһотой аад, хэлсэн-түсэбэйнгөө ёһоор, Россида Буряад ороной хамжан ороһоной 350 жэлэй ойтойгнай дашарамдуулан, Улаан-Үдэ эдэ бүтээлнүүдэ асараабди. Манай музей хадаа Сибириин эгээл түрүүшын музей һэн тула 22 мянган бүтээлнүүдтэй, 140 жэлэйнгэ оие тэмдэглэхэ юм. Манда, Эрхүүдэ, бэлигэх харуулһан Алла Цыбикова, Валентин Базаров, Даши Намдаков «далая ургуулан», саашаа амжалтатай дэгжэн ниидээ», - гэжэ тэмдэглэ.

«Манай Сэлэнгын музейн 2 хүдэлмэри (иконо) эндэтнай табигдаа. Н.Бестужевский, А.Мучниковай бүтээлнүүд манай байха ёһотой», - гэһэн эрилтэтээс республикымнай хизаар шэнжэлэгшэ Виктор Харитонов танилсуулба. Соёлой министр Т.Г.Цыбиков, Эрхүүгэй

Т.П.Огородникова дарга энэ выставкыс нээлгын лентэ нээбэ.

Нээгдэхын урда тээ хүгжэмэй колледжын оюутад Виктор Лубсанов, Саян Цымпилов романснуудыс («Ах ты, душенька», «Не пой, красавица, при мне», бусад) ехэ гоёор дуулаа, харин Максим Абасов (флейтэ) Свистина багшатайа үзэхэлэн хараха үедэмнай гоё хүгжэм наадаа.

Ю.Беркманай «Тройка» гэһэн зураг дээрэ Москвагай урданай трассаар гүйлгэһэн залуу хүбүүн басаган хоёрыс харанабди: гурбан паар моринын гурбан тээшээ хазайнхай, эсшэ сусаһагүйгөөр урилдан, урагшаа тэгүүлнэ. В.Орловскийн «Хажууршад» гэһэн зураг наранда игаһан, эсэһэн урданай таряашадай үбһөө сабшаха, хажуураа хурсадхаха үеис, шарлаһаһан үбһэ ногооо бодотоор (реализм) харуулан танилсуулна. В.Елшинэй «Хутор на берегу реки» гэһэн зураг дээрэ гол мөрөнһөө, голаминһаа, амиды бодосуһанһаа дулдыдадаг багахан хуурин харагдаха юм. Хараһаа хараар Иван Алексеевич хаанай дүрэ зураг үгтэнхэй байна, муу ханаан бодольень образынь дамжуулна. I Николай хаанай хатан Александра Федоровнагай хубсаһан нэхэмэл алтан шийдхэнүүдээр яларна, баян сэдхэлыс элэрхэйлнэ. Авторынь - Г.Нефф. I Павел хаанай зураг харахата, нодэдын үхибүүнэй мэтэ гүлмэр... Алдар суута Илья Репинэй «Итальянка» гэһэн зураг дээрэ үндэһэн арадай хубсаһатай, юумэнһээ айдаг гайхалдгүй, омогорхол дүүрэн шарайтай, харасатай, бардам зантай залуу эхэнэрыс харанабди. Үнэхөөрөө, Италида гастрольдо нараар ябахатаа («Тоонтэ»

Н.Добровольский. «Переправа через Ангару в Иркутске». (1886 г.)

С. Вронский. «Тунка». (1876 г.)

ансамбльтай), нимэл залуу, хитагар гоё бэстэй, ялас гэмэ хурса нодэтэй басагадтай ушараа һэмди. Баснигтанай дүрэ зурагууд баян байдалтай зонтой танилсуулна. С.Вронскийн «Түхэн» гэһэн зураг һонирхуулба. Хүндэтэ нүхэд,

ошожо харыт, энэ һонин выставкэ танай зүрхэ сэдхэлыс баясуулха, баяжуулха байха.

Бэлигма ОРБОДОЕВА,
Радна-Нима БАЗАРОВАЙ
фото.

НАТУУ НАМАРАЙ ХЭШЭГЫНЬ ХЭМТЭЙХЭН ГҮ?

Манай республикада хүдөө ажыхаар булюу анхарал хандуулжа бэлүүлхэ зорилгонууд Хүдөө ажыхын министрстын талааа жэл бүри тодологдог. Гүрэнэй хэмжэндэ хараалагдахан Үндээн проектүүд болоод региональна програмнууд соо оруулагданхай гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тиигээд гүрэн түрэн талааа мүнгэ зөөрөөршье ехэ тэдхэмжэтэйгээр шухала зорилгонууд бэлүүлэгдэнэ. Эдэмнай хадаа газар тарьялангай үржэл дээшлүүлхэ, ургаса тарьяа элбэгээр ургуулха, адууна малай нүрэг олошоруулха болон бусад.

Зүгөөр сагай уларилнаа дудыдангүй, хүдөөгэй ажалшад зорихоноо бэлүүлхэ, туйлаха гэжэ оролдоно. Гэбшье үшөөл юумэн ханаашаар болоногүй гэжэ бодото дээрэ харанабди. Буриад орондо байгша ондо агропромышленна комплексехүгжөөхэ программаар 127 мянга үлүүтэй тонно орооно тарьяа, 165 мянган тонно хартаабха, 5 мянган тонно овош хуряажа абаха гэжэ хараалагдахан байгаа.

Бодото дээрэ 112 мянган гектарта орооното ургамалууд, 39 мянган гектарта тэжээлэй ургамалууд таригдаа. Тиихэдэ 13 мянга үлүүтэй талмайда хартаабха, 2 мянга үлүүтэй гектарта овош таригдахан байна. Хабарай тарилга яһала саг болзор соогоо үнгэргэдгөө гэжэ Хүдөө ажыхын болон эдэ хоолой министрстын мэдээндэ элишэлнэ.

Республикын 14 аймагуудта хатуу ган боложо, тарьяанай ургасада ехэ хохидол ушаруулагдаа. Тиихэдэн Буриад Республикын Правительствоын комисси байгуулагдажа, тэрэнэй гэшүүд хүдөө ню-

тагуудаар ябажа, тарьяа талханай ургасые ябажа харахан байна. Тэрэнэй дүнгөөр ургаса тарьяанай ургаагүй талмайнууд элирүүлэгдэнэ, комиссийн гэшүүд энээн тухай баталамжа бэшэн байна. Дамсаашаа Россиин Хүдөө ажыхын министрствэдэ тус комиссийн гэшүүдэнээн тухай дуулгажа, зохихо хэмжээнүүд абтахан гэшэ. Манай республикын тусхай программаар хүдэлдэг гэхэ гү, али орооно тарьяа ургуулгада шэглүүлэгдэнэ ажыхынуудай 47,2 мянган гектарай ургаса гандаа гэжэ элирүүлэгдэнэ байна.

Июль нарын хуушаар августын эхээр хура бороо орожо, гандажа байхан нуга сабшалангай, зарим нютагуудай тарьяалангай ургаса яһала нэргээгэ. Зүгөөр сабшалан болон тарьяалангай ургаса хуряаха болзорын сагай эрхээр хойшлуулагдаа нэн. Тиигээбэ яабашье республикымнай бүхы ажыхынуудта хамта дээрэ 269 мянга үлүүтэй тонно тэжээлэй единицэ үбнэ тэжээл бэлэдхэгдэ.

Тиихэдэ малай толгой бүхэндэ дунда зэргээр 7 центнер шахуу тэжээлэй единицэ бэлэдхэгдэнэ боллоно. Тиихэдэ 57 мянган гектарай тарьяалангай ургаса муушаг байжа, малай тэжээл болохо орооно тарьяан энэ газарһаа абтаа. Тиин хамта дээрэ 48 мянган тонно шахуу тэжээлэй ороонон абтаа.

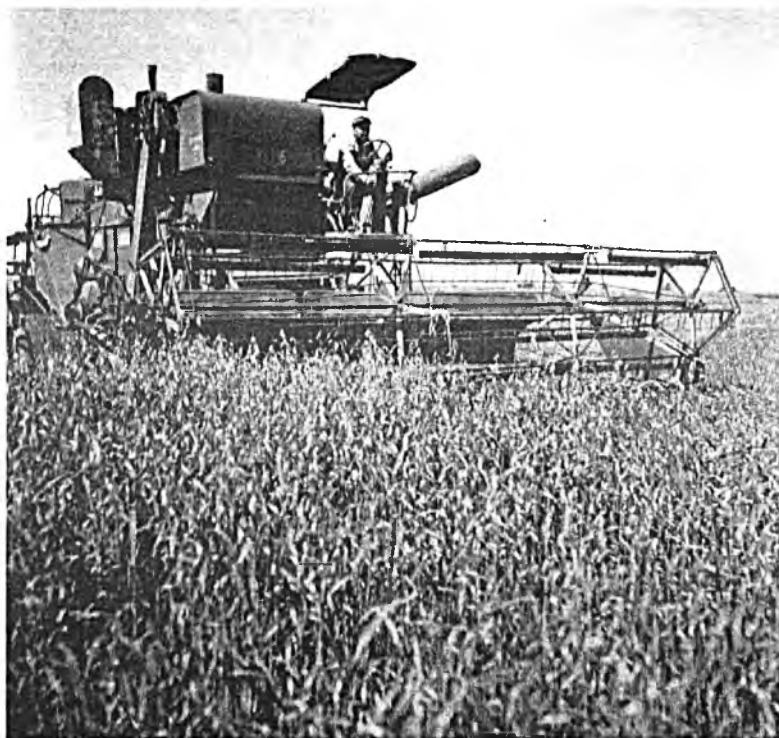
Республикымнай ажыхынуудта бүхы зүйлэй тарьяан таригдана гэжэ тэмдэглэмээр. Жэшээлхэдэ, хүн зоной эдэ хоолодо ородог, малай тэжээлшье болодог шэниисхээ гадна, обёос, ешмээн, хара ороонон, горох, гэршүүхэшье энэ жэлдэ таригдахан байна. Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын, Бэшүүрэй, Кабанскын аймагуудта обёос яһала горитой талмайда тарина.

Баргажанай аймагай ажыхынууд 625 гектарта обёос тарьяад, 624 тонно ургаса хуряажа абаа. Мухар-Шэбэрэй аймагта ешмээн болон хара тарьяанда орходоо обёос ехээр тариха гэжэ оролдодог байна. Энэ аймагта үлүүтэй мал үсхэбэрилдэг ажыхынууд олон дээрэһэ обёос хэрэглэнэ. Харин Зэдын аймагта ешмээн горитой талмайда тарига заншалтай. Тарьяаень болон голоомыень малай тэжээлдэ ехэ хэрэглэдэг, энэнь үбнэиһын ехэ алмалта боложо үгэдэг байна.

Республика дотор 13,5 мянган гектар талмайһаа 176 мянга үлүүтэй тонно хартаабха абтаа. Зарим нютагуудаар хартаабхын ургаса тулюурашаг байгаа. Зүгөөр хура бороотой байхан нютагуудаар хартаабхын хайн ургаса абахан байна. Жэшээлхэдэ, Баргажанай, Хяагтын, Прибайкалийн, Кабанскын, Түнхэнэй аймагуудта хартаабха яһала бараг ургаа. Тиихэдэ республика доторнай 47 мянган тонно үлүүтэй овош хуряагдаа. Овош таригад нютагууднай гэхэдэ, Бэшүүрэй, Загарайн, Ивалгын, Прибайкалийн, Тарбагатайн аймагууд болоно. Урда жэлүүдтэ овошой ургаса ехээр хуряажа абадаг Ивалгын аймагай ажыхынууд энэ жэлдэ бираагүй, ханаһанда хүрэмэ ургаса хуряажа, абажа шадаагүй.

Малай тэжээл хуряажа дүүргэнэ ажыхынууды тэмдэглэмээр. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхоз» гэнэн хүдөө ажыхын үйлдбэрийн кооператив, Кабанскын аймагай «Твороговский» гэнэн кооператив, Бэшүүрэй аймагай «Еланский» гэнэн ажыхы хуряалгын хүдэлмэринүүдые урагшатайгаар ябуулжа дүүргэ.

Буриад орондо гэршүүхэ таригад ажыхынууд мүнөө дээрэ үсөөн.

Тиимэһэ гэршүүхэ тариха талмайнууды хойто жэлһэ үргэдхэхэ, тэрэниэ үйлдбэрилэгшэдтэ гүрэнэй талаһаа туһалха хэмжээнүүд абтахан. Буриад Правительство эндэхи ажаһуугшадые гэршүүхын тарьяагаар хүсэд хүрэхэ хэмжээндэ хангадаг болохо зорилготой. Гол түлэб Хитадһаа, Алтайн хизаарһаа гэршүүхэ асаржа, манай эндэ наймаалдаг гэшэ. Манай республикын Хуралһаанай болон Бэшүүрэй аймагай хоёр ажыхы тэрэниэ тарина. Мүнөө дээрэ 600 гектарта энэ ургамал таригдана. Гэбшье жэл ерэхэ бүри гэршүүхэ ургуулагдахад ханаһандаа хүрэмэ ургаса абажа шадаанагүй. Сагай уларил нүлөөлнэ. Жэ-

шээлхэдэ, Хуралһаанай аймагай «Могойто» гэнэн хүдөө ажыхын үйлдбэрийн кооперативайхидай тарихан гэршүүхэ ган болоһон энэ хэсүү жэлдэ ёһоор ургаагүй. Харин Елань нютагта таригдахан гэршүүхын ургаса яһала хайн байгаа. Эндэ нэгэ гектарһаа 8-9 центнер ургаса хуряагдаа.

Манай Правительствоын талаһаа саашадаа гэршүүхэ таригшадые ёһоотой дэмжэхэ гэжэ Правительствон Түрүүлэгшын орлогшо Александр Чепик тэмдэглэнэ. Үрэнэ хадагалха, үтэгжүүлгэнүүды худалдажа абаха, гэршүүхын талмай үргэдхэжэ, тарилга хэхэ ажыхынуудта гүрэн түрэ туһалха хэмжээнүүды абаха байна.

ҮДЭРЭЙ НОНИН

ТАМУУЖАНАЙ ШЭНЭ ГУРИМУУД

2010 оной июлийн 1-нээ хубилгадахан хуулийн ёһоор, Буриад аймагай тамуужанай албанайхид хубийн эд хэрэгсэлүүды хилэ гаргаха шэнэ гуримтай болонхой.

Тамуужанай татабари болон налог түлэнгүйгөөр физическэ нюрунууд 1500 евро мүнгэнэй эд хэрэгсэлүүды бээдэ абажа, үгы гэбэл, ондоо ашаанда тээжэ, хилэ гаргаха аргатай.

Тиихэдэ хари гүрэндэ худалдажа абан зөөринь 50 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэй байха ёһогүй. Заагдахан шэгнүүрһэ үлүү гараһан ушарта тамуужанай татабари гү, али налог абтаха.

Гадна 3 литрһэ дээшэ бэшэ архи, пивэ, тиихэдэ 250 грамм шэгнүүр татаха тамхитай зүйлүүды гаргажа болохо. Тэрэшэлэн деклараци соо бэшэлтэгүйгөөр 10 мянган америк доллар хилэ гаргажа гү, али оруулжашье болоно.

Энэһэнэ ехэ мүнгэтэй байбал, деклараци соо заатагүй заажэ бэшэхэ хэрэгтэй. Харин үнэтэ саарханууды деклараци соо бэшэнгүй, хилэ гаргажа болохогүй.

РОССИИ ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Буриад Республикын делегаци стенд бэлдэжэ, Россиин Хүдөө ажыхын болон эдэ хоолой министрстын эмхидхэн агропромышленна выставкэдэ хабаадаад, энэ выставкын Гран-при шанда Буриад оромнай хүртэбэ.

Буриад Республикын эдэ хоолой болон буйлуулгын промышленностийн хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажыхын үйлд-

бэрилэгшэд имэ выставкэдэ түрүүшынхнэ хабаадаа. Бусад мого нютагуудта орходоо республикын экспозици онсо өөрсэ байһаараа илгараа. Тиихэдэ энэ выставкэдэ олоной үзэмжэдэ табигдахан продукция олон янза, хайн шанартай байгаа.

«Бурятмясопром», «Байкальская живица», «Дары Сибири» гэнэн хизаарлагдамал харюусалгатай бүлгэмүүдэй продукция гүрэнэй ниислэл хотын ажаһуугшадые нонирхуулаа. Энэһэнэ гадна акционернэ «Молоко Бурятии», «Амта», «Байкалфарм», «Востсибрыбцентр» гэнэн бүлгэмүүдэй хайн шанартай продукция республикын выставкые шэмэглэ.

Гадна Зэдын аймагай үлүүртэ хонидые үсхэбэрилдэг Борьёогой ажыхын хонинной мяхан, Байгал далайн тарган омоли загаһан энэ выставкэдэ табигдажа, харагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө гэжэ Буриад Республикын Хүдөө ажыхын хэблэлэй албанһаа мэдээсэ.

ГҮРЭНЭЙ ЭРХЭТЭЙ БОЛОБО

«Ажалай харилсаануудай талаар Буриад Республикын гүрэнэй эрхэ түлөөлэгшэүүды нютагай өөһэдн хүтэлбэрийн зургаануудта олгохо тухай» хуули Арадай Хуралда нэгдэхэ уншалгаар баталан абтаа.

Тэрэнэй ёһоор, хамтын хэлсээнүүды бүридхэлдэ абаха гүрэнэй эрхэ түлөөлэгшэүүд муниципальна байгуулануудта тусхайтаар олгогдобо. Энэһэнэй ашаар хүдөөгэй захиргаануудай хэлсээнүүды бүридхэлдэ абаха, тэдэниэ бэлүүлгын хойноһоо хинаха ажалда хэгдэхэ гаргашануудын субвенцийн гуримаар хүсэлдүүлэн түлэгдэхэ болобо.

Республикын бюджетһэ энэ ажал хүдэлмэриэ бэлүүлгэдэ 3 миллион үлүүтэй түхэриг субвенцийн гуримаар үгтэхэ. Энэһэнэ урид муниципальна байгууланууд имэрхүү хэлсээнүүды бүридхэлдэ абадаг байгаашье наа, ажал хүдэлмэрийн түлөө түлөөһэ абадаггүй байхан гэшэ.

БАЙДАЛЫЕМНАЙ

ХҮНГЭДХЭХЭ БАРИЛГАНУУД

Улаан-Үдэ хотын гурбан районуудта барилгын хүдэлмэринүүд ябуулагдаһаар. Ниислэл хотын Трубачеевэй болон Бабушкинай үйлсын уулзадха багта баригдаха харгы Үдэ гол дээгүүр гараһан хүүргэтэй холбогдожо, Улаан-Үдын Октябрьска районһоо автомашинаар ябагшадай наадгүй хотын түб хүрэхэ арга олгохо юм.

Мүнөө дээрэ энэ багта годиржо, зүүн зүгэй аймагууды зорихон ажалай һүү-

лээр бусаһан жолоошодто гэртээ түргөөр хүрэхэнь ехэ хүшэр байдаг. Ажалдаа ерэхэ, бусаха багаар хэдэн мянган шахуу машинанууд сугларанхай, газараа хороожо ядадаг. Тиимэһэ эндэхи барилга түргөөр ябуулха гэжэ хотын захиргаанай талаһаа хэмжээнүүд абтана. Тиихэдэ

Жердевэй үйлсын болон Барилгашадай гудамжин уулзадха харгы дээрэ баһал заһабарилгын хүдэлмэринүүд хэгдэнэ. Эндэхи харгы шэнэ асфальт хушалтатай болгогдожо байнхай.

Харгынуды заһабарилхаһаа гадна, Улаан-Үдэдэ хэдэн дахбар байшан гэрнүүд бодхоогдожо байнхай. Эдэ бүхы хүдэлмэринүүд түсэбэй ёһоор ябуулагдаһаа гэжэ хотын захиргаанай хэблэлэй албан мэдээсэ.

Энэ хуудаһа манай корреспондент Эльвира ДАМБАЕВА бэлдэбэ. Р.Н.БАЗАРОВАЙ фото.

14.10.2010

БҮРЯАД УНЭН

ТООНО

4

№ 40 (21786)

ДҮХЭРИГ

№ 40 (701)

Засагай дээдын зургаануудта

БҮРЯАДАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВО:

ҮДЭР ҮДЭРЭЙ ҮЙЛЭ ХЭРЭГҮҮД

2010 оной октябрийн 4-8

Буряадай Президент – Правительствын Түрүүлэгшэ Вячеслав Владимирович Наговицын Правительствын гэшүүдтэй, гүйсэдхэлгын засагай зургаануудай хүтэлбэрлэгшэдтэй түсэблэлгын зүблөө үнгэргөө, эрхэтэдье хубийн асуудалнуудаарнь хүлээн абаа. Тэршэлэн хэдэн хүдэлмэрлгын зүблөөнүүдье үнгэргөө.

Октябрийн 5-да Буряадай Президент багшын ажал ябуулгада үндэр дүнгүүдье туйлаһан, Бүхэроссийн конкурсно шалгаржа гараһан республикын эрхим багшанарта шангуудье барюулаа. Тэрэнэй удаа «Совзонд» гэдэн Москва хотын компаниин үнгэргэһэн замбуулиниие ашаглаха шэнэ арга боломжонуудтай танилсуулһан хэмжээ ябуулгада тэрэ хабаадаа. Тийхэдэ Ивалгын аймагта гаргаша багатай хүүгэдэй түбүүдье байгуулжа хүгжөөхэ асуудалаар зүблөө үнгэргөө. Буряад ороной журналистикын ветерануудтай уулзалга үнгэргөө.

Октябрийн 6-да республикын толгойлогшо зүблөө үнгэргөө. Энэ зүблөөндэ Росси гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной хайн дураараа ороһоор 350 жэлэй оие тэмдэглэлгэдэ бэлдэхэ хэр ябуулагданаб гэдэн асуудал зүбшэн хэлсээ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай ветерануудые гэр байраар хангаха асуудалаар муниципальна байгуулгануудай толгойлогшонортой видеоконференциин гуримаар хөөрлөө.

Сибирийн Федеральна округоор Россиин Федерациин Президентын бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэ В.А.Толоконский гэгшэтэй видеоконференциин гуримаар үнгэргэдэ зүблөөндэ республикын толгойлогшо хабаадаа. Тийхэдэ энэ үдэр республикын ипподром ошожо, хэрэг байдалтайнь танилсаа.

Октябрийн 7-до Вячеслав Наговицын Бэшүүрэй аймаг ажалай хэрэгээр ошожо эрээ.

Октябрийн 8-да Буряадай Президент хадаа Аха захатанай соведэй зүблөө хүтэлжэ үнгэргөө.

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын Нэгэдэхэ орлогшын уялгануудые дүүргэгшэ Александр Евгеньевич Челик Буряадай Президентын үнгэргэһэн түсэблэлгын зүблөөндэ хабаадаа. Росси гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной хайн дураараа ороһоор 350 жэлэй оие тэмдэглэлгэдэ бэлдэхэ талаар эмхидхэлэй хороонтой зүблөөндэ тэрэ хабаадалсаа. Тэршэлэн Бүхэроссийн хүн зоной тоо бүридхэл үнгэргэлгөөр Россиин Федерациин Правительствын комиссиин зүблөөндэ, Президентын дэргэдэ үнгэргэгдэһэн Аза захатанай соведтэ хабаадалсаа. Республикын гүйсэдхэлгын засагай зургаануудай, экономическа бүлэглэлдэ ородог министерствэнүүд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрлэгшэдтэй зүблөө үнгэргөө.

Социальна хүгжэлтын талаар Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Баир Гвибалович Бальжиров үнгэргэһэн долоон хоногто Москва хото албанай хэрэгээр ошожо эрээ. Б.Г.Бальжировай залан хүтэлбэрилдэг министерствэнүүд болон албан зургаануудай мэргэжэлтэд республика дотор Наһажал зоной уласхоорондын үдэр үндэр дээдэ хэмжээндэ эмхидхэжэ үнгэргөө. Энээнһээ гадна Сэлэнгын аймагай Сэлэндүүмэ нууриной Галуута Нуур станциин врачбена амбулаториунуудай ажал хүдэлмэриие шалгаа. Дээрэ нэрлэгдэһэн албан зургаануудай мэргэжэлтэд Правительствын дэргэдэхэ соёл болон искусствын талаар соведэй зүблөөндэ бэлдэхэ ябуулаа. Россиин Федерациин арадай артист Саян Раднаевай 75 наһанай ойн баярта зориулагданаб зохионо үдшье үнгэргэлгэдэ тэдэ хабаадалсаа.

Инфраструктурые хүгжөөлгөөр Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Александр Андреевич Фоменко хүдэлмэрлгын зүблөөнүүдтэ хэдэн шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Тэрэ тоодо коммунальна техника худалдажа абаха мого ногагуудай хоорондо, тийхэдэ аймагуудай аймагуудай хоорондо хүн зоний зөөлгье эмхидхэхэ асуудалнууд эдэ зүблөөнүүдтэ зүбшэглөө. Гадна А.А.Фоменко инфраструктурые хүгжөөхэ талаар бүлэглэлдэ ородог министерствэнүүд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрлэгшэдтэй түсэблэлгын зүблөөнүүдье үнгэргөө. Мухар-Шэбэрэй аймагта баригдаха объектүүдээр нүүдэл зүблөө үнгэргөө. Тийхэдэ Улаан-Үдэ хотодо баригдажа байһан объектүүдье ябажа хараа.

Россиин Федерациин Президентын дэргэдэхэ Буряад Республикын Бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэ эмхиин мэргэжэлтэд Буряадай Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Анатолий Анатольевич Лехатиновай ударидалга доро Буряадай Президент В.В.Наговицынэй республикын ажаһуугшадтай хэрэглэдэг зайн галай тарифуудые доошолоулаха асуудалаар Россиин Федерациин Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо И.И.Сечинэй үнгэргэхэ зүблөөндэ хабаадалга бэлдэхэ хүдэлмэри ябуулаа. «2013 он хүрэтэр Алас Дурна зүгье болон Байгалай зүүн бэсын нотагыэ экономическа болон социальна талаар хүгжөөлгэ» гэдэн федеральна тусхай зорилготой программые бэлүүлгээр Россиин Федерациин Региональна хүгжэлтын министерствэдэ республикын толгойлогшын хабаадалһан хүдэлмэрлгын зүблөөндэ бэлдэхэ хэдэн байна.

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо - Буряад Республикын Президентын болон Правительствын Захиргаанай Хүтэлбэрлэгшэ Петр Лукич Носков Буряадай Президентын дэргэдэ үнгэргэгдэһэн түсэблэлгын зүблөөндэ хабаадаа. Буряадай Президентын болон Правительствын Захиргаанай бүридэлгэнүүдэй хүтэлбэрлэгшэдтэй хүдэлмэрлгын зүблөөнүүдье хүтэлжэ үнгэргөө.

Нэрлэдэгшэ Захиргаанай албан зургаануудта Буряадай Президентын болон Правительствын хүдэлмэриие олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй туһаар олондо мэдээсэхэ ажал ябуулагдаа. Октябрийн 4-дэ хуралсалай болон эрдэм ухаанай министр А.В.Дамдинов, соёлой министр Т.Г.Цыбиков, Нураласалай болон эрдэм ухаанай министерствын Залуушуулай политикын талаар хорооной түрүүлэгшэ Б.Х.Ангуров гэгшэдэй республикын олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй журналистнуудтай уулзалга эмхидхэгдээ. Президентын болон Правительствын Захиргаанай мэргэжэлтэд «Буряад литературын антологи» хэблэлдэ бэлдэжэ байһан экспертнэ соведэй зүблөө үнгэргөө. Бүхэроссийн хүн зоние байгша ондо тоо бүридхэлдэ абаха хүдэлмэридэ хабаадаха өөһэдн хүтэлбэриин албан зургаануудта эндэхэ мэргэжэлтэд методическа туһаламжа зүүлээ. Тэршэлэн элүүрье хамгаалгын гүрэнэй болон муниципальна эмхи зургаануудта хүн зоние хэр ханганаб гэдэн шалгалта тэдэ үнгэргөө. Энээнһээ гадна Буряад Республикын дурасхаалта болон ойн баярта үдэрнүүдье харуулан литэ бүридхэхэ хүдэлмэри тэдэ ябуулаа.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

БҮРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ТҮСЭБЛЭНЭН ХЭМЖЭЭ ЯБУУЛГАНУУД

2010 оной октябрийн 11-15

I. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ М.М. ГЕРШЕВИЧЭЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ТҮСЭБЛЭЛГЫН ЗҮБЛӨӨН

11.10. 11.00 Арадай Хуралай Бага танхим

II. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДАЙ ЗҮБЛӨӨНҮҮД

Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нютагай өөһэдн хүтэлбэриин, хуули ёһоной болон гүрэнэй албанай асуудалнуудай талаар хороон (Түрүүлэгшэнь А.С.Скосырская)

Зүблэхэ зүйл:
Арадай Хуралай ээлжээтэ 18-дахы сессидэ зүблэхэ зүйлдэнь оруулагдаха асуудалнууд
13.10 10.00 каб.323

Арадай Хуралай Газарай асуудалнуудай, аграрна политикын болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хороон (Түрүүлэгшэнь В.А.Павлов)

Зүблэхэ зүйл:
1. «Гүрэнэй уридшалан багсаамжалга болон Буряад Республикын социально-экономическа хүгжэлтын программанууд тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
12.10 10.00 каб.119

2. «2011-2015 онуудай Буряад Республикын социально-экономическа хүгжэлтын программа тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай

3. «2020 он хүрэтэрхи Буряад Республикын социально-экономическа хүгжэлтын Программа тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай

4. «Буряад Республикын гүрэнэй тушаалнуудай реестр тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай болон Буряад Республикада хүнэй эрхэнүүдэй талаар зууршалагдагша тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай

5. «Буряад Республикын дэбисхэртэ инвестиционно ажал ябуулгыг гүрэнэй талаһаа дэмжэхэ тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай

6. «Буряад Республикын Арадай Хурал тухай» Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай

7. «Буряад Республикын Арадай Хуралай Регламентда хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын Арадай Хуралай тогтоолой түлэб тухай

Арадай Хуралай Регионууд хоорондын холбоонуудай, үндэһэтэнэй асуудалнуудай, залуушуулай политикын, ниитын болон шажан мүргэлэй нэгэдэлнүүдэй талаар хороон (Түрүүлэгшэнь В.Р.Булдасв)

Зүблэхэ зүйл:
Арадай Хуралай ээлжээтэ 18-дахы сессидэ зүблэхэ зүйлдэнь оруулагдаха асуудалнууд
14.10 10.00 каб.212

Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (Түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)

Зүблэхэ зүйл:

1. «Буряад Республикада хуулиин наһа хүсөөгүйшүүлэй хэрэгүүдэй болон тэдэнэй эрхэнүүдье хамгаалха талаар комиссинууд болон хотын округуудай ба муниципальна аймагуудай нютагай өөһэдн хүтэлбэриин албан зургаануудта хуулиин наһа хүсөөгүйшүүлэй хэрэгүүдэй болон тэдэнэй эрхэнүүдье хамгаалха талаар комиссинуудые байгуулгаар, тэдэнэй ажал ябуулгыг эмхидхэлгээр гүрэнэй эрхэ түлөөлэлгэнүүдье олгохо тухай» Буряад Республикын 2006 оной сентябрийн 19-дэ абтаһан 1844-III дугаарай Хуулиие бэлүүлгын ябаса тухай
14.10 10.00 Арадай Хуралай Бага танхим

2. Арадай Хуралай ээлжээтэ 18-дахы сессидэ зүблэхэ зүйлдэнь оруулагдаха асуудалнууд

III. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХЭРЭГҮҮДЫЕ ЭРХИЛЭГШЭ – АППАРАДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ В.Б.ЭРДЫНБЕВЭЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ХҮДЭЛМЭРИЛГЫН ЗҮБЛӨӨНҮҮД

Зүблэхэ зүйл:
1. Арадай Хуралай 2010 оной октябрийн 11-һээ 15 хүрэтэр түсэблэнэн хэмжээ ябуулганууд
11.10. 13.30 Арадай Хуралай Бага танхим
2. Арадай Хуралай хиналтын документнүүдье гүйсэдхэлгын ябаса тухай
3. Элдэб асуудалнууд

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДА АРАДАЙ ХУРАЛАЙ БЮДЖЕДЭЙ, НАЛОГУУДАЙ БОЛОН ФИНАНСЫН ТАЛААР ХОРООН (Түрүүлэгшэнь Ц.Д.Э.Доржисв)

Зүблэхэ зүйл:
«2012 болон 2013 онуудай түсэблэлгын үеын болон 2011 оной республикын бюджет тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
12-15.10

Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нютагай өөһэдн хүтэлбэриин, хуули ёһоной болон гүрэнэй албанай асуудалнуудай талаар хороон (Түрүүлэгшэнь А.С.Скосырская)

Зүблэхэ зүйл:
«Арадай Хуралай Соведэй Регламентда хубилалтануудые оруулха тухай» Буряад Республикын Арадай Хуралай тогтоолой түлэб тухай
12.10 10.00 каб.323

Арадай Хуралай Газарай асуудалнуудай, аграрна политикын болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хороон (Түрүүлэгшэнь В.А.Павлов)

Зүблэхэ зүйл:
Газарай асуудалнуудай, агропромышленна үйлдэбрийн болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар Баргажанай болон Хурамхаанай аймагуудта хуули ёһонуудые бэлүүлгын асуудалнуудаар нүүдэл хүдэлмэрлгын зүблөө үнгэргэлгэдэ бэлдэхэ тухай
15.10 10.00 каб.119

Арадай Хуралай Регионууд хоорондын холбоонуудай, үндэһэтэнэй асуудалнуудай, залуушуулай политикын, ниитын болон шажан мүргэлэй нэгэдэлнүүдэй талаар хороон (Түрүүлэгшэнь В.Р.Булдасв)

Зүблэхэ зүйл:
«Буряад Республикада заншалта оюун ухаанай үнэтэ баялигуудые, элүүр энхэ байлгыг дэлгэрүүлгэ» гэдэн темээр «Дүхэриг-шэрээдэ» бэлдэлгэ тухай
13.10 14.00 каб.212

Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (Түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)

Зүблэхэ зүйл:
«Эрдэм хуралсал тухай» Россиин Федерациин Хуулиин 41-дэхи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай» федеральна 322439-V дугаарай хуулиин түлэб тухай

IV. «ДҮХЭРИГ-ШЭРЭЭНҮҮД»

Арадай Хуралай газарай асуудалнуудай, аграрна политикын болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хороон (Түрүүлэгшэнь В.А.Павлов)

Зүблэхэ зүйл:
«Россиин Федерацида худалдаа наймаа гүрэнэй талаһаа гуримшуулгын эхи үндэһэнүүд тухай» 2009 оной декабрийн 28-най 381-дэхи дугаарай Федеральна хуулиие Буряад Республикада бэлүүлгын асуудалнууд тухай
13.10 10.00 Арадай Хуралай Бага танхим

Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (Түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)

Зүблэхэ зүйл:
«Гүрэнэй социальна туһаламжа тухай» 1999 оной июлиин 17-ной 178-дахы дугаарай Федеральна хуулиие нэмэлтэ эм домоор хангаха хубидань бэлүүлгын ябаса тухай
14.10 14.00 Арадай Хуралай Бага танхим

Межрегиональное общественное движение «ВСЕБУРЯТСКАЯ АССОЦИАЦИЯ РАЗВИТИЯ КУЛЬТУРЫ» в рамках «ДНЕЙ БУРЯТСКОГО ЯЗЫКА» проводит конкурс «КАРАОКЕ БУРЯТСКИХ ПЕСЕН», 14 октября 2010 года в 14.00 на Арбате. Приглашаем всех желающих!

«Буряад үнэн» - «Дүхэрэг» сониндо бэшэһэнэй һүүлээр

БУРЯД ЛИТЕРАТУРА ШУДАЛХА НОМ ЯМАР БАЙХА ЁНОТОЙБ?

Байгша оной сентябриин 2-ой «Буряад үнэн» - «Дүхэрэгт» хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор, Бурядай Гүрэнэй университетэй профессор Елизавета Балданмаксаровагай «Каким должен быть учебник нового поколения по бурятской литературе?» гэнэн томо статья толилогдоо. Энэ юрын лэ бэшэлгэн бэшэ, буряад хэлэ мэдэхгүйшье хүнүүдэй уншажа, өөһэдынгөө һанамжа, дуралханууды хэлэхэ гэнэн хөөрлөөндэ уриалхан ехэ асуудал болоно.

Хэрбээ эхэ хэлээ дэлхэйн нурууһаа үгы хэхэгүй гэбэл, буряад угсаатан бултадаа, үнэхөөрөөшье, түрэлхи хэлээ ямар аргаар алдаагүй һаамнай һайн бэ гэжэ тон наринаар, гүнзэггөөр бодомжолхо сагнай эгэс тулажа ерээ. Энээн дээрэһээ түрүүн хургуулида хурагшадые буряад хэлэн дээрэ бэшэгдэнэн зохёолнуудаар һонирхуулха, үе сагтайгаа тааруу зохёолнууды шудалжа, гол удхыень ойлгожо, мянгаад жэлэйнгээ түүхээр сэдхэл бодолоо зоригжуулжа, дэлхэй дээрхи үнэйнэй ехэ түүхэтэй арад түмэн гээшэбди гэжэ мэдэрхэ, омогорхохо ёһотойбди гээд, хэлэхэ хүнүүд олон байха.

Монгол туургата уласай хэлэн манай бодото, шуһа мяханаймнай, һур һүлдэн хэлэн. Энэ хэлэн дээрэ хөөрлөөдэжэ, Агуу богдо Чингис хаан дэлхэй дээрэ 1000 жэлэй хүн гэжэ

тодорхойлогдоо гээд мэдэнэбди. Зарим газарнуудаар ябахандаа, манай бурядуудай энэ гайхамшаг хүнэй нэрые дурдаха, омогорхохые шагнаал, тэрээндэ дүтэлжэ ошоод монгол гү, али буряад хэлэн дээрэ хөөрлөөдэжэ гэхэдэ, мэдэхгүй байдаг. Энэмнай уг гарбалдаа, ногаг нугадаа урбажа, үнгэрһэн үе сагай агууехэ туйлалтануудые ула доороо гэхэжэ, ерээдүй сагайгаа одо мүшые, һур һүлдые дараһан ябадал болоно гээд сэхэ урдаа харанабди. Хэнэйшье мэдэхээр, түрэлхи хэлээ зүбөөр ойлгожо, һайнаар мэдэхын, һайханаар хөөрлөөдэхын тула уран зохёол хургуулида үзэхэ ёһотойбди. Энээн тухай хүн бүхэн, мүн багашуулыше һайнаар мэдээ юм бээ.

Харин мүнөө хургуулинуудта шудалагдаха уран зохёол тухай өөрынгөө һанамжа үсөөхэн үгэнүүдээр хэлэхэ дуран хүрэнэ. Үе сагнай, засаг түрэмнай ондоо болоо. Тимэһээнэн түрүүн буряад арадай эртэ урдын үльгэр онтохонуудһаа эхилээд, мүнөө залуу үеын зохёолшодой шүлэгүүд хүрэтэр шудалха, зэргээ үлжэ үзэхэ шухала болонхой. Совет үе сагта коммунист парти, үзэл сурталыень магтаһан шүлэгүүд, мүн бусад нэгэ үдэрэй зохёолнууд олоор үзэгдэдэг байгаа гэжэ мэдэнэбди. Эдэ зохёолнуудай олонинь бүхы наһан соо үндэһэ яһанай, түрэлхи хэлэнэй зэр зэмсэг, урагшань хүтэлжэ арад нэрыень үргэхэ талаар һайн нүлөө үгэдэггүй,

класснаа класста хэһээлэй сэгнэлтэ болоод үлэдэг бэлэй.

Эдэ зохёолнууд манай ажа-байдалай түүхын нэгэ шата болобошье, хуралсалай номууд, программа соо класснаа класста дахалдаха ёһотой гэжэ һанагдана. Үнэн дээрэ бэлэгтэй зохёолшодой эгээл эрхимүүдын түүбэрилэн абажа, шэнэ программа соо оруулбал, тон һайн ха. Пурагша бүхэн сэдхэлдээ дүтэ зохёол уншаад байбал, өөрөө бодомжолхо, хураха. Хэрбээ түрэлхи хэлэн дээрэ бодомжолжо шадабал, энэ хэлэн дээрэ һайнаар хөөрлөөдэхэ, бэшэхэ аргатай болоно. Тиихэдэ би энэ хэлэн дээрэ юундэ хөөрлөөдэжэ бай-

һан тухайгаа мэдэхэ, хэлэнэйнгээ урда, ерээдүйнгөө, өөрынгөө наһанай замай мэтэ харюусалга мэдэрхэ болохоб. Энэнь багшын үгэһэн тон һайн хэһээл болоно.

Түрэлхи хэлэмнай зурхэндэмнай адли Түби дэлхэйдээ гансал юм даа.

Түрэлхи хэлэмнай угаймнай захяа. Түүхымнай хэтын долгин ха юм даа.

Эжимнай мандаа энжэ болгоожо, Эльгэнэй дулаанаар дамжуулан хэлэн.

Абымнай мандаа зэбсэг олгоожо, Аянай жаргалые үрээһэн хэлэн.

Энэ мэтээр лэ түрэлхи хэлэн тухайгаа бэшэхэ шүлэгэй мүрнүүд түрээжэл байдаг.

Манай буряад уран зохёол баян. Зохёолшоднай олон, олон ондоо жанруудта һанал бодолнуудаа дэлхэйн ехэ, ехэ уран зохёолшодой хэмжээндэ харуулжа шадаа. Харин олон жэлнүүдтэ эдэ зохёолнуудын шэнжэлэгдэнгүй, хуралсалай программада оруулагданагүй шахуу. Жэшээлэн хэлэбэл, Доржо Эрдэниевэй шэнэ романууд, Михаил Батоинай шэнэ зүжэгүүд, мүн оршуулганууд гэхэ мэтэ. Совет үедэ, Эсэрын дайнаа бүри түрүүншые талаан бэлэгтэй оршуу-

лагшад хүдэлһэн. Даша Дамбаев, Николай Дамдинов болон бусад оршуулганууд хурагшадтай анхарал татаха гээд һанагдана. Республикымнай Эрдэм хуралсалай министерствэдэ буряад хэлэ бэшэгэй литературынь талаар мэргэжэлтэд хүдэлдэг. Харин мянгаад жэлэй түүхэтэй арадай ухаан бодолоор хүгжэн ерэнэн зохёолнууды түүбэрилэн абажа, хуралсалай программада оруулха талаар хүдэлмэри ябуулхада бэлэн хэрэг бэшэ. Тимэһээ мүнөө үеын хурагшадтай ухаан сэдхэлэй эрилтэ, эрдэм болбосоролые зүбөөр ойлгожо, номуудые бүридхэхэ тусхай «бүлгэм» бүридхөө һаа, аша туһа ехэтэй байха һэн гэжэ һанагдана.

Мэдээжэ эрдэмтэ, багша Елизавета Балданмаксаровагай бэшэһэн статья тухай өөһэдынгөө һанамжа дуралханууды үнэн сэдхэлһээ бэшэхэ эрдэмтэд, уран зохёолшод, багшанар, хурагшад, мүн уншагшадшые олон байха. Юуб гэхэдэ, түрэлхи хэлээ һайнаар шудалха гэхбэл, эгээл мүнөө, тон ойртоогүй сагтан зүб замдан гаргажа, хурагшадтай анхарал татаһан шэнэ үеын хуралсалай программа бүридхэхэ хэрэгтэ бултадаа оролсоёл гэжэ дахин, дахин дабтан хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Дулгар ДОРЖИЕВА,
поэт.

ПЛАН МЕРОПРИЯТИЙ РЕСПУБЛИКАНСКОГО ПРАЗДНИКА ДЕНЬ БУРЯТСКОГО ЯЗЫКА В 2010 г.

27 сентября – 9 октября		
	Выставка экспозиция бурятской художественной литературы	научная библиотека БГУ
Мероприятия Комитета по образованию Администрации г Улан-Удэ		
15.00 (СМИ)	Интеллектуальный марафон «Знаюки бурятского языка»	МОУ СОШ №3, 33, 42, 43, 37;
14 – 20 октября		
10.00	СМС-викторина «Ариун тунгалаг буряад хэлэмнай»	МОУ СОШ № 8
13.00		МОУ СОШ № 19
Октябрь		
	Классные часы с приглашением поэтов, писателей, композиторов	все МОУ СОШ
	Выставка-путешествие по литературной Бурятии	все МОУ СОШ
	Конкурс рисунков «Баян дая Буряад оромнай»	все МОУ СОШ
14 октября		
12.15	Медиаурок «Алтан намар»;	МОУ СОШ № 47
13.00 (СМИ)	Литературно-музыкальная медиастудия «Энэһэн ногоон дэлхэй дээр»	
15 октября		
14.00 (СМИ)	Литературно-музыкальная медиастудия «Түрэл буряад иотагаа дуулац магтаа»	МОУ «Гимназия № 29»
до 15 октября		
	Сочинение на заданную тему среди школьников, изучающих бурятский язык как родной	в районах республики
18-19 октября		
10.00	Городской конкурсе чтений, посвященный Году учителя «Батнадаа зориулаб...»	МОУ СОШ № 47

Неделя бурятского языка в Национальной библиотеке Республики Бурятия		
18 октября		
9.00-10.00	Открытие Недели бурятского языка в Национальной библиотеке	
9.00-20.00	«Читаем и говорим по-бурятски» среди сотрудников и пользователей Национальной библиотеки	
12.00-13.00 (СМИ)	Презентация книжных экспозиции с приглашением СМИ	
	• Выставка-презентатор «Бурятский язык: единство и многообразие»;	
	• Выставка учебных материалов и учебников по бурятскому языку;	
	• Художественная выставка «Классика мировой литературы на бурятском языке»;	
	• «Угаймнай онсо баяни» (литературные памятники на старомонгольской письменности);	
	«Буряад оромой сэтгүүлүүд болон сонинууд»	
15.00-16.30	Просмотр художественного фильма «По воле вечного синего неба»	конференц-зал НБ РБ
19 октября		
15.00-15.15	Библиографический обзор по книжной выставке «Арадай уран зохёолшо», посвященный жизни и творчеству Хоца Намсарэва	
15.00-16.30	Просмотр художественного фильма по мотивам рассказа Хоца Намсарэва «Ури пэхэбэри». Обсуждение фильма	
19-20 октября		
09.00-11.00	Конкурс по художественному чтению: - среди школьников, изучающих бурятский язык как государственный;	все МОУ СОШ
09.00-11.00	- среди студентов вузов;	Бурятский республиканский педагогический колледж

09.00-11.00	- среди студентов вузов	актовый зал БГУ
14.00-17.00	Конкурс-караоке бурятских песен	Арбат, улания Министерства культуры РБ
20 октября		
9.00-20.00	Новинка сезона: рейтинг прочитанных книг на бурятском языке «Буряад номой алтан абуршаа» («Коллекция прочитанных книг»)	
15.00-16.00 (СМИ)	Вечер-портрет писателя Цыдыл Цыдылоржиева	
21 октября		
9.00-20.00	Литературная акция «Буряад номой сагаан буял» из цикла «Читай те вместе с нами»	
10.00-17.00 (СМИ)	Республиканский турнир по электронным играм на знание бурятского языка	Респ. бурятский национальный лицей-интернат № 1
14.00	Подведение итогов конкурсов: - методических разработок по преподаванию бурятского языка и литературы; - на лучшую разработку сайтов и блогов на бурятском языке	НГИ БГУ
15.00	Конкурс художественного чтения	Бур. респ. педагог. колледж
22 октября		
15.00-16.30	Просмотр художественного фильма «Малдуухай»	конференц-зал Национальной библиотеки
17.00 (СМИ)	Заключительный вечер, посвященный республиканскому празднику «День бурятского языка»	Русский драм. театр им. Н.А. Бестужева

УЛИЦА НАЗВАНА В ЧЕСТЬ ГЛАВЫ

В селе Нижняя Иволга есть улица, названная в честь бывшего главы сельской администрации Александра Пурбуева.

Болезнь настигла его в самом расцвете сил, в сорок один год. Но он многое успел сделать, оставив о себе хорошую память.

Вся его короткая и яркая жизнь связана с малой Родиной – Нижней Иволгой и Иволгинским районом в целом, за исключением работы молодым специалистом после окончания БСХИ в Читинской области. Вернувшись на родину, работал в совхозе-техникуме «Иволгинский». Одним из первых в районе, да и в республике, создал крестьянско-фермерское хозяйство, обосновав его в живописной местности Баруун-Нуга. Сейчас продолжает дело сын Тимур, студент ВСГТУ.

Энергичный и веселый, Александр Николаевич стал зачинателем возрождения народных обычаев и традиций в районе. Большая поддержка оказывалась им ансамблю «Гуламта». Благодаря его инициативе самодеятельные артисты гастролировали по району, побывали в Эгитуйском дацане, поклонились священной статуе Зандан Жуу. С его легкой руки и под его руководством на аршане Халюта, где

испокон веков отдыхают и управляют свое здоровье жители всей республики, организовано облагораживание территории.

Дважды избирался депутатом Иволгинского районного Совета депутатов, а в 2004 году стал главой Нижне-Иволгинской сельской администрации. Всегда мечтал, чтобы Дом культуры был центром жизни села и, став главой, сразу начал ремонт его здания: заменил полностью систему отопления, установил новый котел. В Нижне-Иволгинской и Сужинской школах установил пожарную сигнализацию, в школе Нижней Иволги заменил котел.

С именем Александра Николаевича связано в памяти иволгинцев возрождение обоо Хамбо-ламы на Баян Улане, священном месте всей этнической Бурятии. Один из красивейших и значительных субурганов был построен под руководством **Бимбы-ламы** Иволгинского дацана в короткий срок. 30 августа 2004 года заложили бумбэ и уже 13 ноября состоялось освящение в присутствии многочисленных мирян. **Хамбо-лама Дамба Юшеев** в знак благодарности и уважения вручил Александру Николаевичу портрет 17-го Хамбо-ламы Лубсан-Нимы Дармаева,

основателя Иволгинского дацана.

Также по инициативе Пурбуева построена юрта на территории Иволгинского дацана в дар Бимба-ламе, хранителю Нетленного тела Хамбо-ламы Даши-Доржо Итигэлова.

При его непосредственном участии и поддержке началась реконструкция памятника воинам-землякам, построенного в октябре 1964 года. Инициатором и спонсором был **Станислав Бабанович Гармажапов**. Вечный Огонь ежегодно зажигается в память о павших на полях Отечественной войны земляках 9 мая.

Доброй памятью об Александре Николаевиче стал ежегодный культурно-спортивный праздник «Встреча трех сел», когда встречаются жители Иволгинска, Верхней и Нижней Иволги. Сроки определит принимающая сторона, это Верхняя Иволга, - рассказывал в прошлом году нынешний глава поселения **А.С.Мархаев**.

Одно из начинаний Пурбуева – турнир по вольной борьбе на призы братьев Мархаевых. Благодаря его настойчивости турнир вошел в календарь республиканских соревнований и приобрел популярность. С каждым годом набирая обороты, нынче он про-

шел уже в десятый раз. Сам увлекавшийся в детстве вольной борьбой, Александр Николаевич много делал для приобщения детей к спорту, вывозил молодых борцов на районные, республиканские, межрегиональные турниры, постоянно поощрял и спонсировал талантливых спортсменов.

Создание гимна Нижней Иволги тоже связано с его именем. Мечтал он о гимне давно, и когда встретился с **Николаем Шабавым** на строительстве субургана на Баян Улаане, то попросил написать слова. Шабав познакомил Пурбуева с известным композитором **Бадамгаравын Наранбатором**. Уже 18 декабря 2004 года дуэт **Зоригто и Нонны Тогочиевых** впервые исполнил гимн «Доодо-Ивалга».

Как вспоминают, А.Н. Пурбуев трепетно, с уважением относился к старшему поколению, прислушивался к советам ветеранов, делился с ними новыми планами, идеями. Получив у них поддержку и одобрение, стремился воплотить в реальность. В то же время умел на равных разговаривать и находить общий язык и с молодежью. Ему было присуще собирать единомышленников и вдохновлять на добрые дела.

МЕСТО ВСТРЕЧИ МЕНЯЕТСЯ ЕЖЕГОДНО

В Иволгинском районе есть интересная традиция ежегодной встречи жителей трех сел - Нижней Иволги, Иволгинска и Верхней Иволги.

На этих встречах, где все свои, проводятся спортивно-культурные соревнования, конкурсы на знание традиций и обычаев бурятского народа, чествования юбиляров. Призы обычно ценные, к примеру, нынче это были большая электропечь, фотоаппарат, швейная машина. Место встречи меняется ежегодно.

В этом году гостей встречала Верхняя Иволга. Но в новеньком здании борцовского зала встретились на этот раз не все жители, а представители самого многочисленного из шести иволгинских родов - шаралдай-харануты. Они составляют 70 процентов коренных жителей Иволгинской долины. Инициаторами родовой встречи выступили старейшина **Роман Дабавич Романов**, **Даши-Доржи Пурбожапович Будаев** из Верхней Иволги, **Борис Доржиевич Цыдыпов** из Нижней Иволги. Как они считают, такие встречи способствуют осознанию своих корней, уважению к старшему поколению, возрождению народных традиций. Встреча эта стала возможной благодаря большой работе над родословными иволгинцев, которая ведется в районе. Еще в советское время в Иволгинской долине были люди, которые отслеживали родословную свою и односельчан. Среди них житель Верхней Иволги **Цыден Раднаевич Доржиев**, составивший родословную по линии отца. Он вел записи и по односельчанам. Дело отца продолжил сын, **Бимба-лама**, известный как хранитель Нетленного тела Хамбо-ламы Итигэлова. От него многие односельчане узнали свою родословную и очень ему

благодарны за этот, как говорят, настоящий подарок судьбы. Это увлечение подвигло Бимба-ламу на изучение трудов кандидата исторических наук **Бимбы-Доржо Цыбикова**, перевод старомонгольских текстов на кириллицу.

У него появились помощники. В октябре прошлого года приступил к работе над родословными иволгинцев ветеран, почетный работник среднеспециального образования РФ **Владимир Лубсанович Эрдынеев**. Позже присоединилась ветеран педагогического труда **Нина Пурбожаповна Будаева**. Помог в составлении таблицы **Мунко Гатанов**. Работа увлекла их. И многие иволгинцы, узнавшие о их увлечении, заинтересовались своими предками, стали обращаться с просьбой помочь составить родословную. Как отзываются, знание о происхождении своего рода дает уверенность и чувство определенности. Многие с гордостью говорят, что все их предки были добропорядочными людьми, иные - искусными ремесленниками, талантливыми рассказчиками. Появляется интерес к истории своего народа, к родовым костюмам, украшениям. Уже многие иволгинские мастерицы по пошиву национальной одежды знают отличия в костю-

мах разных родов. И многие иволгинцы уже с гордостью называют свой род.

Впервые я услышала о работе над родословными от Нины Пурбожаповны на строительстве Гунриг дугана. Активная прихожанка Иволгинского дацана, она многое делает вместе с другими членами буддийской общины для привлечения средств и рабочей силы на стройку, ведущуюся народным методом. Как она рассказала, сначала привлекали сельские поселения, потом пошли в народ. И пришла идея - организовать работу по родам. Народ охотно откликнулся. Поэтому, это первый случай в Бурятии, ни о чем подобном ранее не приходилось слышать.

Как рассказала Нина Пурбожаповна, работают исследователи в кабинете председателя райсовета А.Н.Цыретарова, принимают посетителей.

-Обращаются люди самые разные. Из шести родов, как уже говорилось, самый многочисленный - харануты и активно развивается ветка хурамши.

Нина Пурбожаповна подчеркнула, что женщина, родив в браке сына, принадлежит уже роду мужа, ведь ее сыновьям продолжать этот род.

Людмила ОЧИРОВА.

Владимир Эрдынеев

Нина Будаева

МЕХАНИЗАТОРЫ С НОУТБУКОМ

В ходе рабочей поездки главы республики в Бичурский район предполагался осмотр новой техники непосредственно на поле, при уборке урожая. К сожалению, в тот день выпал в Бичуре снег, и сельхозтехнику мы увидели на линейке готовности в недвижимом состоянии. Рядом с отечественной техникой, преимущественно с комбайнами «Енисей» Красноярского завода, выделялась импортная.

Это было в СПК индивидуального предпринимателя **Сергея Федотова**. Его хозяйство – одно из самых успешно развивающихся в районе. Сергей Ермолаевич особое внимание уделяет модернизации и перевооружению в растениеводстве, улучшению породы сельскохозяйственных животных.

Тому пример импортная техника, работающая на поле хозяйства наряду с отечественной.

Никакого сравнения, говорит С.Федотов. Производительность единицы импортного комбайна почти в десять раз выше отечественного. Еще плюс в том, что можно подключить ноутбук и иметь в режиме настоящего времени все данные по производимой работе. Единственное, до чего здесь не дошли пока, так это использование навигатора по космической системе.

- Современной техникой должны управлять молодые, грамотные люди. Мы стали уже обучать молодых. Средний возраст наших механизаторов – тридцать лет, - сказал С. Федотов.

Разговор с механизаторами шел о проблемных вопросах в организации уборочных работ, создании прочной кормовой базы и в целом о перспективах развития сельского хозяйства.

БИЧУРСКИЙ САХАР?...

Раньше в Бичуре на большой площади выращивали свеклу и производили собственный сахар. О возрождении этого производства серьезно подумывают некоторые предприимчивые люди. Даже присмотрели 180 гектаров орошаемой земли под свеклу, подумывают о приобретении новейшего оборудования по производству сахара.

Кроме сахара, говорят они, можно будет сбывать на корм животным жмых, производить уксус как побочный продукт.

Эти проекты потребуют, конечно, больших вложений финансовых средств, переоборудования производственных цехов помещения, где сейчас безуспешно работает Бичурская швейная фабрика.

Больше шестидесяти лет работает эта фабрика. В лучшие годы она давала неплохо оплачиваемую работу 400 женщинам. В начале 90-х годов встала угроза закрытия фабрики, но Виктор Савельев – земляк, бичурский патриот, выкупил убыточное производство и сохранил фабрику, которая работает сейчас с прибылью. Правда, осталось на производстве всего 37 женщин. Они выпускают довольно широкий ассортимент швейной продукции: постельное белье, платья, халаты, мужскую одежду, изделия из синтепона и холофайбера, изделия для новорожденных и спецовки.

При встрече с руководителем республики Виктор Леонович Савельев заявил, что уходит с фабрики, передает или частично продает производство другим лицам. Вот эти новые хозяева подумывают организовать здесь сахарное производство. Правда, они обещают сохранить и швейное производство. Поживем-увидим, что получится из этой затеи.

ОБРАДОВАЛИ ВЕТЕРАНА ВОЙНЫ

В Бичуре продолжается строительство индивидуальных домов для участников войны и вдов. В одном из девяти таких домов с участником войны **Андреем Петровичем Унагаевым** встретился В.В. Наговицын.

- Я очень доволен новым домом, огромное спасибо! – сказал ветеран войны.

Строители учли все пожелания пожилого человека. Рядом с домом построили гараж. В доме – евроокна, отделка произведена по-современному. Печку сложили по желанию ветерана. При нем оставили приусадебный участок со старым домом. В.В. Наговицын преподнес А.П. Унагаеву подарок.

Глава республики в с.Бичура посетил строительную площадку детского сада. К 350-летию вхождения Бурятии в состав Российской государственности каждому району была предоставлена возможность на федеральные средства возвести один объект социального назначения. Бичуряне решили построить детский сад, который будет введен к юбилею.

Николай НАМСАРАЕВ.

ТАКОЙ ТРАКТОР НУЖЕН

Для развития и поддержки индивидуально-предпринимательства в аграрном секторе экономики оказывается помощь в приобретении малозатратной техники, племенных пород скота. Например, житель Аргады **Зандра Чойдопович Аюров** приобрел таким образом китайский мини-трактор "Тайшан" стоимостью 141 тыс. рублей.

В живописной местности Сасандай, воспетой местным поэтом **Дамбой Хобраковым**, З.Ч. Аюров уже успел опробовать свой новый трактор и делится впечатлениями. Мощность китайского

мини-трактора - 24 лошадиные силы. Для сравнения, мощность нашего отечественного "Владимирца" составляет 25 лошадиных сил, но зато китайский трактор намного экономичнее и прост в управлении. Помогает З.Ч. Аюрову в заготовке сена студент ВСГТУ **Дмитрий Аюров**. Оба не скрывают радости по поводу нового трактора. Да, такой трактор просто необходим в хозяйстве.

Владимир БУДАЕВ.

Курумканский район.

ЭНЕРГОСБЕРЕЖЕНИЕ НАЧИНАЕТСЯ С УЧЕТА

В Улан-Удэ прошел семинар "Энергосбережение и повышение энергоэффективности". В работе семинара принял участие управляющий продажами по Сибирскому федеральному округу ЗАО "НПФ Теплоком" **Алексей Марищенко**: "Энергосбережение начинается с учета. Эта аксиома особенно актуальна в условиях рыночных отношений. Необходимо знать фактический объем потребления энергии. Это можно узнать с помощью приборов учета".

Фирма "НПФ Теплоком" занимается изготовлением приборов для технологического учета, ре-

гулирования и мониторинга энергоносителей, а также специализированных промышленных контролеров для автоматизации котельных и центральных тепловых пунктов. Они пользуются большим спросом у предприятий.

Собравшихся заинтересовали схемы внедрения приборов учета, стоимость и сроки окупаемости. Алексей Евгеньевич ответил на все вопросы.

Например, тепловычислители и теллосчетчики компании "Теплоком" наделены дополнительными функциями. Это, прежде всего, контроль и регистрация в электронном архиве (на часо-

вых, суточных и месячных интервалах времени) параметров теплоносителя и результатов диагностики функционирования узла учета. Показания текущих значений параметров показывает специальное табло. С целью документирования результатов измерений к ним может подключаться принтер для печати отчетных ведомостей. Для создания систем мониторинга теплопотребления они позволяют передавать данные через модем, например, в сервисную и теплоснабжающую организацию.

Эржена БАТОРОВА.

"ТАЁЖНАЯ СИМФОНИЯ", "ГЕНРИЕТТА", "СЧАСТЛИВЧИК ШОКО"... ИЛИ КАК ПРИГОТОВИТЬ ДЕСЕРТ ДЛЯ РЕСТОРАНА

На выставке "Всё для ресторатора" обратила внимание на то, как внимательно и с уважением относятся к обратившимся к ней людям **Светлана Батуевна Хабалова**.

Она - руководитель Торгового дома "Пышка" (ИП Хабалова С.Б.), регионального представителя компании "ТРИЭР-Сибирь" (г.Новосибирск) и компании "Ирекс" (г.Москва), которая специализируется на высококачественном сырье и инвентаре для хлебопекарной и кондитерской промышленности. Также "Пышка" сотрудничает с предприятиями-производителями Западной и Восточной Сибири, Дальнего Востока.

В магазине и складе Торгового дома "Пышка", что на базе Буркоопсоюза, всё представлено для стабильной работы кондитерских цехов, ресторанов и кафе: необходимые товары и профессиональные инструменты.

Можно производить хлеб прекрасного качества на основе великолепных заквасок и солодовых продуктов. А зерновые смеси не только дополняют ассортимент магазинов полезным и очень вкусным хлебом, но и украсят их витрины.

Сырьё Торгового дома "Пышка" поможет существенно расширить ассортимент кондитерских изделий, улучшить качество и внешний вид уже существующей продукции.

С.Хабалова по специальности технолог, окончила Восточно-Сибирский технологический институт, работала на ведущих предприятиях пищевой отрасли, мастером производственного обучения поваров-кондитеров в профессиональном училище №8. Может, отсюда у Светланы Батуевна такая привычка ясно и четко объяснять назначение того или иного продукта.

Технологи Торгового дома выезжают на производство и предоставляют нормативно-техническую документацию на самые разнообразные хлебобулочные и кондитерские изделия, внедряют новые виды хлеба, тортов. Так, например, в Улан-Удэ по их документации выпекают итальянский хлеб "Чиабатта". Они устраивают семинары и мастер-классы с приглашением ведущих технологов из Москвы, Санкт-Петербурга, Новосибирска и Иркутска. "В Бурятии не хватает

йода, поэтому вводим в производство йодированный хлеб с содержанием казеина", - говорит Светлана Батуевна. - Наша фирма пока не такая крупная, но наша особенность в том, что своим покупателям мы даем исчерпывающие ответы по всем вопросам. Например, некоторые не знают, что дрожжи бывают разные: с красной полоской предназначены для сдобного теста, с синей - для обыкновенного хлебного. К нам часто приходят на консультацию девочки, окончившие профессиональные училища - ведь сейчас практических занятий стало гораздо меньше».

В состав всех видов сырья входят натуральные компоненты, и вся предлагаемая продукция одобрена Институтом питания РАМН и органами Госсанэпиднадзора России. Техническая документация с использованием наших добавок разработана при участии ГУП "Хлебсервис" (г.Москва) и ЦГЛ АООТ "Каравай" (г.Санкт-Петербург).

Предлагаемый ассортимент Торгового дома "Пышка" включает более 500 наименований. Здесь можно приобрести упаковку от производителя, статуетки для тортов, розочки, бабочки...

19-21 октября в лицее № 12 ИП "Хабалова С.Б." организует двухдневный семинар-презентацию на тему "Применение ингредиентов немецких концернов "ИРЕКС", "МАРТИН БРАУН" и российской компании "АСТРИ" при изготовлении десертов для ресторанного меню", который проведут сотрудники компании "ТРИЭР-Сибирь". Семинар состоит из теоретической и практической частей с перерывами на дегустацию приготовленных изделий.

За справками можно обращаться по телефонам: 635785, 89146302283. Ассортимент для семинара: кекс-суфле, пирожные Буше, желированное вино, рулет "Таёжная симфония", пирог "Генриетта", мини-пирожные "Пти-фур", пирог "Счастливчик Шоко", кекс марципановый, чиз-кейк холодный, торт "Киви-крыжовник", сырные булочки...

Дулма БАТОРОВА.

НА СНИМКАХ АВТОРА: продукция "Пышки".

Хэжэнгын аймагай байгуулагдаһаар 70 жэлэй ойдо

ЭРХИМ БАГША, ЭНЭРХЫ ЭЖЫ, ЭЖЭЛ НҮХЭР

Хурьһэтэ алтан дэлхэй дээрэ
турэмни...
Хүнүүдэй хэрэгтэ сэнтэйл
байн даа...

гэһэн үгэнүүдтэй, ехэ удхатай, ухаан түгэлдэр дуе СССР-эй арадай артистнууд Лхасаран Линховоиной, Ким Базарсадаевай бас бардам хоолойгоор дуулахыень Ленинзамдаа (Хэжэнгэ) багаһаа наадаһан, суг нурадаг байһан дуратайгаар шагнадаг бэлэйбди. Илангаяа малайдал, хорой соогуур концерт наада бидэ – суг нурадаг байһан Октябрина Цыжипова, Дулма Эрдынеева, Соня Сандакжапова, Бэлигтэ эхирни, Баярта дүүми, Баян-Далай Бадагаров гээд лэ табижа, бэлигтэй дуушадые, артистнуудые нажаажа, бэлигтэ хурсадхадаг байгаабди. Пулаад, ханын хүшэгэ, бусад бүдөөр хубсаһа, костюм бэлдэхэдэмнай, багашуудла заабаришалха дуратай Дулмаманай илгардаг, шалгардаг бэлэй, нарин нягта зантай, наһаһанаа хүсэлдүүлдэг хэн. Тиигэжэ ерээдүйдэ Дулма Дондитовнамнай медсестра («Теремою» хүүгэдэй саадта), удаань БГПИ дүүргэһэнэй удаа биолог-экологой эрхим мэргэжэлтэ, эрилтэ ехэтэй багша боложо тодорһонини гайхалгүй. Хүнүүдэй ажабайдалда тон хэрэгтэй, тон сэнтэй мэргэжэлнүүдые шэлэһэн байна.

Хэжэнгэдэ хүндэтэй байһан Эрдыннин Дондидой, мүнөө аша, зээнэрэ найханаар үргэлсэжэ шуудаг, баһал түрэлэй набагшатай Вампилай Бальжидай гэр бүлэдэ түрүүшын басаган – баяр, жаргал асарһан үри боложо түрэхэн Дулма эжэл нүхэртээ хэбэд номхон Хэжэнгынгээ голдо шунгажа, энэдхэг, бусад кино хөөрэлдэн, дуулалдан ябаһан хаһамнай үнгэржэ, «ажал гэшэ жаргал» гэхэн гол зорилгоо бэсэлүүлжэ эхилэ бэлэйбди.

1986 онһоо Ородойнгоо-Адагай дунда хургуулида багшалжа эхилһэн Дулма Дондитовна мүнөө үеын эршэтэ урасхал соо шэнэ шэнэ онол аргуудые хэрэглэн, нурашадтаа эли тодоор, ойлгосотойгоор заажа, нураһалай-туршалгын үчэстогтаа элбэг овош, ургаса тэдэнтээ ургуулан, олон тоото Хүндэлэй грамотануудта хүртөө, олон элдэб янзын конкурсуудта, конференци-нүүдтэ «Юнат-2002», «Шаг в будущее-2006» гэхэн хэмжээ ябуулгануудта саг үргэлжэ илалта үхибүүднэ туйлаа.

Багшанарай «математический цикл» бүлгэмэ толгойго, хэдэн олон жэл соо профсоюзай комитетэй дарга боложо, хургуулингаа коллективэй ажабайдал, нураһалда туһа хүртөө, дэмжээ, багшанарингаа хүнгэн бэшэ ажал, нэрэ сольны үргөө. Республиканска конференцидэ шалгарһан Чингис Цыжипов

хурагшань «Тайна местного источника» гэхэн темээр I шатын дипломдо хүртэһэннин гайхалгүй. Юубгэхэдэ, түрэлнотагайнгаа түүхэ, фольклор, ёһо заншал, газар дайда ургамалнуудые тайлбарилан бэшэдэг, үхибүүдтээзаадаг, биологуудай районно семинар эрхилдэг эрхим багшын хүмүүжэмэлнүүдэйнгээ «дали» ургуулан, хүр хүлднэ дэмжэн, холын харгыда эльгээхэднэ, тэдэнэй гурбанай нэгэ хубинь биолог-экологой мэргэжэл шэлэдэг байһаниинь саб-яб, гоёор хубсалдаг, дээдэ категориин биологийн багша Дулма Дондитовнагай эрмэлзэл зоригые, ехэ бэлигталаангы гэршэлнэ бшуу?!

Бидэ оло дахин гастрольдо гу, али хунгалтаар Ородой-Адаг ошоодоо, заабол Дабаажал Цыренович, Дулма Дондитовна Дамбаевтандаа ородо, хонодог, хэдышы олон наа, айлшалаг гээшэбди. Бүхы наһаараа киноной оршондо амжалтатай хүдэлһэн СССР-эй Кинематографинь отличник Дабаажал нүхэрын хүгжэм дуунда дуратай, хатархадаа бэрхэ, уран гартай, ажалша сэдхэлтэй, буддын шажанай эмхи ударладаг. БГПИ дүүргэһэн Марина басаганиинь Улаан-Удын 41-дэхи хургуулида

буряад хэлэ заана, харин Алдар хубүүниинь УФНС-дэ ажаллана. Тиихэдэ эгээл бага – одхон Тушин хубүүниинь БГСХА дүүргэжэ, сэрэгэй албанда ошохоо байна. Дүрбэн аша зээнэртэй Дабаажалтан саг үргэлжэ олон айлшадтай, хүндэмүүшэ сэдхэлтэй, ходел халуун сайтай, амтан хоолтой байһаараа илгардаг гэжэ бидэ өөһэдөө этигээ һэмди. «Багшын ажал хүндэтэй» гэхэн статья соогоо («Хэжэнгэ» газетэ, 2005 оной апрелин 22) Буряад Республикын Габьяата багша, мантай нүхэсэдэг, түрэлэймнай Лайжа-Ханда Жимбеевна Борохитова алтан ойн баярта аша үрэтэй ажал, бата бэхи, найдамтай, гурбан эрдэни хүүгэдтэй

ХҮНДЭТЭЙ БАГША

хургуулида Ксения Чимитова, Валентина Сотнич гэжэ суг нураһан нүхэдын тэрэ холын 1967 ондо багшалаа.

Мария Уладаевна 1977 ондо хадма гаража, Загарайн аймагай Новоильинск тосхондо тубхинеэ. Тиигээд лэ Новоильинскын дунда хургуулида эхин классай багшаар хүдэлөө. Мүнөө энэ хургуулин агро-лицей гэжэ 1995 онһоо хойшо нэрлэгдэнэ. Иишэ зөөжэ ерээд байхадаа, багшанарай институтда заочноор нуража, буряад хэлэ болон литература зааха мэргэжэлтэй болоһон байна. Пүүлэй гурбан жэлэй туршадэ энэ хургуулида буряад хэлэ амжалтатай заажа байһай.

Агро-лицей хургуулин нурагшад М.У.Базаровагай хүтэлбэри доро республикын хэмжээндэ жэл бүри үнгэргэгдэдэг болоһон буряад хэлэнэй һайндэртэ эдэбхитэйгээр хабаадаг. Новоильинск тосхоной энэ хургуулида ехэнхи ород үхибүүд нурадаг. Тиймэһэ

гэр бүлэ тухайн ехэ зохидоор бэшэһэн, коллективһээ амаршалһан байха юм: «Угаа үргэлжэлүүлхэ Сандаг, Самбу ашанараа, зээ басаган Рэгзэмаагаа (үшөө нэгэ зээ түрэнхэй) харалсажа, эрхэлүүлжэ, «аша зээ амтатай» гэжэ анбунхан ажаһуудаг сагаан сэдхэлтэй, буян хэшэгтэй, хүн зондоо хүндэтэй нимэл гэр бүлэ Хэжэнгын аймагай Ородой-Адаг нотагта ажаһуудаг юм».

«Почетный работник общего образования Российской Федерации» гэхэн үндэр нэрэ зэргэдэ, медальда наһан августын конференци дээрэ хүртэһэн нүхэрөө, бэрхэ багша, бэлиг талаантай эжы, хүгшэн эжы, хани нүхэр Дулма Дондитовнагаа хани нүхэдэй, Хэжэнгынгээ 70 жэлэй ой мүнөө тэмдэглэхэ нотагаархидайнгаа зүгһөө хани халуунаар амаршалан үресе: «Ажабайдалдаа үгын, унгарин, эдэснэй зөөлэниие үзэжэ, аза жаргал эдлэжэ, анханайнгаа нүхэды мартангүй, алтан дэлхэй дээрэ эгээл сэнтэй наһаяа сэгнэжэ, аша зээнэртээ хүюун дорюун, эдүүр энхэ заандаа баясажа, хүхижэ ябахашни болтогой!»

Бэлигма ОРБОДОВА.

Мария Уладаевна гурбадахи програмаар эдэ үхибүүдтэ буряад хэлэ заадаг.

М.У.Базарова Аркадий Жамьянович Базаров гэжэ Хандагатайн леспромхоздо наһаараа хүдэлһэн хани нүхэртээ гурбан үхибүүдые хүмүүжүүлжэ, ажабайдалай үргэн замда гарганхай. Үхибүүдын булта гэр бүлэтэй, үри бэетэй болонхой. Хүгшэн эжы абаяа баярдуулжа, ходо эрьежэ байдаг. Үхибүүдын Улаан-Удэ хотодо ажаллана. Төөбэй төөдэй хоёр долоон аша, зээнэртэй болонхой.

Дороһоо ургажа ябаһан залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, хургаха багшын хүнгэн бэшэ ажал хүдэлмэриднэ үшөө ехэ амжалта хүсэ. Мария Уладаевна, гэр бүлэдөө жаргалтай, ута наһа, удаан жаргал эдлэжэ ябыг даа.

Эльвира ДАМБАЕВА.

Сэрэгма ДОНДОКОВАГАЙ фото-зураг.

Степанова Светлана Жалсановна - преподаватель русского языка и литературы, заслуженный учитель Российской Федерации, наша мама.

Вспоминая детство, отрочество, юность и до сегодняшнего дня, мы – ес давно уже взрослые дети, поняли и совершенно осознали, что нам здорово повезло с мамой. Своими поступками, мыслями, которые доносила она до наших душ, умением трудиться много и результативно, богатым нравственным содержанием, самым достойным поведением, наконец, Мама воспитала в нас правильную систему человеческих ценностей.

С ЮБИЛЕЕМ, МАМОЧКА!

Нашей маме исполнилось 70. Как же быстро бежит время, как оно скоротечно! И мы абсолютно четко понимаем, что ближе и дороже человека нет. Но порой доставляем ей кучу неприятностей, объясняя, что так сложилась обстановка, что виновато время, плохая погода, начальство и кто-нибудь еще. В детстве мы боготворим ее, не представляя и дня без нее. В юности мы часто бываем недовольны ее чрезмерной заботой и постоянными запретами. В зрелости нам постоянно не хватает времени быть с ней ближе, потому что семья, работа, дети. Но рано или поздно осознает особая потребность в ее заботе, внимании и любви, но бывает уже и поздно. Я говорю о МАМЕ, единственной и самой главной женщине в нашем сердце. Как бы не складывалась жизнь, на что бы не хватало времени, нужно помнить о маме, для которой ты всегда остаешься ребенком.

Благодарю тебя, мамочка, за все: за то, что жизнь интересна, наполнена до краев, внутри нас и снаружи (слава богу, еще!) более или менее гармонично и сбалансировано. Благодарим тебя за то, что у нас, у твоих детей, неравнодушное и не озлобленное сердце: умеем сочувствовать и сопереживать, умеем дружить и радовать своих родных и близких. Спасибо, мамочка, что знаю литературу, понимаю живопись и занимаюсь интересным делом. Спасибо, мамочка, что у меня есть возможность путешествовать и посмотреть мир. А во время унылых или печальных дней отнесись ко всему с юмором и философски. Мои дети и твои внуки считают, что у бабушки и дедушки самый светлый, уютный, теплый и хороший дом. И находится в нем всегда интересно и познавательно.

Особо хочется отметить, что у мамы с папой всегда много дел – больших и малых. Ведь так много нужно прочитать, обсудить, поделиться знаниями со всеми нами. Мама знает, наверное, всю русскую литературу и много зарубежной. Папа решает задачи из высшей математики своему внуку. Живой и пылкий ум, любознательность, отсутствие лени, физическая активность, несмотря на возраст и болячки – залог достойной старости и долгих лет. И никогда, ни разу мне не приходилось слышать от родителей о вещах материальных, жадности, зависти. У наших родителей этого нет. Совсем, ни чуточки. Даже странно. Родители никогда ни о ком не говорили плохо, никого и никогда не осуждали. В начале статьи я говорила о прекрас-

ном поведении моей мамы. Это понимаешь с годами. Ведь это так было естественно, и мы даже не задумывались, что можно вести себя иначе.

Завершить эту небольшую статью мне помогут строки неизвестного автора, которые полностью перекликаются с моим настроением:

*Мама, милая, добрая мама,
дорогой, любимый человек,
Благодарна тебе я за то, что
тогда появилась на свет.
Благодарна за дни и за ночи,
что со мной провела,
Знаешь, мама, люблю тебя
очень, я хочу,
чтоб ты вечно жила.*

*Несмотря на судьбы
перемены, они канут,
как сны поутру,
Обниму я тебя за колени, и
пойму, как безумно люблю...
Мы с тобою давно,
как подруги, нам знакомы
все грани души,*

*Я сжимаю все крепче руки,
чтобы стали сильнее близки.
Мы с тобою все понимаем,
хоть в друг друга
умеем кричать,
Я тебя крепко так обнимаю,
чтобы сердцем
тебя согреть,
Ты прости, что бываю не
в духе, знаешь,
это судьбы суета,
Я хочу, чтобы мамыны руки
согревали меня всегда.
Знаю я, что добра мне
желашь, и не хочешь
худой мне судьбы,
Вижу я, как ты сильно
страдаешь, когда снова
с тобой не на Ты,
Я с годами мудрее стану,
потому что сама уже мать,
Я тебя никогда не оставлю,
не позволю тебя
обижать.*

*Мама, снова хочется
в детство, где любовь,
беззаботный покой,
Но не знаю, бывают ли
средства, чтобы снова
проснуться малой.*

Эти строчки я хочу подарить маме и всем мамам на земле. Моим родителям наверное часто приходится трудно. Они не умеют жить по-современному. Они вопреки сегодняшнему времени относятся к тому человеческому и интеллектуальному резерву, некой элите, которая никогда не пойдет на компромисс с собой и своей совестью. И я точно знаю, что они на моей родине, в Тунке, точно являются одной из самых уважаемых и почетных пар.

От имени детей
старшая дочь ЭРЖЕНА.

Уянга

«ТҮРЭЛ НЮТАГАЙМ ТАТАСА»

Анда нүхэр Бабуев Сергей Дамдиновичай арюухан дурасхаалда зориулнабди.

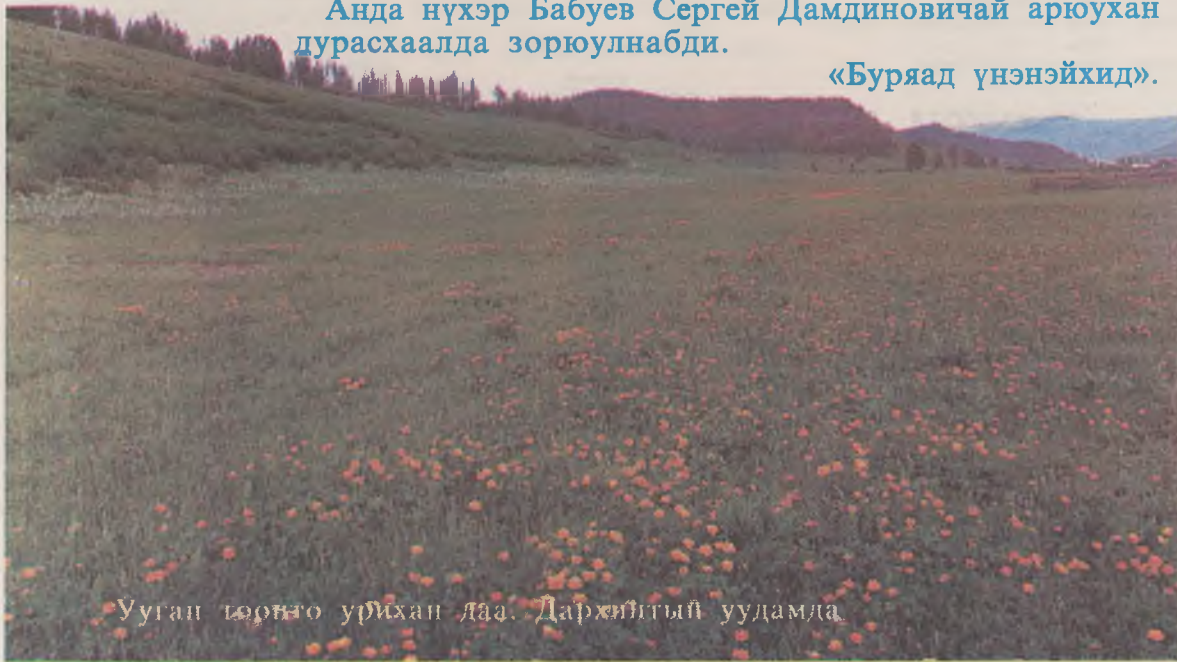
«Буряад үнэнэйхид».

Сергей БАБУЕВ

Газар дэлхэйн хүрхэн дээрэ орон нютагуудай олоншыё хаань, гансал түрэл нютагнай зүрхэ сэдхэлысмнай тэнсэлгүй ехээр татана. Түрэл нютагнаа хахасан ошоходо, аянай харгы хэды уйтайгаар үзэгдэнэб!

Харин түрэн дайдадаа, түрэн гэртээ, эжы абадаа, аха дүүдээ бусажа ябахатаа, харгы замнай ямаршыё найхам даа...

Сэнхир ногоон дэлхэй дээрэ тоонто нютагаймнай таланууд зундаа сэсэгүүдээрээ халбаржа, алтан намарай үсдэ шара набшаһаа дэлгэн намжааржа байдаг лэ! («Түрэл нютагайм татаса»).

Ууган тэртэ урихан лаа. Дархингийн уудамда

Дархинтын Дабаанай бариса дээрэ. 2010 оной июниин 18. Эгшэ дүү Сергей Валентина хоёр

АДХАТА ХАЙРХАНАЙ ОРОЙНОО

Адхата Хайрханай алтан оройд
Аглаг зунай нэгэ үдэр
Абиран гаража, эрьен харабал,
Аргагүй найхан зураглал үзэхэт.

Дам саашаа харасаяа абаашабал,
Дабаанай наана Баатар Хаанай
Номин шарайгаа уриханаар дэлгээд
Ногоорон байхада баясахат.

Сагаан Адхын үргэн таланууд
Сэсэгүүдэй долгиндо эбхэрэн байха,
Тунгалаг сэбэр Таалагтын аршаан
Тэнюун шарайгаа дэлгэн харагдаха.

Элдин нютагайм айл хотон
Эндэһээ танда элихэн харагдаха,
Намаа сэсэгээр миралһан таладаа
Налгай зохидоор түбхинэн хууха.

Баруун тээшээ эрьежэ харабал,
Бунхан уулын ташалан дээгүүр
Хун сагаан хүрэг хонидой
Хушууран ябахые обёрхот.

Эрьежэ урдаһан тунгалаг Дархинта
Эндэһээ танда элихэн харагдаха,
Аята Уулын хоншуу хангал
Аятай амьар таанадые сүршэхэ.

Ара Бахаанай шэмэтэ боорёор
Адуун хүрэг таран бэлшэхэ,
Тобир тарган үхэр малнууд
Тала дайдаа бүрхөөн ябаха.

Адхата Хайрханай үндэрһөө харабал,
Аглаг зунай үе гоёл.
Тэнюун нютагайм дайда сэсэглэн,
Таанадай дүра заагагүй татахал.

ЭЖЫ ТУХАЙ ҮГЭ

Эжымни! Тала мэтэ уужам сээжэдээ, наран мэтэ халуун зүрхэндөө намайгаа ханан, ханан ябаналта. Палаатаһан харгын уулзуур дээрэ гараад, харуул сээжээ уяруулан, холые юундэ шэртэнэбта?

Эжымни! Зүрхэ сэдхэлээ бү уяруулагты. Эрдэмэй долгёор дамжан ошоһон хүбүүншни эрхим олон нүхэдэйнгөө дунда гэшхэлжэл ябанаб.

Урин дулаан хабарай гү, али сэсэгтэ зунай гү, али алтан намарай шара набшаһанай үсэр хүбүүнтнай дали жэгүүр ургаад, тандаа дайда уулаараа ниидэн ерэхэл. Газар дайдын хэды холодо ябаашыё наам, гансал түрэн эжымни сэдхэлээ зүрхыем уяруулнал.

Долгор Тугутовна Дамдин Рампилович Бабуевтан 3-тай Сержа, 5-тай Валитаяа. 1952 он.

Уран үгэнүүдые холбожо, яруу найруулгануудые зохохо, уянгата үгүүлэлнүүдые бэшэхэ дуратай байгаа.

Архив соонь аман зохоолой зүйлнүүд, онһон үгэнүүд, таабаринууд, юртэмсын гурбанууд болон дүрбэнүүд, сохорой дуунууд хэнэг хэнэгээрээ нягта папканууд соо хадагалаатай.

ШЭНЭ КЛУБАЙ ПАЙНДЭР

Дархинта - Захаамин аймагай хойто зүгтэ оршоһон хадын багахан тосхон. Эндэ оройдоол 18 үрхэтэ айл, хамта 50 гаран зон ажаһууна. 1954 он болотор 70-аад айлуудтай «Улаан малшан» гэжэ нэрэтэй колхоз түбхинэн байгаа. Колхозой түрүүлэгшээр Бабуев Дамдин Рампилович хунгагдан байгаа. Өөрын эхин хургуулитай, найн клубтай, магазинтай нэн. Гэбшыё гүрэнэй хуулита заабаряар 30-аад модной газарта оршодог Ехэ-Сахир тосхонтой ажахын хамтаржа, «Победа» колхоз болгодоо. Бүхы найн барилганууд задарагдажа, Ехэ-Сахир абаашагдаа бэлэй. Тиихэдэ нютагтаа 5-6 наһатайшуул үлэнэн юм. Пүүлэй жэлнүүдтэ Захааминда орхигдоһон бага тосхонууд хэргэжэ, залуу бүлэнүүд фермерскэ ажахынуудые хүгжөөжэ байнхай. Дархинтадаа шэнэ клуб бариха тухай нютаг зоной ханамжыё Аралай Хуралай депутат Очир Дымбрылович Жигжитов дэмжэн, клубай барилгада мүнгөөр, материалаар туһалжа, Дархинта нютагай хүбүүн, Буряад Республикын габыяата барилгашан Д.Ц.Гармаев барилгын үсдэ бригадир боложо, арад зоноо бодхоожо, түргэн саг соо барюулба.

С.БАБУЕВ,
хизаар ороноо шэнжэлэгшэ.

Энэ дэмбэрэлтэй хэрэгтэ Сергей Дамдинович нилээн өөрын мүнгэ оруулжа, Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг нютагаархидтаа хандажа, мүнгэ суглуулжа туһалаа нэн. Гансашыё клубай барилгада бэшэ, Дархинтын дайнаа ерээгүй баатаршулда хүшөө табихадань, бүхы зунай амаралтынгаа саг нютагтаа байжа, барилгада үнгэргөө бэлэй. Газаа үбэлэй хүйтэниие хүйтэн гэнгүй, 2008 оной декабриин 4-дэ холо ойроһоо айлшад морилжо, дулаахан үгэнүүдээ хэлэжэ, бэлэгүүдээ барюулаа. Нютагай зон, айлшад баясан уулзажа, сэдхэлээ хананги, дахин уулзатараа мордоо. Ингэжэ аймагай багахан тосхонууд хэргэжэ, соёлой гуламтанууд толоржо, мандажа байг лэ!

Дархинта нютагайхид.

Сергей Дамдинович Зинаида Раднаевна хоёр Туяна зээ басагантаяа, Валентина, Зинаида, Мария, Энгельсина эгшэнэртээ. 2008 оной июнь нара.

ГУЛАМТЫМНАЙ ГАЛ

Дүүрэн дэгжэһэн гуламтымнай гал
Дүлөө татаад дулаан бэлэй,
Мүнөөшыё намаа дулаасуулһаар
Мүнхэ галнай байһан зандаа.
Эхын дуунууд эльгэ зүрхэнэймни
Эгээл ханаха аялга болоо,

Дуулим ногоон талаараа сэдхэн,
Дуулан ошонол үе сагтай.
Алтан сэргэтэй гэрээ тойрон,
Аглаг холоһоо тэхэрин буунам,
Панал сагаан буурал эжымнай
Пайхан сайгаараа угтан хуунал.

Дархинта нютагта шэнэ клубай нээгдэхэ үсдэ: Гармаев Д.Ц.(барилгын бригадир), Жигжитов О.Д. (барилгын спонсор), С.Д.Бабуев. 2008 оной декабриин 4.

Дахин ерээб түрэл нютагтаа- дайдамни, тайгамни дулаан лэ сэдхэлдэм. Мундаргын залгаа хадануудни угтаа, мүнхэ ногоон хушануудни даллаа.

Понедельник, 18

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 12.45 «ЕРАЛАШ»
13.00, 16.00 «НОВОСТИ»
13.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
14.20, 05.30 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 «ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20 «ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИН-ДТОМ»
16.50 Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.50 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ»
19.20 Т/С «СЛЕД»
20.00 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
21.00 «ЖДИ МЕНЯ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 «ПОБЕГ»
23.30 «СПЕЦРАССЛЕДОВАНИЕ. «ВОЙНЫ НА СЛЕДНИКОВ»
00.30 «НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
00.50 «ОБМАНИ МЕНЯ». НОВЫЕ СЕРИИ
01.40 Х/Ф «ЗНАХАРЬ»
03.40 Х/Ф «ТРОН ДЛЯ РУСАЛКИ»

«РОССИЯ»

- 06.00 «УТРО РОССИИ»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО»
10.05 «ЛЕОНИД БЫКОВ. НА ПОСЛЕДНЕМ ДЫХАНИИ»
11.00 «ТОК-ШОУ «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 ВЕСТИ
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.50 Т/С «МАРШРУТ МИЛОСЕРДИЯ»
13.50 «НАСТОЯЩАЯ ЖИЗНЬ»
14.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.50 Т/С «ДВОРИК»
16.25 Т/С «КУЛАГИ И ПАРТНЕРЫ»
17.50 Т/С «СЛОВО ЖЕНЩИНЕ»
18.55 Т/С «ЕФРОСИНЯ»

Вторник, 19

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

- 06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00 «НОВОСТИ»
10.10 «ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
12.20 «КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20 «МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
14.20, 05.30 «ДЕТЕКТИВЫ»
15.00 «ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20 «ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20 «ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИН-ДТОМ»
16.50 Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.50 «ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.00 «ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ»
19.20 Т/С «СЛЕД»
20.00 «ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
21.00 «ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00 «ВРЕМЯ»
22.30 «ГАРАЖИ»
23.30 «СГОРИМ. ЗАМЕРЗЕМ. ВЫЖИВЕМ»
00.30 «НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
00.50 «ВРАТА»
01.40 Х/Ф «ПРИДОРЖНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ»
03.30 Х/Ф «ПОВОРОТ НЕ ТУДА»: «ТУПИК»

«РОССИЯ»

- 06.00 «УТРО РОССИИ»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО»
10.05 «БАМБАХАЙ»
10.15 «ТАЙЗАН»
10.25 «УЛГУР»
10.35 «САГАЙ СУУРЯАН»
11.00 «ТОК-ШОУ «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 ВЕСТИ
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 «ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.50 Т/С «МАРШРУТ МИЛОСЕРДИЯ»
13.50 «НАСТОЯЩАЯ ЖИЗНЬ»
14.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.50 Т/С «ДВОРИК»
16.25 Т/С «КУЛАГИ И ПАРТНЕРЫ»
17.50 Т/С «СЛОВО ЖЕНЩИНЕ»
18.55 Т/С «ЕФРОСИНЯ»
19.55 Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «СОНЬКА. ПРОДОЛЖЕНИЕ ЛЕГЕНДЫ»
00.50 «ВЕСТИ +»
01.10 Х/Ф «ВЕЧНОМОЛОДОЙ»

КУЛЬТУРА

- 07.30 «ЕВРОНЬЮС» НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ
11.00, 16.30, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «КТО ТАМ...»
11.55 Х/Ф «9 ДНЕЙ ОДНОГО ГОДА»
13.45 Д/Ф «КА. ЭМ.»
14.40 «МУЗЕЙ ОРСЕ. ДЕГА - ПЕВЕЦ НОЧНОГО ПАРИЖА»
15.05 «В. ОЛЬШАНСКИЙ. «ВАША ДОЧЬ АЛЕКСАНДРА»
16.40 М/С «УДИВИТЕЛЬНЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ ХОМЫ»
16.50 М/Ф «БЕГЕМОТ И СОЛНЦЕ». «ВЕСЕЛАЯ КАРУСЕЛЬ»
17.05 Т/С «ПРИНЦЕССА ИЗ МАНДЖИПУРА»
17.30 Д/С «ДНЕВНИК БОЛЬШОЙ КОШКИ»
18.05 «С ПОТОЛКА. ЕФИМ КОПЕЛЯН»
19.00 «С. ТАНЕЕВ. «ИОАНН ДАМАСКИН»
19.35 Д/С «ВЕЛИКИЕ СТРОЕНИЯ ДРЕВНОСТИ»
20.45 «ГЛАВНАЯ РОЛЬ»
21.05 «САТИ. НЕСКУЧНАЯ КЛАССИКА...»
21.45 «ОСТРОВА. ЮРИЙ ВИЗБОР»
22.25, 02.55 «ACADEMIA. СИМОН ШНОЛЬ. «У ИСТОКОВ МОЛЕКУЛЯРНОЙ БИОЛОГИИ»
23.10 Д/С «ИОСИФ БРОДСКИЙ. ВОЗВРАЩЕНИЕ»
23.40 «ТЕМ ВРЕМЕНЕМ»
00.50 «ИСКАТЕЛИ. «ЗОЛОТО ДРЕВНЕЙ БОГИНИ»
01.35 «ДОКУМЕНТАЛЬНАЯ КАМЕРА. «ИСПЫТАТЕЛЬ. ПАРАДОКС ОБ АКТЕРЕ»
02.20 «Р.ЩЕДРИН. СЮИТА ИЗ ОПЕРЫ «НЕ ТОЛЬКО ЛЮБОВЬ»
02.35 «ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ»
02.40 «КОПАН. КУЛЬТОВЫЙ ЦЕНТР МАЙЯ»
03.40 «ЧАРЛИ ЧАПЛИН. ФРАГМЕНТЫ ИЗ МУЗЫКИ КИНОФИЛЬМАМ»
07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ». ПОГОДА»
08.00 «ТАКСИ». ПОГОДА»
08.30, 14.00, 19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ»
08.45, 19.15 «PEOPLE'S-НОВОСТИ». ПОГОДА»

- 19.55 Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВИЦ»
21.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00 Т/С «СОНЬКА. ПРОДОЛЖЕНИЕ ЛЕГЕНДЫ»
00.45 «ГОРОДОК»
01.45 «ВЕСТИ +»
02.05 Х/Ф «ПОЕДИНОК ДРАКОНОВ»

КУЛЬТУРА

- 08.00 «ЕВРОНЬЮС» НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ
11.00, 16.30, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «КТО ТАМ...»
11.55 Х/Ф «9 ДНЕЙ ОДНОГО ГОДА»
13.45 Д/Ф «КА. ЭМ.»
14.40 «МУЗЕЙ ОРСЕ. ДЕГА - ПЕВЕЦ НОЧНОГО ПАРИЖА»
15.05 «В. ОЛЬШАНСКИЙ. «ВАША ДОЧЬ АЛЕКСАНДРА»
16.40 М/С «УДИВИТЕЛЬНЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ ХОМЫ»
16.50 М/Ф «БЕГЕМОТ И СОЛНЦЕ». «ВЕСЕЛАЯ КАРУСЕЛЬ»
17.05 Т/С «ПРИНЦЕССА ИЗ МАНДЖИПУРА»
17.30 Д/С «ДНЕВНИК БОЛЬШОЙ КОШКИ»
18.05 «С ПОТОЛКА. ЕФИМ КОПЕЛЯН»
19.00 «С. ТАНЕЕВ. «ИОАНН ДАМАСКИН»
19.35 Д/С «ВЕЛИКИЕ СТРОЕНИЯ ДРЕВНОСТИ»
20.45 «ГЛАВНАЯ РОЛЬ»
21.05 «САТИ. НЕСКУЧНАЯ КЛАССИКА...»
21.45 «ОСТРОВА. ЮРИЙ ВИЗБОР»
22.25, 02.55 «ACADEMIA. СИМОН ШНОЛЬ. «У ИСТОКОВ МОЛЕКУЛЯРНОЙ БИОЛОГИИ»
23.10 Д/С «ИОСИФ БРОДСКИЙ. ВОЗВРАЩЕНИЕ»
23.40 «ТЕМ ВРЕМЕНЕМ»
00.50 «ИСКАТЕЛИ. «ЗОЛОТО ДРЕВНЕЙ БОГИНИ»
01.35 «ДОКУМЕНТАЛЬНАЯ КАМЕРА. «ИСПЫТАТЕЛЬ. ПАРАДОКС ОБ АКТЕРЕ»
02.20 «Р.ЩЕДРИН. СЮИТА ИЗ ОПЕРЫ «НЕ ТОЛЬКО ЛЮБОВЬ»
02.35 «ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ»
02.40 «КОПАН. КУЛЬТОВЫЙ ЦЕНТР МАЙЯ»
03.40 «ЧАРЛИ ЧАПЛИН. ФРАГМЕНТЫ ИЗ МУЗЫКИ КИНОФИЛЬМАМ»
07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ». ПОГОДА»
08.00 «ТАКСИ». ПОГОДА»
08.30, 14.00, 19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ»
08.45, 19.15 «PEOPLE'S-НОВОСТИ». ПОГОДА»

АРИГУС

- 07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ». ПОГОДА»
08.00 «ТАКСИ». ПОГОДА»
08.30, 14.00, 19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ»
08.45, 19.15 «PEOPLE'S-НОВОСТИ». ПОГОДА»

- 09.00 М/Ф «НАСТОЯЩИЕ МОНСТРЫ»
09.30 «КОМЕДИ-КЛАБ». ПОГОДА»
10.30, 18.30, 20.00 Т/С «УНИВЕР»
11.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
12.30 «КОТОПЕС»
13.30 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
14.15 «PEOPLE'S-НОВОСТИ»
14.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
15.20 Х/Ф «ЭКВИЛИБРИУМ»
18.00, 20.30 Т/С «ИНТЕРНЫ»
19.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
21.00 Х/Ф «ГИТЛЕР КАПУТ!»
23.00, 00.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА»
23.30 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00 «КОМЕДИ-КЛАБ»

ТИВИКОМ

- 06.30, 16.05 «ПУТЕШЕСТВИЕ ВОКРУГ СВЕТА»
07.00, 12.30 «ОБЪЕКТИВ»
07.30 «ВО САДУ ЛИ В ОГОРОДЕ»
08.00 Т/С «ВЗРОСЛЫЕ СКАЗКИ О ЖИВОТНЫХ»
08.30 М/С «ВОЗДУШНЫЕ ПИРАТЫ»
09.00 Х/Ф «ЖАНДАРМ ИЗ СЕН-ТРОПЕ»
10.45 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
13.00 Х/Ф «ЮБИЛЕЙ»
15.05 «КРОКОДИЛ»
16.35 Т/С «МЕГРЭ И НЕВЕРоятный ГОСПОДИН ОУЭН»
17.30 Т/С «ФОБИЯ»
18.30 «МОЯ СЕМЬЯ»
19.00, 23.30 «ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ»
19.30, 21.30, 23.00, 02.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
20.00, 02.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
20.30 Т/С «СЫЩИКИ РАЙОННОГО МАСШТАБА-2»
22.00 Т/С «СПЕЦИАЛЬНОЕ ПОДРАЗДЕЛЕНИЕ-2»
00.00 «ТОП-МОДЕЛЬ ПО АМЕРИКАНСКИ»
03.00 «НОЧНОЙ КАНАЛ» НА ТИВИКОМЕ

СТС «БАЙКАЛ»

- 06.00 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ. ЭНЕРГОН»
18.50, 20.05, 21.55, 22.30, 23.20, 00.05, 00.50, 01.50 ПОГОДА
06.55 М/С «СМЕШАРИКИ»
07.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
07.30, 12.00, 15.30, 17.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
08.30, 20.00 Т/С «ВОРОНИНЫ»
09.00, 13.30, 18.30, 00.00 «ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ»
09.30, 23.45 «6 КАДРОВ»

- 10.00 Х/Ф «ЦАРЬ СКОРПИОНОВ. ВОСХОЖДЕНИЕ ВОИНА»
14.00 М/С «ПИТЕР ПЭН И ПИРАТЫ»
14.30 М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
15.00 М/С «СОНИК ИКС»
16.30 «ГАЛИЛЕО»
19.00 Т/С «ДАЕШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
19.30 Т/С «КАК Я ВСТРЕТИЛ ВАШУ МАМУ»
21.00 Т/С «МАРГОША»
22.00 Х/Ф «ВАСАБИ»
00.30 «КИНО В ДЕТАЛЯХ» С Ф. БОНДАРЧУКОВ»
01.30 Т/С «ЗАЧАРОВАННЫЕ»

НТВ

- 06.55 «НТВ УТРОМ»
09.30 «КУЛИНАРНЫЙ ПОЕДИНОК.»
10.30, 16.30, 19.30 «ОБЗОР ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 «СЕГОДНЯ»
11.20 Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА»
11.55 «ДО СУДА»
13.00 «СУД ПРИСЯЖНЫХ»
14.30 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
17.30 Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА»
20.30 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
22.30 Т/С «ГЛУХАРЬ. ВОЗВРАЩЕНИЕ»
00.35 «ЧЕСТНЫЙ ПОНЕДЕЛЬНИК»
01.25 «ШКОЛА ЗЛОСЛОВИЯ»
02.15 «ФУТБОЛЬНАЯ НОЧЬ»
02.50 Х/Ф «ПОД ПРИКРЫТИЕМ»
05.00 Т/С «ЖИЗНЬ - ПОЛЕ ДЛЯ ОХОТЫ»
05.55 «ОЧНАЯ СТАВКА»

5 КАНАЛ

- 11.05, 22.00 «СУД ВРЕМЕНИ»
12.00, 13.30 Х/Ф «СУДЬБА РЕЗИДЕНТА»
13.00, 16.00, 20.00, 23.00 «СЕЙЧАС»
15.40 Д/С «САМЫЕ ЗАГАДОЧНЫЕ МЕСТА МИРА»
16.35 Т/С «ПРОФЕССИЯ - СЛЕДОВАТЕЛЬ»
18.00 «ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ»
19.00 «ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ СВЕТАЛНЫ СОРОКИНОЙ И АНДРЕЯ МАКСИМОВА»
20.30 «РЕАЛЬНЫЙ МИР»
21.00 Д/Ф «ГЕНЕРАЛ ДУГЛАС. ПРЕРВАНЫЙ ПОЛЕТ»
23.30 Х/Ф «ТАЙНА ЗАПИСНОЙ КНИЖКИ»
01.15 «ШАГИ К УСПЕХУ» С.А. КАБАЕВОЙ»
02.15 «НОЧЬ НА ПЯТОМ»
02.45 Х/Ф «ДЖОНИ МНЕМОНИК»
04.40 Д/Ф «ТЕЛЕВИДЕНИЕ. ПЕРВЫЕ 50 ЛЕТ»

АМАРШАЛГА

АЗА ЖАРГАЛ, АМЖАЛТА ХҮСЭЭ!

Мухар-Шэбэрэй аймагай Галтай нютагта ажаһуудаг, бүхы наһаараа багшын ажалда бэрхээр хүдэлһэн хээтэймнай Зинаида Дамбаевна Доржиева 60 наһанайнгаа жабхаланта оёе угтажа байна. Үнэн зүрхэнһөө хүндэтэ хээтэйгээ ойн баяраарнь хани халуунаар амаршалан, үрэлэй дээжэ хүргэнэбди:

Ахатанаа үргэжэ, дүүтэнээ дүмэжэ,

Ажабайдалдаа аза жаргалтай,

Арад зондоо хүндэтэй, бэстнай бэхи,

Хэшэгтнай ехэ, хэрэгтнай бүтэсэтэй,

Гурбан эрдэни хүүгэдтээ туналжа,

Дүрбэн тэгшэ ашанар, зээгээ харалсажа,

Абгайтаймнай ан-бунхан, эбтэй эсэтэйхэн

Бурхантай, буянтай ажаһуухатнай болтогой!

Амаршалагшад: Баян-Мүнхэтэн, Лена, Володитон, Диматан.

2010 оной октябрийн 16.

ХҮНДЭТЭ МАМА, ЭЖЫ МЭДЭГСҮ БУДАЖАПОВНА!

Алтан дэлхэйн жама ёһоор, Агуу Бурханай абарлаар, Алдарт 70 наһая Амжалтатай угтажа байһан Тандаа

Үрэлэй дээжэ хүргэнэбди, Үлзы хэшэг, аза жаргал

хүсэнэбди: Үри хүүгэдтээ, аша эзэнэртээс, Үнэр баян, элүүр энхэ, Үелһэн нүхэр, абатаяа Үндэр наһа эдлэжэ, Үгын, эдээнэй, унгаринн зөөлнэие үзэжэ,

Арад зондоо хүндэтэй Ажаһуухатнай болтогой!

Амаршалагшад: Элигтэтэн, Зондытан, Сэсэг, Эржена ба Эрдэм.

Улаан-Үдэ хото.

Отдел рекламы: 21-62-62

- 15.10 Х/Ф «ПОДРОСТОК»
16.40 М/С «УДИВИТЕЛЬНЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ ХОМЫ»
16.50 М/Ф «ЖИЛИ-БЫЛИ МЫСЛИ...». «ВЕСЕЛАЯ КАРУСЕЛЬ»
17.05 Т/С «ПРИНЦЕССА ИЗ МАНДЖИПУРА»
17.30 Д/С «ДНЕВНИК БОЛЬШОЙ КОШКИ»
18.05 «РУССКИЙ СТИЛЬ. «КУПЕЧЕСТВО»
18.30 Д/Ф «РЕГЕНСБУРГ. ГЕРМАНИЯ ПРОБУЖДАЕТСЯ ОТ ГЛУБОКОГО СНА»
18.45 «ГАЛА-КОНЦЕРТ ПОБЕДИТЕЛЕЙ КОНКУРСА YOUTUBE»
21.05 «ВЛАСТЬ ФАКТА»
21.45 «БОЛЬШЕ, ЧЕМ ЛЮБОВЬ. СЕМЕН ГЕЙЧЕНКО И ЛЮБОВЬ СУЛЕЙМАНОВА»
22.25 «ACADEMIA. СИМОН ШНОЛЬ. «У ИСТОКОВ МОЛЕКУЛЯРНОЙ БИОЛОГИИ»
23.10 Д/С «ИОСИФ БРОДСКИЙ. ВОЗВРАЩЕНИЕ»
23.45 «АПОКРИФ»
00.50 Х/Ф «БЕЗ СВИДЕТЕЛЕЙ»
02.25 «ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АНСАМБЛЬ СКРИПАЧЕЙ «ВИРТУОЗЫ ЯКУТИИ»

АРИГУС

- 07.00 «НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ». ПОГОДА»
08.00, 23.00, 00.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА»
08.35, 14.00, 19.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ»
08.50, 19.15 «PEOPLE'S-НОВОСТИ». ПОГОДА»
09.00, 12.30, 19.30 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
09.30 Т/С «ЛУЗЕРЫ»
10.30, 18.30, 20.00 Т/С «УНИВЕР»
11.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
13.00 М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
13.30 М/Ф «ПИНГВИНЫ ИЗ «МАДАГАСКАРА»
14.15 «PEOPLE'S-НОВОСТИ»
14.30 Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
15.05 «ЗВЕЗДНЫЕ НЕВЕСТЫ»
16.00 Х/Ф «ГИТЛЕР КАПУТ!»
18.00, 20.30 Т/С «ИНТЕРНЫ»
21.00 Х/Ф «ЭЙС ВЕНТУРА»: «РОЗЫСК ДОМАШНИХ ЖИВОТНЫХ!»
23.30 «ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00 «КОМЕДИ-КЛАБ»

ТИВИКОМ

- 06.30, 12.45, 20.00, 23.30, 02.30 «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 «НОВОСТИ ДНЯ»
07.30 «ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ»
08.00 Т/С «ВЗРОСЛЫЕ СКАЗКИ О ЖИВОТНЫХ»
08.30 М/С «ВОЗДУШНЫЕ ПИРАТЫ»
09.00, 18.30 «МОЯ СЕМЬЯ»
10.00 «ПРО НОВОСТИ»
10.30 Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
13.05 Х/Ф «ОБИТЕЛЬ ЗЛА»
14.50 М/Ф «КРОКОДИЛ»

- 16.00 «ПУТЕШЕСТВИЕ ВОКРУГ СВЕТА»
16.30 Т/С «МЕГРЭ ПРОТИВ ИНСПЕКТОРА КАДАВРО»
17.30 Т/С «НЕИЗВЕСТНЫЙ ЕГИПЕТ»
19.05 «БОЛЬШИЕ ДЕНЬГИ». ПРОГРАММА И. ПОТОЦКОГО»
20.30 Т/С «СЫЩИКИ РАЙОННОГО МАСШТАБА-2»
22.00 Т/С «СПЕЦИАЛЬНОЕ ПОДРАЗДЕЛЕНИЕ-2»
00.00 «ТОП-МОДЕЛЬ ПО АМЕРИКАНСКИ»
03.00 «НОЧНОЙ КАНАЛ» НА ТИВИКОМЕ

СТС «БАЙКАЛ»

- 05.55, 07.00, 08.05, 09.20, 10.05, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 22.20, 23.25, 00.05, 00.50, 01.50 ПОГОДА
06.00 М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ. ЭНЕРГОН»
06.55 М/С «СМЕШАРИКИ»
07.00 М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
07.30, 12.00, 15.30, 17.30 Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
08.30, 09.30, 20.00 Т/С «ВОРОНИНЫ»
09.00, 13.30, 18.30, 00.00 «ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ»
10.00, 21.00 Т/С «МАРГОША»
11.00, 16.30 «ГАЛИЛЕО»
14.00 М/С «ПИТЕР ПЭН И ПИРАТЫ»
14.30 М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
15.00 М/С «СОНИК ИКС»
19.00 Т/С «ДАЕШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
19.30 Т/С «КАК Я ВСТРЕТИЛ ВАШУ МАМУ»
22.00 Х/Ф «АДРЕНАЛИН»
23.30 «6 КАДРОВ»
00.30 «ИНФОРМАЦИЯ»
01.00 Т/С «ЗАЧАРОВАННЫЕ»

НТВ

- 06.55 «НТВ УТРОМ»
09.30 «КВАРТИРНЫЙ ВОПРОС»
10.30, 16.30, 19.30 «ОБЗОР ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.00 «СЕГОДНЯ»
11.20 «ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ. РАССЛЕДОВАНИЕ»
11.55 «ДО СУДА»
13.00 «СУД ПРИСЯЖНЫХ»
14.30 Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
17.30 Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА»
20.30 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
23.00 Т/С «ГЛУХАРЬ. ВОЗВРАЩЕНИЕ»
00.40 «ГЛАВНАЯ ДОРОГА»
01.15 «ФУТБОЛ. ЛИГА ЧЕМПИОНОВ УЕФА»
03.25 Х/Ф «ТОТ, КТО ГАСИТ СВЕТ»
05.00 Т/С «ЖИЗНЬ - ПОЛЕ ДЛЯ ОХОТЫ»

5 КАНАЛ

- 07.00 Д/Ф «УДИВИТЕЛЬНЫЕ ЖИВОТНЫЕ. ЖИЗНЬ НА ГРАНИ»
08.00 Д/Ф «ЖАРКОЕ ЛЕТО 68-ГО»

79-й театральный сезон ОКТЯБРЬ

Table with 2 columns: Day/Time and Program Name. Includes dates like Saturday 16, Sunday 21, Monday 22, Tuesday 23, Wednesday 24, Thursday 28, Friday 29, Saturday 30 and program titles like 'УУМК им. Чайковского', 'Театр кукол «Ульгэр»', 'ОТКРЫТИЕ 79 ТЕАТРАЛЬНОГО СЕЗОНА Цао Юй (Китай) Драма ЗАЛИНТА ААДАР (Гроза) Международный проект', 'Раффи Шарт СЕ ЛЯ ВИ Простая французская история Спектакль идет на русском языке', 'Г.Башкуев Жестокий романс С.С.Р СОЮЗ СОЛДАТСКИХ СЕРДЕЧНЫХ РАН Лауреат Государственной премии РФ', 'Николай Шабеев Почти комедия ГЭРТЭЭ БАЙДАГ БОЛОХОМНИ (Отныне я буду жить дома)', 'Д.Султимов Притча ЭРТЫН ХАБАР (Ранней весной)'.

№ 40(701)

Буряад үнэн

14.10.2010

Дүжэрнэ

№ 40(21786)

НТВ

Среда, 20

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00	«ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00	«НОВОСТИ»
10.10	«ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
12.20	«КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20	«МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
14.20, 05.30	«ДЕТЕКТИВЫ»
15.00	«ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20	«ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20	«ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИН-ДТОМ»
16.50	Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.50	«ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.00	«ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ»
19.20	Т/С «СЛЕД»
20.00	«ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
21.00	«ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00	«ВРЕМЯ»
22.30	«ГОЛОСА»
23.30	«СРЕДА ОБИТАНИЯ». «СКРЕЖЕТ ЗУБОВЫЙ»
00.30	«НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
00.50	Х/Ф «НЕОКОНЧЕННАЯ ПЬЕСА ДЛЯ МЕХАНИЧЕСКОГО ПИАНИНО»
02.50	Х/Ф «ВО ИМЯ ОТЦА»
«РОССИЯ»	
06.00	«УТРО РОССИИ»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35	«ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО»
10.05	«ЗОЛУШКА СОЮЗНОГО ЗНАЧЕНИЯ. ЛЮДМИЛА СЕНЧИНА»
11.00	«ТОК-ШОУ «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00	ВЕСТИ
12.30, 15.30, 17.30, 21.30	«ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»

12.50	Т/С «МАРШРУТ МИЛОСЕРДИЯ»
13.50	«НАСТОЯЩАЯ ЖИЗНЬ»
14.45	ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.50	Т/С «ДВОРИК»
16.25	Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
17.50	Т/С «СЛОВО ЖЕНЩИНЕ»
18.55	Т/С «ЕФРОСИНЯ»
19.55	Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВУШЕК»
21.50	«СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00	Т/С «СОНЬКА. ПРОДОЛЖЕНИЕ ЛЕГЕНДЫ»
00.50	«ВЕСТИ +»
01.10	Х/Ф «КЛОШАР»

КУЛЬТУРА

11.00, 16.30, 20.30, 00.25	НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20, 20.45	«ГЛАВНАЯ РОЛЬ»
11.45	Х/Ф «БЕЗ СВИДЕТЕЛЕЙ»
13.20	«ВЫСШАЯ ЦЕННОСТЬ - ЧЕЛОВЕК». БОРИС АНАНЬЕВ»
13.50, 19.35	Д/С «ВЕЛИКИЕ СТРОЕНИЯ ДРЕВНОСТИ»
14.40	«ЛЕГЕНДЫ ЦАРСКОГО СЕЛА»
15.10	Х/Ф «ПОДРОСТОК»
16.40	М/С «УДИВИТЕЛЬНЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ ХОМЫ»
16.50	М/Ф «ИСТОРИЯ О ДЕВОЧКЕ, НАСТУПИВШЕЙ НА ХЛЕБ». «ВСЕСЛАЯ КАРУСЕЛЬ»
17.05	Х/Ф «МИШКА, МАЛЫШИ И ДРУГИЕ». 1 Ф. «КОРОТКОЕ СВИДАНИЕ»
17.30	Д/С «ДНЕВНИК БОЛЬШОЙ КОШКИ»
18.05	«РУССКИЙ СТИЛЬ. «ВЫСШИЙ СВЕТ»
18.30	Д/Ф «ГИППОКРАТ»
18.40	«И. СТРАВИНСКИЙ. «ЖАР-ПТИЦА»
21.05	«АБСОЛЮТНЫЙ СЛУХ»
21.45	Д/Ф «АНДРЕЙ ТУПОЛЕВ»

22.25, 02.55	«ACADEMIA. АЛЕКСЕЙ БОБРОВСКИЙ. «НЕОБЫКНОВЕННЫЕ ПРЕВРАЩЕНИЯ ЖК-ПОЛИМЕРОВ»
23.10	Д/С «ИОСИФ БРОДСКИЙ. ВОЗВРАЩЕНИЕ»
23.40	«МАГИЯ КИНО»
00.45	Х/Ф «СИБИРИАДА»
03.40	Д/Ф «РАУМА. ДЕРЕВЯННЫЙ ГОРОД НА БЕРЕГУ МОРЯ»

АРИГУС

08.00, 09.00, 23.00, 00.30	«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА»
08.30, 14.00, 19.00	«УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ»
08.45, 19.15	«PEOPLE'S-НОВОСТИ». ПОГОДА»
09.30, 18.30, 20.00	Т/С «УНИВЕР»
11.00, 11.30	Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
12.30, 19.30	«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
13.00	М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
13.30	М/Ф «ПИНГВИНЫ ИЗ «МАДАГАСКАРА»
14.15	«PEOPLE'S-НОВОСТИ»
14.20	М/Ф
14.30	Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
15.05	«ЗАЛОЖНИЦЫ»
16.00	Х/Ф «ЭЙС ВЕНТУРА»: «РОЗЫСК ДОМАШНИХ ЖИВОТНЫХ»
18.00, 20.30	Т/С «ИНТЕРНЫ»
19.20	«АФИША»
21.00	Х/Ф «ЭЙС ВЕНТУРА»: «ПРИРОДА ЗОБЕТ!»
23.30	«ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00	«КОМЕДИ-КЛАБ»

ТИВИКОМ

06.30, 12.45, 20.00, 23.30, 02.30	«СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00	«НОВОСТИ ДНЯ»

07.30	«БОЛЬШИЕ ДЕНЬГИ». ПРОГРАММА И. ПОТОЦКОГО»
08.00	Т/С «ВЗРОСЛЫЕ СКАЗКИ О ЖИВОТНЫХ»
08.30	М/С «ВОЗДУШНЫЕ ПИРАТЫ»
09.00, 18.30	«МОЯ СЕМЬЯ»
10.00	«ПРО-НОВОСТИ»
10.30	Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
13.05	Х/Ф «ОНА-МУЖЧИНА»
15.00	«КРОКОДИЛ»
16.00	«ПУТЕШЕСТВИЕ ВОКРУГ СВЕТА»
16.30	Т/С «МЕГРЭ ПРОТИВ ИНСПЕКТОРА-ДАВРО»
17.30	Т/С «НЕИЗВЕСТНЫЙ ЕГИПЕТ»
19.00	«ЕСТЬ РАЗГОВОР»
20.30	Т/С «СЫЩИКИ РАЙОННОГО МАСШТАБА-2»
22.00	Т/С «СПЕЦИАЛЬНОЕ ПОДРАЗДЕЛЕНИЕ-2»
00.00	«ТОП-МОДЕЛЬ ПО АМЕРИКАНСКИ»
03.00	«НОЧНОЙ КАНАЛ» НА ТИВИКОМЕ

СТС «БАЙКАЛ»

06.00	«ПРОФИЛАКТИКА»
18.50, 20.05, 21.55, 22.20, 23.25, 00.05, 00.50, 01.50	ПОГОДА
18.30, 00.00	«ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ»
19.00	Т/С «ДАЕШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
19.30	Т/С «КАК Я ВСТРЕТИЛ ВАШУ МАМУ»
20.00	Т/С «ВОРОНИНЫ»
21.00	Т/С «МАРГОША»
22.00	Х/Ф «АДРЕНАЛИН-2». «ВЫСОКОЕ НАПРЯЖЕНИЕ»
23.50	«6 КАДРОВ»
00.30	«ИНФОМАНИЯ»
01.00	Т/С «ЗАЧАРОВАННЫЕ»

15.00, 06.20	«ЧИСТОСЕРДЕЧНОЕ ПРИЗНАНИЕ»
15.35	Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
16.30, 19.30	«ОБЗОР ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»
17.00, 20.00, 00.15	«СЕГОДНЯ»
17.30	Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА»
20.30	Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
22.30	Т/С «ГЛУХАРЬ. ВОЗВРАЩЕНИЕ»
00.35	«КАПИТАЛ.RU»
01.30	Х/Ф «ИНТЕРДЕВОЧКА»
04.20	«ЛИГА ЧЕМПИОНОВ УЕФА». ОБЗОР»
04.35	Т/С «ЖИЗНЬ - ПОЛЕ ДЛЯ ОХОТЫ»

5 КАНАЛ

07.00	Д/Ф «УДИВИТЕЛЬНЫЕ ЖИВОТНЫЕ. ТРИУМФ ЖИЗНИ»
08.00	Д/Ф «КРИЗИСЫ. ПРЕДСКАЗАНИЕ ПРОРОКА»
09.00, 13.00, 16.00, 20.00, 23.00	«СЕЙЧАС»
09.30, 22.00	«СУД ВРЕМЕНИ»
10.25	Х/Ф «ЩИТИ И МЕЧ»
14.10	Х/Ф «ДАУРИЯ»
16.30	Т/С «ПРОФЕССИЯ - СЛЕДОВАТЕЛЬ»
18.00	«ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ»
19.00	«ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ СВЕТЛАНЫ СОРОКИНОЙ И АНДРЕЯ МАКСИМОВА»
20.30	«РЕАЛЬНЫЙ МИР»
21.00	Д/Ф «НИКИТА КАРАЦУПА. СЛЕДОПЫТ ИЗ ЛЕГЕНДЫ»
23.30	Х/Ф «МЕТКА»
01.35	«НОЧЬ НА ПЯТОМ»
02.05	Х/Ф «ДЕВУШКА, КОТОРАЯ СЛИШКОМ МНОГО ЗНАЛА»
03.55	Х/Ф «СЕРАФИНО»
05.45	Д/Ф «РИТУАЛЫ ДРУИДОВ»

Четверг, 21

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00	«ДОБРОЕ УТРО»
10.00, 13.00, 16.00	«НОВОСТИ»
10.10	«ЖИТЬ ЗДОРОВО!»
12.20	«КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА»
13.20	«МОДНЫЙ ПРИГОВОР»
14.20	«ДЕТЕКТИВЫ»
15.00	«ДРУГИЕ НОВОСТИ»
15.20	«ПОНЯТЬ. ПРОСТИТЬ»
16.20	«ХОЧУ ЗНАТЬ» С МИХАИЛОМ ШИРВИН-ДТОМ»
16.50	Т/С «ОБРУЧАЛЬНОЕ КОЛЬЦО»
17.50	«ФЕДЕРАЛЬНЫЙ СУДЬЯ»
19.00	«ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ»
19.20	Т/С «СЛЕД»
20.00	«ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»
21.00	«ПУСТЬ ГОВОРЯТ»
22.00	«ВРЕМЯ»
22.30	«БАНДЫ»
23.30	«ЧЕЛОВЕК И ЗАКОН»
00.30	«НОЧНЫЕ НОВОСТИ»
00.50	«СУДИТЕ САМИ» С МАКСИМОМ ШЕВЧЕНКО»
01.50	Х/Ф «ВТОРЖЕНИЕ»
03.50	Х/Ф «МЕСТЬ ЖЕНЩИНЫ СРЕДНИХ ЛЕТ»
«РОССИЯ»	
06.00	«УТРО РОССИИ»
06.07, 06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35	«ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО»
10.05	«ТОЛИ»
10.35	«БУРЯД ОРОН»
11.00	«ТОК-ШОУ «О САМОМ ГЛАВНОМ»
12.00, 15.00, 17.00, 21.00	ВЕСТИ
12.30, 15.30, 17.30, 21.30	«ВЕСТИ-БУРЯТИЯ»
12.50	Т/С «МАРШРУТ МИЛОСЕРДИЯ»
13.50	«НАСТОЯЩАЯ ЖИЗНЬ»
14.45	ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
15.50	Т/С «ДВОРИК»
16.25	Т/С «КУЛАГИН И ПАРТНЕРЫ»
17.50	Т/С «СЛОВО ЖЕНЩИНЕ»

Отдел рекламы: 21-62-62

18.55	Т/С «ЕФРОСИНЯ»
19.55	Т/С «ИНСТИТУТ БЛАГОРОДНЫХ ДЕВУШЕК»
21.50	«СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»
22.00	Т/С «СОНЬКА. ПРОДОЛЖЕНИЕ ЛЕГЕНДЫ»
23.50	«ПОЕДИНОК». ПРОГРАММА ВЛАДИМИРА СОЛОВЬЕВА»
00.50	«ВЕСТИ +»
01.10	Х/Ф «СВОИ СРЕДИ ЧУЖИХ, ЧУЖОЙ СРЕДИ СВОИХ»

КУЛЬТУРА

07.30	«ЕВРОНЬЮС» НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ
11.00, 16.30, 20.30, 00.25	НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20, 20.45	«ГЛАВНАЯ РОЛЬ»
11.45	Х/Ф «СИБИРИАДА»
14.00	Д/С «ВЕЛИКИЕ СТРОЕНИЯ ДРЕВНОСТИ»
14.50	«ТРЕТЬЯКОВКА - ДАР БЕСЦЕННЫЙ!»
15.00	«ПРЕКРАСНОЕ ЕСТЬ ЖИЗНЬ...»
15.15	Х/Ф «ПОДРОСТОК»
16.40	М/Ф «КОРОЛЕВА ЗУБНАЯ ЩЕТКА»
17.05	«ПРО МЫШОНКА, КОТОРЫЙ ХОТЕЛ СТАТЬ СИЛЬНЫМ»
17.30	Х/Ф «МИШКА, МАЛЫШИ И ДРУГИЕ». 2 Ф. «ПЕРВАЯ ВЕСНА»
18.05	Д/С «ДНЕВНИК БОЛЬШОЙ КОШКИ»
18.30	«РУССКИЙ СТИЛЬ. «ДВОРЯНСТВО»
18.45	Д/Ф «АФИНСКИЙ АКРОПОЛЬ»
19.35	Д/Ф «ЖИЗНЬ И СМЕРТЬ ГЛАДИАТОРОВ»
21.05	Д/Ф «РУССКИЙ ФРАНЦУЗ АЛЕКСАНДР АЛЕКСЕЕВ»
21.55	«НОВАЯ АНТОЛОГИЯ. РОССИЙСКИЕ ПИСАТЕЛИ». ИЛЬЯ БОЯШОВ»
22.25, 02.55	«ACADEMIA. МИХАИЛ КИРПИЧНИКОВ. «ОТ БИОТЕХНОЛОГИЙ - К БИОЭКОНОМИКЕ»
23.10	Д/С «ИОСИФ БРОДСКИЙ. ВОЗВРАЩЕНИЕ»

23.40	«КУЛЬТУРНАЯ РЕВОЛЮЦИЯ»
00.45	Х/Ф «СИБИРИАДА II»
03.40	Д/Ф «ДРЕВНИЙ РИМ»

АРИГУС

07.00	«НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ». ПОГОДА»
08.00, 23.00, 00.30	«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА»
08.30, 14.00, 19.00	«УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ»
08.45, 19.15	«PEOPLE'S-НОВОСТИ». ПОГОДА»
09.00, 12.30, 19.30	«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»
09.30, 18.30, 20.00	Т/С «УНИВЕР»
10.30, 11.30	Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»
13.00	М/С «ГУБКА БОБ КВАДРАТНЫЕ ШТАНЫ»
13.30	М/Ф «ПИНГВИНЫ ИЗ «МАДАГАСКАРА»
14.15	«PEOPLE'S-НОВОСТИ»
14.20	«АФИША»
14.30	Т/С «ГУМАНОИДЫ В КОРОЛЕВЕ»
15.00	«СПАСТИ ЛЮБОВЬ»
15.35	Х/Ф «СЕРДЦЕЕДКИ»
18.00, 20.30	Т/С «ИНТЕРНЫ»
21.00	Х/Ф «МАМЕНЬКИН СЫНОК»
23.30	«ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ»
01.00	«КОМЕДИ-КЛАБ»

ТИВИКОМ

06.30, 12.45, 20.00, 23.30, 02.30	«СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00	«НОВОСТИ ДНЯ»
07.30	«ЕСТЬ РАЗГОВОР»
08.00	Т/С «ВЗРОСЛЫЕ СКАЗКИ О ЖИВОТНЫХ»
08.30	М/С «ВОЗДУШНЫЕ ПИРАТЫ»
09.00, 18.30	«МОЯ СЕМЬЯ»
10.00	«ПРО-НОВОСТИ»
10.30	Т/С «РОДНЫЕ ЛЮДИ»
13.05	Х/Ф «У ОПАСНОЙ ЧЕРТЫ»
14.45	М/Ф

15.00	«КРОКОДИЛ»
16.00	«ПУТЕШЕСТВИЕ ВОКРУГ СВЕТА»
16.30	Т/С «МЕГРЭ, МАДАМ КАТР И ЕЕ ДЕТИ»
17.30	Т/С «НЕИЗВЕСТНЫЙ ЕГИПЕТ»
19.00	«РАДАР-СПОРТ»
20.30	Т/С «СЫЩИКИ РАЙОННОГО МАСШТАБА-2»
22.00	Т/С «СПЕЦИАЛЬНОЕ ПОДРАЗДЕЛЕНИЕ-2»
00.00	«ТОП-МОДЕЛЬ ПО АМЕРИКАНСКИ»
03.00	«НОЧНОЙ КАНАЛ» НА ТИВИКОМЕ

СТС «БАЙКАЛ»

05.55, 07.00, 08.05, 09.20, 10.05, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 22.20, 23.25, 00.05, 00.50, 01.50	ПОГОДА
06.00	М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ. ЭНЕРГОН»
06.55	М/С «СМЕШАРИКИ»
07.00	М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
07.30, 12.00, 15.30, 17.30	Т/С «ПАПИНЫ ДОЧКИ»
08.30, 09.30, 20.00	Т/С «ВОРОНИНЫ»
09.00, 13.30, 18.30, 00.00	«ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ»
10.00, 21.00	Т/С «МАРГОША»
11.00, 16.30	«ГАЛЛИЛЕО»
14.00	М/С «ПИТЕР ПЭН И ПИРАТЫ»
14.30	М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ»
15.00	М/С «СОНИК ИКС»
19.00	Т/С «ДАЕШЬ, МОЛОДЕЖЬ!»
19.30	Т/С «КАК Я ВСТРЕТИЛ ВАШУ МАМУ»
22.00	Х/Ф «МЕЖДУ НЕБОМ И ЗЕМЛЕЙ»
23.50	«6 КАДРОВ»
00.30	«ИНФОМАНИЯ»
01.00	Т/С «ЗАЧАРОВАННЫЕ»

НТВ

06.55	«НТВ УТРОМ»
09.30	«ДАЧНЫЙ ОТВ»
10.30, 16.30, 19.30	«ОБЗОР ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ»

11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 01.30	«СЕГОДНЯ»
11.20	«ОСОБО ОПАСЕН!»
11.55	«ДО СУДА»
13.00	«СУД ПРИСЯЖНЫХ»
14.30	Т/С «ЗАКОН И ПОРЯДОК»
17.30	Т/С «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА»
20.30	Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
23.20	Х/Ф «ЛВНИНАЯ ДОЛЯ»
01.45	«ФУТБОЛ. ЛИГА ЕВРОПЫ. «ЗЕНИТ» (РОССИЯ) - «ХАЙДУК» (ХОРВАТИЯ). ПРЯМАЯ ТРАНСЛЯЦИЯ»
03.55	«ФУТБОЛ. ЛИГА ЕВРОПЫ. «ПАЛЕРМО» - ЦСКА (РОССИЯ). ПРЯМАЯ ТРАНСЛЯЦИЯ»
06.05	«ЛИГА ЕВРОПЫ. ОБЗОР»

5 КАНАЛ

07.00	Д/Ф «ЗВЕРИ-ГИГАНТЫ»
08.00	Д/Ф «ГЕНЕРАЛ ДУЛАС. ПРЕРВАНЫЙ ПОЛЕТ»
09.00, 13.00, 16.00, 20.00, 23.00	«СЕЙЧАС»
09.30, 22.00	«СУД ВРЕМЕНИ»
10.30	Х/Ф «КРАСНАЯ СТРЕЛА»
12.20	Д/С «ПОДВОДНАЯ ОДИССЕЯ КОМАНДЫ КУСТО»
13.30, 20.30	«РЕАЛЬНЫЙ МИР»
14.00	Х/Ф «ТАЙНА ЗАПИСНОЙ КНИЖКИ»
15.35	Д/С «САМЫЕ ЗАГАДОЧНЫЕ МЕСТА МИРА»
16.40	Т/С «ПРОФЕССИЯ - СЛЕДОВАТЕЛЬ»
18.00	«ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ»
19.00	«ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ СВЕТЛАНЫ СОРОКИНОЙ И АНДРЕЯ МАКСИМОВА»
21.00	Д/Ф «ГЕНИЙ РУССКОГО ДЗЮДО. СПОРТ И РАЗВЛЕКА»
23.30	Х/Ф «СВЕТЛОЕ БУДУЩЕЕ-3»
01.55	«НОЧЬ НА ПЯТОМ»
02.25	Х/Ф «МЕТКА»
04.	

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ПЕРВЫЙ КАНАЛ», «М/С «ТРАНСФОРМЕРЫ. ЭНЕРГОН».

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «М/С «КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ».

НТВ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «НТВ УТРОМ», «МАМА В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ».

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ОБЗОР ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ», «СПАСАТЕЛИ».

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ЖЕНСКИЙ ВЗГЛЯД», «ПРАВОЕ ДЕЛО».

5 КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «Д/Ф «СПАСЕНИЕ КИТОВ».

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «Д/С «ПОДВОДНАЯ ОДИССЕЯ КОМАНДЫ КУСТО».

Суббота, 23

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «НОВОСТИ», «ПО УЛИЦАМ КОМОД ВОДИЛИ».

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ВЫКУП», «ВСЯ РОССИЯ».

Отдел рекламы: 21-62-62

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «МЕДСОВЕТ», «Т/С «Я ТЕЛОХРАНИТЕЛЬ».

КУЛЬТУРА

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ЕВРОНЮС НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ».

АРИГУС

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ».

ТИВИКОМ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ», «НОВЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ ЛЕССИ».

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «НОВОСТИ», «ШОУ ТРУМАНА».

НТВ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ЛЮДИ ИКС»: «ЭВОЛЮЦИЯ».

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «КВАРТИРНЫЙ ВОПРОС», «ОСОБО ОПАСЕН».

5 КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ЛУЧШЕЕ ИЗ ГОЛЛИВУДА ВМЕСТЕ С ТАБОМ ХАНТЕРОМ».

Воскресенье, 24

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «НОВОСТИ», «КОНТРАБАНДА».

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ТРЕВОЖНОЕ ВОСКРЕСЕНЬЕ».

Отдел рекламы: 21-62-62

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «СМЕЯТЬСЯ РАЗРЕШАЕТСЯ».

КУЛЬТУРА

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ЕВРОНЮС НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ».

АРИГУС

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС».

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «PEOPLE'S-НОВОСТИ», «ШКОЛА РЕМОНТА».

ТИВИКОМ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ПУТЕШЕСТВИЕ ВОКРУГ СВЕТА».

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «УСПЕТЬ ДО ПОЛУНОЧИ».

НТВ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ЛЮДИ ИКС»: «ЭВОЛЮЦИЯ».

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ЧИСТОСЕРДЕЧНОЕ ПРИЗНАНИЕ».

5 КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like «ЛУЧШЕЕ ИЗ ГОЛЛИВУДА ВМЕСТЕ С ТАБОМ ХАНТЕРОМ».

«МОНГОЛЬСКОЕ ПИСЬМО»

является не только неотложной частью духовной культуры монголов, но и гарантией самосохранения монгольской нации".

В настоящее время всё больше и часто начали говорить о важности глобализации. Монгольский язык по происхождению входит в состав алтайской группы языков и является родственными с тюркскими, маньчжурско-тунгусскими, корейскими, японскими языками, которые в свою очередь по строю считаются агглютинативными языками. Поневолу встаёт вопрос "Тогда какое же письмо и письмо с каким правописанием подходит для такого языка?" Учитывая эту специфическую черту строя монгольского языка, более 1000 лет назад нашими предками было создано письмо, которое и ныне в силе. Поэтому и разговорный и письменный языки, существуя в гармонии, удовлетворяли и будут удовлетворять все требования. Что же касается нового письма, то оно нарушает принципы традиционного правописания монгольского языка и это знают и понимают все языковеды.

Классификация письменного монгольского языка была впервые сделана известным монголологом Б.Я.Владимирцовым, который подразделил на три этапа. Это: древне-монгольский язык, средне-монгольский язык, современно-монгольский язык.

Монгольский учёный Д.Төмөртоого подразделил на два: доклассический и классический периоды и подробно описал свои доказательства.

Б.Я.Владимирцов в связи с этим отметил: "Чингис-хан ввёл для нужд своей державы уже готовый литературный язык, язык достаточно фиксированный, изображавшийся при помощи уйгурских букв. Этот письменный язык уже в ту пору отличался от живого разговорного языка монголов и был языком традиционным. Отличия этого письменного языка от тогдашних живых монгольских говоров были немногим меньше, чем это можно наблюдать в настоящее время".

Согласно легенде, описанной в "Юань Ши", после того, как поймали в плен найманского писаря по имени Тататунга, Чингис-хан сде-

Автор статьи Ш.Чоймаа родился в 1951 году в местности Шар-Харгана Шарга сомона Гоби-алтайского аймака. В 1976 году закончил Мон.ГУ по специальности преподаватель монгольского языка и литературы, и по сей день работает в Мон.ГУ.

Профессор Ш.Чоймаа внёс огромный вклад в подготовке зарубежных монголологов из таких стран, как Германия, Россия, Япония, Китай, Корея, Польша, Чехия, Венгрия, Франция, Финляндия, Америка.

В 1996 году удостоен звания профессора, 2003 году защитил степень кандидата филологических наук по теме "Сравнительно-текстологическое исследование "Сокровенного сказания монголов" и "Алтан тобчи Лувсанданзана", а в 2004 году доктора по теме "Текстологическое исследование монгольских исторических источников".

лал его своим приближенным. По историческим данным Тататунга учил детей Чингис-хана письму. На основе этой легенды до недавнего времени учёные считали, старомонгольское письмо принято монголами у уйгуров в XVIII веке т.е. при Чингис-хане. Однако исследования наших и зарубежных учёных доказывают то, что старомонгольское письмо не принято при Чингисхане, а приобрел государственный статус.

Иными словами старомонгольское письмо было создано до Чингис-хана, примерно VIII-IX вв., а в 1204 году Чингис-хан сделал его всемонгольским письмом и наказал вести все государственные делопроизводства на этом письме.

На этом языке и было написано известное монгольское историческое сочинение "Сокровенное сказание монголов". В "Сокровенном сказании монголов" говорится: "...Затем Чингис-хан... возложил на Шихи-Хутугу обязанность верховно-общегосударственным судом - Гур Дегерейн Дзаргу. Указав при этом: "Искореняй воровство и обман во всех пределах государства. Повинных смерти - предавай смерти, повинных наказанию или штрафу - наказуй". Далее повелел: "Пусть записывают в Синою роспись Коко Дебтер Бичик. Всякие решения о разделении имущества и судебных, принятые Шихи-Хутугом, согласованной мною, пусть связывают в книги. И на вечные времена да не подлежит никакому изменению книги с синим письмом

по белой бумаге. Всякий виновный в изменении таковых подлежит тяжкому наказанию".

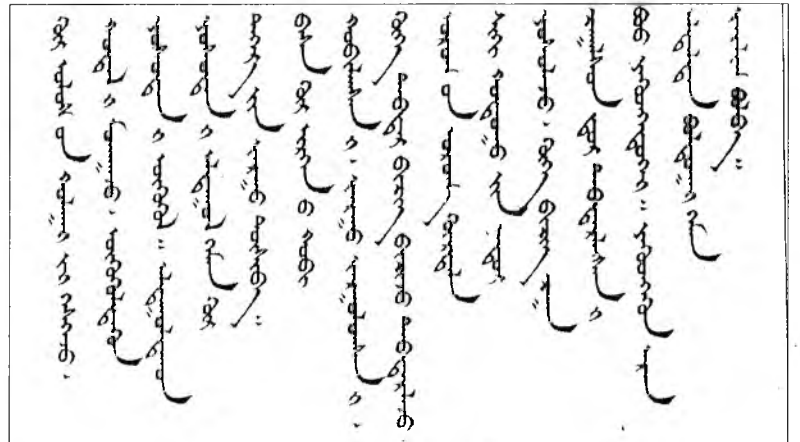
Поскольку Чингисхан был не только выдающимся военачальником, но и человеком великого ума, то он сам владел монгольским письмом и потому с уважением относился к языкам и культурам другой нации.

Доказательством того является то, что Чингис-хан в 1221 году, по данным, описанным в 22-ом томе "Истории государства Кореи", направил указ об отправлении в Монголию 100 тысяч бумаг и иные канцелярские принадлежности.

Даже Ил ханы использовали в своей дипломатии это письмо. Примером того является письмо Олзийт-хана 1305 года, направленное королю Франции Филиппу и

ственного, среди населения республики усиливается тяга к изучению бурятского языка, культурного наследия бурят, истории Бурятии. Причём народ хочет изучать не только современный бурятский язык, но и старописьменный монгольский язык, который для бурят ещё в 30-е годы оставался единственным письменным языком. Знание старомонгольской письменности позволяет приобщиться как к культурному наследию Бурятии, так и к общемонгольской культуре, одной из богатейших культур азиатского региона. Старомонгольская письменность выступает одним из начал, консолидирующих общемонгольскую культуру".

Монгольское письмо является не только неотложной частью духовной культуры монголов, но и га-

стистика письма, которая уходит во времена Чингис-хана. Также весьма интересным примером является то, что цари Египта (1250-1517) переписывались с ханами Золотой Орды в основном посредством монгольского языка.

Старомонгольское письмо и ныне не утратило свою ценность среди монголов. Известный бурятский учёный Д.Улымжиев отметил: "Хотя монголы составляют всего лишь 0,2 % всего человечества и живут в 12 странах мира, у них есть право и возможность сказать своё слово в настоящей и будущей истории человечества и внести в неё свой позитивный вклад... В настоящее время после принятия Закона "О языках народов Бурятии", в котором бурятскому языку, наряду с русским, придан статус государ-

ственной самосохранения монгольской нации.

В связи с этим заново хотелось бы процитировать слова крупного монгололога Б.Я.Владимирцова "Монгольский письменный язык обладает одной особенностью, которая делает его драгоценным для монголов, это то, что он является для них общим. То, что напишет буряты, может прочесть монгол на улицах Пекина, то, что напишет дурбег из-под Кобдо, может прочесть монгол, живущий на предгорьях Тибета. Это единое общее достояние".

Док. Проф. Ш.ЧОЙМАА. Подготовила Я.КИМ.

(Статья от 11 июля из газеты "Монголия сегодня" дана в сокращении.)

Энхбатын дэлхэйдэ суутай суглуулбаринууд

Мэдээжэ монголой коллекционер Ч.ЭНХБАТ 2000 он-һоо эхилээд Монголой нумизмадуудай эблэлэй толгойлогшоор томилогдоо. Ч.Энхбат эдэй, маркануудай, хэлхээ холбооной (почтово) конвертнүүдэй үзэсхэлэнгүүдэ ходо үнгэргэжэ байдаг. Монголой коллекционер уласхоорондын үзэсхэлэнгүүдтэ ото хабаададаг, олон тоото бэлэгүүдээр урмашуулагдан байна.

"Мэдээжэ филателист Ө.Сэрээгэр гушаад жэлэй болзор соо марканууды суглуулһан түүхэтэй, - гээд Ч.Энхбат хөөрэнэ. - Тэрэнэй гайхамшагта коллекци бүхы дэлхэйе монголой хэлхээ холбооной маркануудай түүхэтэй танилсуулна. Дэлхэйн коллекционернүүд 1924 он-һоо эхилжэ марканууды болон конвертнүүды суглуулһанхай. Минии суглуулбари соо 1848-дахи жэлэй Великобританин хэлхээ холбооной конверт бии юм. Түүхын

хуудаһанууды иран харабал, Монголой хэлхээ холбооной албанай байгуулагша Угэдэй хаан байһан юм. Анхан хаашуул, ламанар өөһэд хоорондоо шара үнгэтэй торгоор бэшгүүдээ гадарлан орёдог хэн. 1998 он-һоо эхилээд коллекциез суглуулжа эхилһэн байнаб.

Мүнөөдэр түбн дэлхэй дээрэ монгол марканууды гурбан хүн

суглуулна. Нэрлэбэл, Хитадай болон Сингапурай филателистнар, тэдэнэрэй тоодо өөрыгөө дурдаһуу. Минии суглуулбаринууд соо 1870 оной ородой хэлхээ холбооной таһагай нээгдэһэн тухай болон 1910 оной хитадай хэлхээ холбооной таһагы байгуулһан тухай марканууд бии. Росси дотор нимэ марканууд үгы байна. Минии үхибүүдтэ, намда, гүрэндэ үндэһэтэнэй

марканууды суглуулһан байгаа һаа, тон хэрэгтэй байха. Иимэ марканууды худалдажа абахадаа, мүнгээз гамнангүй абагшаб".

2007 ондо Санкт-Петербургда үнгэргэгдэһэн дэлхэйн филателистическэ выставкэдэ Ч.Энхбатын суглуулбари алталмал медалаар шагнагдаа. Тус суглуулбари 1848 он-һоо эхилээд 1948 он хүрэтэрхи Монголой хэлхээ холбооной

маркын түүхэдэ зориулагдан байһан. 2008 ондо Бангкокто үнгэрһэн 20-дохи Азин филателистическэ выставкэдэ Ч.Энхбатын суглуулбаринуудай нэгэн мүнгэн медалда хүртэһэн юм.

Янжама ЖАПОВА "Монгол мүнөөдэр" гэжэ сонинһоо буряадшалба.

Залуушуулые гэр байраар хангаха

Бүхэроссиин зүблөөнһөө

Паяхана Байгал далайн эрье дээр "Альтернативные формы обеспечения жильем молодежи" гэхэн Бүхэроссиин зүблөөндэ хабаадагдай дунда хэлсэн баталагдаа. Россиин 17 регионуудай түлөөлэгшэд эндэ хабаадаа хэн.

Олонхи залуушуул өөрын гэртэй болохоёо нанана. Харин гэр байра худалдажа абаха, бариха мүнгэ салин хүртэнэгүй. Залуушуулда тухалха уялгатай гүрэнэй программанууд нимэ байдалые усаджаа шаданагүй.

Жэшэнь, байгша ондо республика дотор 111 залуу бүлэ гэрэй сертификатуудые абаа. Энэ мүнгэ залуушуул гэрэйнгэ барилгада, худалдажа абалгада, ипотека түлэлгэдэ хэрэглэхэ аргатай. Харин сертификат абахын тула ээлжэндэ байжа, хоёр-гурбанжэлэй үнгэрхэн хойно абажа шадана.

"Жилище" гэхэн республиканска программа 2002 онһоо байгуулагданхай. Энэ хугасаа соо 1142 залуу бүлэ, 623 залуу мэргэжэлтэд сертификатуудта хүртөө.

Саян, Даша Цыреновтэн айл болохоор хахад жэл үнгэрөө. Саян өөрын байртай болохын тула үдэр бүри ажаллана. Харин олоһон мүнгэнийн ганса байра хүлэлгэдэ хүртэнэ. Залуушуулай хэлэхээр, тэдэндэ мүнөө эжы абань тухалалсана.

"Улаан-Үдэдэ залуушуулда газар хуаадаг гэжэ дуулаһан байнабди. Ээлжэндэ байхын тула олон саарна суглуулха хэрэгтэй. Бидэнэр тэдэни суглуулжа байнабди. Харин тэрэни абаха саг ерэтэр олон жэл

үнгэрхэ", - гэжэ Даша хэлэнэ. Иимэ хүндэ байдалда ороһон залуу бүлэнүүд республика дотор олон юм...

Залуушуулай комплекснуудай ажалай дүй дүршэл, залуу бүлэнүүдые гэр байрада хүлһөөр байлга тухай асуудалай хүгжэлтэ, үсөөн дабхарнуудтай гэрнүүдые барилга, эхэнэрэй капитал хэрэглэлгэ гэхэ мэтэ ороё асуудалнууд тухай "Альтернативные формы обеспечения жильем молодежи" гэхэн суглаанда хабаадагшад хөөрлөө.

Тыва Республикаһаа Александра Монгуш ерһэн байна. "Тус хэмжээ ябуулгын эмхидхэлгэ ехэ һайн байгаа гэжэ хэлэхэ байнаб. Регионуудай түлөөлэгшэд ехэ һонирхолтой докладуудые уншажа, хэрэгтэй дурадхалнуудые оруулаа. Манай республика дотор залуушуулые гэр байраар хангалгын асуудал ехэ хүндэшгэ юм. Танай республикада орходоо барилга муугаар ябадаг. Тиигэшые һаа залуушуулаа өөрын байраар хангагэжэ оролдогбди", - гэжэ Тыва Республикын Пураалсалай болон эрдэм ухаанай министерствын залуушуулай талаар политикын таһагые даагша Александра Монгуш хэлэнэ.

"Союз молодежи жилищных кооперативов России" гэхэн нийгын нэгдэлэй президент Павел Ключников: "Тус хэмжээ ябуулга дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэн шэнэ дурадхалнуудые Федеральна хуули соо оруулхаяа оролдохо хэрэгтэй. Гэр байра тухай регионой социально-экономическа хүгжэлтэтэй нягта холбоотой байха ёһотой.

Тиин түрүүн урагшаа ханаатай, бэлигтэй, эдэбхитэй залуушуулай гэр байртай бололгодо тухалха болоно."

Тус суглаан "Опыт работы молодежных кооперативов", "Сотрудничество государственных органов с финансово-кредитными учреждениями в реализации жилищной политики", "Реализация подпрограммы "Обеспечение жильем молодых семей" ФЦП "Жилище" на 2002-2010 годы и в перспективе до 2015 года. Оказание государственной поддержки молодым ученым и специалистам бюджетной сферы" гэхэн гурбан халбаряар үнгэрөө.

"Иимэ хөөрлөөнэй уулзалганууд тон хэрэгтэй юм. Дүй дүршлөөрөө хуаалдажа, олон һонирхолтой проектүүд эндэ хэлсэгдээ. Жэшэнь, залуушуулай өһөдөө гэрнүүдые барилга тухай. Совет үеын сагта нимэ барилганууд ехэ мэдээжэ байгаа. Мүнөө бапал нимэ барилга һэргээгэ һаа, ехэ һайн байгаа", - гэжэ Павел Ключников хэлэнэ.

"Манай Красноярскын хизаарта залуушуулые байраар хангалгын программа һайнаар ябуулагдадаг гэжэ хэлэхэдэ, алдуу болохогүй. Эмхидхэлгын ажал һайн ябуулагдажа, залуу бүлэнүүд гэр байра худалдажа абаха аргатай болоно. Хизаарай захиргаан хэдэн процентые түлэхэ бэшэ, харин байра худалдажа абаха мүнгэ үгэдэг", - гэжэ Красноярскын хизаарай спортын, аяншалгын болон залуушуулай политикын талаар министртэй орлогшо Алексей Никифоров хэлэнэ.

Суглаанай дурадхалнууд соо залуушуулай кооперативуудые барилга эхилхэ гэхэн дурадхал оруулагдаа. Жэшэнь, Улаан-Үдын "ДНТ "Перспектива" болоно. 600 залуу бүлэдэ гэр байра барихын тула газар тараагдан байна.

"Тус суглаан ехэ үрэ дүнтэйгөөр үнгэрөө гэжэ хэлэхэ байнаб. "Перспектива" гэхэн проект федеральна программа соо оролсожо, мүнгэ салинда хүртэхэ аргатай", - гэжэ "Перспектива" гэхэн ДНТ-гэй хүтэлбэрилэгшэ Евгений Саттаров хэлэнэ.

С. ДОНДОВАГАЙ фото.

ТОБШО НАНАМЖАНУУД

Павел ДУДИН, БГУ-гай колледжын директорэй орлогшо:

- Залуушуулай өөрөө байра абажа шадыхын тула һайн байдал тогтоохо хэрэгтэй. Жэшэнь, "ДНТ" ехэ хэрэгтэй юмэн. Залуушуулай нимэ комплекснуудай байгуулга үргэдхөө һаа, ехэ үрэ дүнтэй байха һэн. Тиин хүдөөгэй залуушуулда баһал нимэ түхэлэй проект хэрэгтэй.

Саяна ЗАНДЕЕВА, залуу мэргэжэлтэн:

- Ондоо гүрэнүүдые хараад үзэхэдэ, тэндэ залуушуулда нэрээшые тухална. Жэшэнь, Францида залуу мэргэжэлтэдтэ ажалда ороходонь байра үгэхэ гэжэ оролдодог юм. Харин манай гүрэндэ һаһатай болотороо ээлжэндэ байха байна.

Анатолий БАЗАРОВ, "Алтан гэрэл" гэхэн Красноярск хотын буряад автономиин хүтэлбэрилэгшэ:

- Гүрэн банкнуудтай харилсаба, тэдэнэр бага процентээр кредит үгэхэ байна. Залуушуул өөрын байра худалдажа абахын тула банкнуудтай тусхай хэлсээ байгуулбал, ехэ һайн байгаа. Тиин үшөө энэ ябуулагдажа байһан гүрэнэй программануудые дэлгэрэнгйгээр ябуулбал, баһал үрэдүнтэй байха. Тиигбэл жэл бүри нэгэ хэдэн бүлэ бэшэ, харин үшөө олон залуушуул өөрын гэртэй болохо.

Юлия ГЫПЫЛОВА, залуу депутат:

- "Жилище" гэхэн программа тиимэ үрэ дүнтэйгөөр ябуулагданагүй. Томо предпритинуудай гүрэнэй тухаламжаар залуу мэргэжэлтэдтэ байра үгэжэ эхилээ һаа, һайн байгаа гэжэ һананаб. Тиин мэргэжэлтэн тус ажалдаа 5-10 жэл соо ажаллахаб гэжэ харилсаа баталха ёһотой. Тиимэһээ олон залуу хүбүүд, басагад ондоо хотонуудта ошонгүй, Улаан-Үдэдөө ажаллаха аргатай болохо.

Хоёрдохи вариант - хүлһөөр байрада байлгые эдлэлгын хүгжөөхэ. Эдэнэй сэнгын хүнгэн байха ёһотой. Тиин хэн нимэ ажал ябуулхаб гэжэ хэлсэхэ, мүн залуушуул өөһэдөө тус ажалда хабаадаха ёһотой. Жэшэнь, залуушуулай бүлгэмүүд координаторнууд болохо аргатай.

Гурбадахи вариант - банкнууд багахан процентээр кредит үгэлгэ болоно.

МАН - МАНАЙ ДУРАТАЙ АКАДЕМИ

Бэлигтэй үхибүүдтэ онсо анхарал болон дэмжэлгэ хэрэгтэй. Иимэ үхибүүдые хургаха гэхэн зорилготойгоор байгуулагдаһан "Малая академия наук" гэхэн һуралсалай түб хэдэн жэлэй хугасаа соо Улаан-Үдэдэ ажалаа ябуулна.

Тус түб "Одаренные дети" гэхэн программа бэзүүлжэ, республика дотор мэдээжэ болонхой. Эндэ жэл бүри 7-11 классай 500-гаад үхибүүд һурадаг. Хэшээлнүүдые дээдэ хургуулинуудай түрүү багшанар үнгэрдэг.

Тус түбтэ һурагшад олон тоото уласхоорондын, регион хоорондын конференциүүдтэ, олимпиадануудта бэлдэдэг. Понирхолтой хэшээлнүүд дээрэ багшанар хүндэ даабаринуудые үгэжэ, яагаад дүүргэхэб гэжэ ойлгуулжа үгэдэг.

Хэшээлнүүд неделин хоёр үдэр үнгэрдэг. 15 һурагшад нэгэ бүлэгтэ һурана. Тиин репетиторство гээд баһал бии.

"Малая академия наук" гэхэн түб жэл бүри элдэбин конференциүүдые үнгэргэдэг. Жэшэнь, "Первые шаги" гэхэн конференци. Эндэ багашуул хабаададаг. 5-6 классай һурагшад дунда "Серебряная альфа" гэхэн конференци эмхидхэгдэдэг. "Сибирская весна" ахамад классуудай һурагшадые суглуулна.

Харин эгээл томо хэмжээ ябуулга хадаа "Юность. Наука. Культура-Байкал" гэхэн конференци болоно. Эндэ Сибирийн регионуудай бэлигтэй үхибүүд хабаададаг. Байгша ондо тус хэмжээ ябуулга Байгал далайн эрье дээрэ үнгэрхэ.

Тус түбтэ һураһан һурагшад жэл бүри "Созвездие" гэхэн Бүхэроссиин олимпиадада хабаададаг. Эндэ түрүүшын һуури эзэлһэн арбан хүбүүд, басагад Россиин Федерацийн Президентын шанда хүртэһэн байна.

Ломоносовско олимпиада республикын хургуулинуудай дунда мэдээжэ болонхой. Эндэ хабаадагшад табан дисциплинэүүдээр мэдэсээ харуулха аргатай байна.

Бэлигтэй зурааша СВЕТЛАНА

"Бага һананһаань уран зураашан болохо хүсэлтэй байгааб. Гоёхон зурагууд, элдэб янзын үнгэнүүдтэй шэрэнүүд намда ходо һайшаагдадаг һэн", - гэжэ Светлана Иванникова хөөрэнэ.

Залуу басаган Гусиноозерск хотын искусствын хургуулине дүүргэһэн юм. Тэрэнэй багшань Станислав Владимирович Самбуев. Тус хургуулиа Светлана эрхимээр дүүргэжэ, Зүүн Сибирийн гүрэнэй соёлой академидэ хурахаа ороо. Эндэ һуража, "Бакалавр декоративно-прикладного искусства и народного творчества" гэхэн мэргэжэлтэй болоод гараа.

Юундэ зураха дуратайбта гэхэн асуудалда Светлана ингэжэ харюусадаг: "Намда һонирхолтой байдаг. Ямаршы ондоо ажал ингэжэ минни сэдхэл баярлуулдаггүй".

Бэлигтэй басаган һүүлэй үедэ модон дээрэ зурадаг болоо. Элдэб олон темэнүүдые зохёжо зурадаг. Жэшэнь, хурим, сай ууха үе, орнаментнууд. Светлана Александровна мүнөө Улаан-Үдын искусствын 5-дахи хургуулида багшална. Хэшээлнүүдтэ һурагшадараа тэрэ һайн байдал байгуулжа, һонирхолтойгоор сагаа үнгэргэхэ гэжэ оролдодог.

Олон тоото выставкэнүүдтэ үхибүүдээрэ жэл бүри хабаададаг. Светланын һурагшад элдэбин конкурсуудта түрүү һуури эзэлдэг заншалтай болоһон. Суздаль хотодо үнгэрһэн "Золотое кольцо" гэхэн уласхоорондын фестивалда Светлана гурбадахи шатын дипломдо хүртэһэн байна. Үшөө тинхэдэ бэлигтэй басаган "Окно в Европу" гэхэн фестиваль-конкурсо хабаадажа, журинин үндэр сэнгэлтэдэ хүртөө юм.

Юугээр үшөө һонирходоибта гэхэн асуудалда Светлана ингэжэ харюусаа: "Экономико шэнжэлхэ дуратайб. Тиин мүнөө Новосибирскын экономико болон захиргаанай университеттэ һураһаб. Тинн үшөө компьютерна программануудаар һонирходоибта. Англи хэлэ шудалжа байнаб".

Энэ хуудаһа ЭРЖЕНА БАТОРОВА бэлдэб. АВТОРАЙ фото-зурагууд.

**XVII ЖАРНАЙ САГААН ТҮМЭР БАР ЖЭЛ
НАМАРАЙ ПҮҮЛШЫН УЛААН НОХОЙ НАРА**

Буряад литэ	11	12	13	14	15	16	17
Европын литэ	18	19	20	21	22	23	24
Гараг Нэр Үдэр	Дабаа Лара Понед	Мягмар Марс Вторник	Лазда Меркури среда	Лурдэ Юпитер четверг	Баасан Солдон пятница	Бимба Сатурн суббота	Нима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	сагааншан Үхэр	хара Бар	харгалшан Туулай	хүхэ Луу	хүхлэгийн Могой	улаан Морин	улааншан Хонин
Мэнгэ	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ
Луудал	шорой	түмэр	огторгой	уһан	уула	модон	хин

Гарагай 2-то намарай пүүлшын улаан Нохой нарын октябрийн 18 (шэнын 11). Сагааншан Үхэр, 9 улаан мэнгын, шоройдо хуудалтай үдэр.

Лусууд ба тэнгэри тахижа, дасан хийд бодхохо, хэшэг даллага абаха, сан табижа, тангариг үгэхэ, наад тодхор зайсуулха, эм найруулха, хүрэнгэ эхэхэ, гэр байсан бариха, замда мур гаргаха, бэри буулгаха, хурим хэхэ, худалдаа хэхэ, мал худалдаадаа хайн. Эхилжэ ном сонсохо, холын замда ябаха, шэнэ дэгэл үмдэхэ, эд, юумэ үгэхэ, шарил шатааха, урлан бүтээхэ, дархалха, эрдэм ухаанда нуралсаха, сэргэ хүдэлгэхэ, байшан гэрэй хуури табижа, угал үйлдэхэдэ муу.

Хүнэй үһэ абаа наа, бэс махабад найжарха.

Гарагай 3-да октябрийн 19 (шэнын 12). Хара Бар, 8 сагаан мэнгын, түмэртэ хуудалтай үдэр.

Бурханда зальбарал үйлдэхэ, сан тэбюулха, хангал тахиулха, нахиюуһанда үгэлгэ үгэхэ, бурхан шүтээн, орон гэрээ арамнайлаха, хубсаһа эсэхэ, тоосоо хэхэ, үзэл үзэхэ, сэргэ хүдэлгэхэ, бэри буулгаха, шэнэ ноёнине табижа, дайсанине дараха, худалдаа хэхэ, захиран тушааха ажалда хайн. Эм найруулха, замда гараха, түрэлсадан боллоосохо, ном эхилэн заалгаха, адууна мал худалдажа абаха, хүүгэдые хүлдэ оруулха, газашань ябуулха, хүүр түлхэхэ, сэргэ хүдэлгэхэ хориглоно.

Хүнэй үһэ абабал, үбшэн, хамшаг хүрэхэ.

Гарагай 4-дэ октябрийн 20 (шэнын 13). Хараганшан Туулай, 7 улаан мэнгын, огторгойдо хуудалтай үдэр.

Бурханда зальбарха, бэшэг зурхай зураха, дасан хийдэй тахил заһаха, огторгойн үүдэсахиха, гүрэм заһал хэхэ, эхэ хүндэ бараалхаха, өөрын амидаралда туһатай ажал хэхэ, ураг садан болохо, худалдаа хэхэ, ном заалгаха, замда гараха, буянай үйлэ бүтээхэдэ хайн. Лама болохо, ном сонсохо, газашань үгэхэ, хүрэнгэ эхэхэ, мал худалдажа абаха, үбшэн эмнэжэ эхилжэ, дасан хийдэй хуури табижа, гэр бурихэ, нүүдэл хэхэ, нохой абахыс тэбшэгты.

Хүнэй үһэ абаа наа, зол жаргал оршохо.

Гарагай 5-да октябрийн 21 (шэнын 14). Хүхэ Луу, 6 сагаан мэнгын, уһанда хуудалтай үдэр.

Бурханда зальбарха, бурхан, лусууд тахижа, хэшэг даллага абхуулха, хубараг лама болохо, бэшэг зурхай зураха, дасан шүтээн бодхохо, санаар олгохо, номын хурал байгуулха, ном сонсохо, номлохо, хэблэхэ, замда ябаха, эм найруулха, модо тариха, хүрэнгэ эхэхэ, бэри буулгаха, түрэхэ, буянай үйлэ бүтээхэ, тоосоо хэхэ,

үзэл үзэхэ, эхэ хүндэ бараалхаха, харюулга хэхэ, түмэрөөр урлахада хайн. Ехэ гол гаталха, заһага бариха, тангариг үгэхэ, хүүргэ бариха, хубаг татаха, дайсанине номгодхохо, онгосо, тала, модон тээрмэ урлаха, хүүргэ бариха, ханаха, төөнэхэ, газар малтахада харша.

Хүнэй үһэ абаа наа, эд зөөри арьбажаха, үхэр мал үдэхэ.

Гарагай 6-да октябрийн 22 (шэнын 15). Дүйсэн үдэр. Хүхэгшэн Могой, 5 шара мэнгын, уулада хуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. «Баасаннамду» үдэр.

Бурхан тахижа, дасан дуган нэргэхэ, арамнайлаха, хэшэг даллага абхуулха, лама болохо, номын үүдэндэ орохо, Очирпүрэвийн харюулга хэхэ, ном номлохо, замда гараха, эрдэмдэ хураха, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, нүүдэл хэхэ, сэргэ хүдэлгэхэ, гэрэй хуури табижа, гэр бурихэ, мори, үхэр хургаха, бэри буулгаха, хурим хэхэ, бэрин үйлэ бүхэндэ үлзтэй хайн. Модо отолхо, зарга бариха, эхэ хэрэг үүдэхэ, ном уншаха, газархаалха, худалдаа хэхэ, нохой абаха, эм найруулхада бүтэмжгүй.

Хүнэй үһэ абабал, амгалан тайбан байдал оршохо.

Гарагай 7-до октябрийн 23 (хуушанай 16). Улаан Морин, 4 ногоон мэнгын, модондо хуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр.

Бурханда зальбарха, бурхан, тэнгэри, 8 лусууд тахижа, тахилда үгэлгэ үгэхэ, эхэ хүндэ бараалхаха, нүхэртэй болохо, наһанай буян бүтээхэ, эд, мал абаха, худаг малтаха, модо буулгаха, эд бараа худалдаха, анда нүхэр боллоосохо, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, һэсыгэр табижа, ханаха үйлэнүүдтэ хайн. Модо отолхо, тангариг үгэхэ, замда гараха, арамнайлаха, хэрүүл тэмсэл хэхэ, заргалдаха, мори худалдаха, байра бууса түбхинүүлхэдэ муу, бэри буулгажа, хүргэ оруулжа болохогүй.

Хүнэй үһэ абаа наа, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 1-дэ октябрийн 24 (хуушанай 17). Улааншан Хонин, 3 хүхэ мэнгын, хийдэ хуудалтай үдэр. Тэрсүүд тэмдэгтэй, тонмуу үдэр. Парынсээр.

Бурханда зальбарха, лусууд тахижа, лама болохо, тарни уншаха, «Чавдор», «Уһан балин», «Лудор» Лусын балин үргэхэ, харюулга хэхэ, замда гараха, худалдаа наймаа хэхэ, хонинхоо ашаг шэмэ абаха, мал газашань үгэхэ, ажалшанине абаха, хурим найр хэхэ, эм найруулха, залаха, эрдэм номдо хургаха, буянай үйлэ бүтээхэ, адууна мал хургахада хайн. Гэрэй хуури табижа, шэнэ гэр бариха, хүн, малые һамнаха, ханаха, төөнэхэ, шэнэ дэгэл эсэхэ, сэргэ хүдэлгэхэ, тээрмэ бодхохо, шууяа гаргаха, суглаа зарлаха, газар хэндэхэ, модо отолхо, хубаг татахань сэртэй.

Хүнэй үһэ абабал, шэг шарай муудаха.

**Набор на курсы
«Тайны монгольской астрологии» -
«Зурхай».**
Звонить по тел.: 44-09-23.

Хурамхаан, Арзгун нютагуудтаа, Хабтагай Буряад орондоо Хүндэ ямба эхэтэй, Арадай артист алдартай Алдарт Михаил Елбоновоо Үнэн сэдхэлхээ амаршалхам,

**Арадай артист Михаил ЕЛБОНОВОЙ
65 наһанай ойтой дашарамдуулан**

Дабхарлаһан баяраарнь Дамжуулан иигэжэ хэлэхэм, Панажа ябаһан ханалаа, Бодожо ябаһан бодолоо: Балшар бага наһанһаа Бэлиг абьяасаа шэмэглэжэ, Гүн соёлой харгыгаар Гэшхэлжэ ходоодо ябаалши даа.

Энхэ тайбан заяатай, Эрдэм бэлиг талаантай Эрхим эрын харгыгаар Эрмэлзэлтэйгээр зүдхөөлши. Хуби заяанай харгыда Хүнүүдтэй адляар гэшхэлжэ, Культура соёлой хэрэгтэ Хуурмаггүйгөөр хүдэлөөлши.

Эдэ бүгэдые хамтаруулжа, Үрээхэ минии ханал хадаа Хүндэтэ манай Михаил Хододоо нимэ байхал даа:

Ажаһанаха нүхэрнай! «Арадай артист» гэжэ Алдарлаһан нэрэ зэргээ Аргагүй зохидоор хүндэлжэ. Бүхэ энэхэн наһандаа Бэлиг талаанаа хурсадхан, Хэжэл ябаһан ажалдаа Хэжэл-хэжэл ябыш даа. Агаарай ариунда аяжажа, Аршаанай дээжэһээ амталжа, Алтан тоонтоёо хүндэлжэ, Арадай соёлой дэбжэлтгы Абьяастайгаар үргэжэ, Арад зондоо, нүхэдтөө Аша туһатай, хүндэтэй Ан-бун жаргажа хуухыеш Ороноймнай олон Тэнгэри Орхингүй сахихань болтогой!

Жаргал ДАШИНИМАЕВ,
радиоинженер,
ажалай болон сэргэй ветеран.

2010 он – Багшын жэл

**«ОГТОРГОЙН
БУРХАДАЙ АБАРАЛААР
МҮНХЭ НАНА ЗАЯАНАБ»**

(Түрүүшын багша Г-Ц.ЕШИЕВАГАЙ
80 наһанай ойн баярта зорюулнаб)

Буурал хайхан Бурядаим, зүүн хойто буландань Байдаг юм даа нютагнай, баян хайхан Ашанга. Ажалша бүхэриг зоноороо суурхаан, Домтой Дабхарай аршаан булаг ундатай, Домог түүхэдэ ороһон, Шэбээтэ буурал баабайтай, Нангин Эрдэни Толгой, Табан хаан сахюусанай гүйдэлтэй, Сагаан буурал морин хүлэгтэй, Үлзы хайхан Ашанга хатан эжымнай.

Ашанга нютагнаа гарбалтай, улаалзай хүбдүүдугай, 1930 оной түмэр морин жэлдэ алтан дэлхэй дээрэ мүнделжэ эрхэн минии түрүүшын багша Галсан-Цырегма Ешиевна тухай бэшэхэ дуран хүрэнэ. Ашангынгаа эхин шатын хургуулин нэгдэхэ класста ороходом, эгээ түрүүн ном заһан багша Галсан-Цырегма Ешиевна болоно. Мүн болдог бодуулха, үзэг зааха, уншуулжа хургаха, зураг зуруулжа, сэбээрээр бэшүүдэжэ хургадаг хэн. Мүн лэ хүгжэм дуунда хургаһа хэн. Хэшээлнүүдээ эхэ нонирхолтойгоор үнэргэгшэ бэлэй.

Олохон үхибүүдтэ «А» үзэг холбуулһан, номдо хургаһан, эрдэм бэлтгэй орьёл өөдэ дабишууһан үлзы хэшэгтэй багшамнай болон гээшэл даа. «Аяга сай - эдээнэй дээжэ, «А» үзэг - эрдэмэй дээжэ» гэжэ олонто маанадта ойлгуулан дабтагша хэн.

Минии ханахада, Галсан-Цырегма Ешиевна жаахан бэгтэй, урихан шарайтай, хурсахан нодэтэй, шабинаргаа зөөлхөнөөр аалдэ, эригтэйгээр хандадаг бэлэй. Нэгэжгдэ аалишааг аруугүлхэ, бадашага гэшые мэдэхгүй хүн байһан. Иимэ түбшэн зантай багшаяа

бидэ, шабинар, эхээр хүндэлдэг һэмди. Дүрбэн жэлдэ түрүүшынгээ багшада заалгаха хуби заяатай байһан гэшээбди. Харин мүнөө Галсан-Цырегма Ешиевна наян наһанайнгаа богһо алхажа ябана.

Багшамнай Ашангынгаа хургуулида олохон жэл соо хүдэлжэ, наһанайнгаа амаралтада гараһан гэшээ. Үни удаан амжалтатай бэрхээр хургуулидаа хүдэлһэнэйнгөө түлөө ажалын үндэрөөр сэгнэгдэжэ, «Бурядай АССР-эй хургуулин габыата багша», «Арадай эрдэм гэгээрэл отличнико» гэһэн тэмдэгүүдээр шагнагдаа. Агууехэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үсын шэрүүн шанга сагта үетэн нүхэдөөрөө колхоздоо хүдэлһэн байна. «За доблестный труд» гэһэн В.И. Ленинэй түрөөрөө 100 жэлэй ойн баярай, «За доблестный труд в годы Великой Отечественной войны 1941 - 1945 гг.» гэһэн медальнуудта хүртөө. Галсан-Цырегма Ешиевна наһанайнгаа амаралтада гараад, олон жэлэй туршада Улаан-Үдэ хотын хойморто хүндэтэй сарюун хууна. Сүлөө сагаа зөхөхы ажалда зориулаа. Иимэ номуудые бүтээжэ, нэрлэбэл, 2004 ондоо «Ашанга нютагай түүхын хуудаһанууд» хоёр хуби; 2009 ондоо «Буянта муртэной мүнхэн зам»; 2010 ондоо «Хориин аймагай Ашангын зоной угай тэмдэглэл» гэһэн номуудые Улаан-Үдын ба Хориин хэблэлээр гаргуулаа.

Багшдаа үлхөө олон үгэнүүдэй дээжээр үрэлээ заяаха байнаб: сэдхэлэйтнай хубшэргэйн баяр, сэгнэшэгүй тэбхэр наян наһанайнтай алтан ойгоор амаршалаад, буурашагүй буянтай, дабашагүй хэштэгтэй, хүншэгүй хүлдэтэй, зайлашагүй заяатай, бурханһаа хутаг гуйжа, амгалан тайбан аза жаргажа хуухатнай болтогой!

Сэржэн ЦЫРЕНОВА,
1962 оной шаби.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директорэй - ахамад редакторай түлөө
Т.В.САМБЯЛОВА
Редактор **Г.Х.ДАШЕЕВА**.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: **И.М.ЕГОРОВ, Б.Г.БАЛЖИРОВ, П.Л.НОСКОВ, М.В.КАЛАШНИКОВ, И.В.СМОЛЯК** (Буряад Республикын Правительство), **А.С.КОРЕНЕВ, Ц.Б.БАТУЕВ, В.Р.БУЛДАЕВ, Ц.Э.ДОРЖИЕВ** (Буряад Республикын Арадай Хурал), **А.Л.АНГАРХАЕВ** (генеральна директор-ахамад редактор), **Д.Б.ГУРОДАРМАЕВА** (редакторай орлогшо), **С.Б.БАЙМИНОВА** (харюусалгата секретарь), **В.Г.ГОМБОВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, Л.В.ОЧИРОВА**, **Б.В.БАЛДАНОВ, А.А.ФАДВЕВА, В.Д.ДАМИНОВА**.

Манай адрес:
670000, Улаан-Үдэ хото,
Каландаршвиллин үйлсэ, 23,
Хэблэлэй байшан
"Буряад үнэн".
E-mail: **unpn@mail.ru**

Газетэ хэблэлэй 4 хуудаһан хэмжээтэй. Индекс 738777. Газетын хэһэг 4500. Хамтын хэһэг - 18000. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг - 17.00.

"Республиканская типография" гэнэн ОАО-до бэлэн диапозитивүүдтээ газетэ хэблэгдээ. 670000, Улаан-Үдэ, Борсоевой үйлсэ, 13. Директорэйнь телефон: 21-40-45. Сүлөө сэн. Б-0165-дахи номертойгоор «Восточно-Сибирское межрегиональное территориальное управление» ФГУ-да бүрдхэлдэ абтанхай.

Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорэй-ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), ген. директорэй 1-дэхи орлогшын - 21-68-08, «Буряад үнэн - Дүхэргэй» редакторай - 21-64-36, «Бурятия» сонинной редакторай - 21-33-61, секретариатай - 21-60-21; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-54-93; «Морин хуур», «Вершины» журналнуудай редакци - 21-55-97; залуушуулай, оюутайдай ажабайдалай - 21-54-96, «Одон» журналай редакци - 21-68-08; мэдээсэлэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламн - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерийн - 21-23-67.

Редакцида ороһон материал-нууд шүүмжэлэгдэхгүй, мүн авторнуудтань бусаагдадаггүй.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрэнүүдэй бэшэлгые хазагайрууһан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакци ханамжа авторайхитай адли бэшэ байжа магад.

Ветерануудай спартакиада

АЛТАН НАМАРАЙ АРЮУХАН АМИСХААЛ

Улаан-Үдэ хотымнай Совет-скэ районой ветерануудай 6-дахи спартакиада Дээдэ-Онгостойн сэнгэлигтэ («Зорь-ка» гэдэн элүүржүүлгын ла-герья) сэлмэг нараатай, һөөл дулаахан үдэр хаяхан үнгэргэг-дэжэ, 5-6 автобусоор дүүрэн зон тишээ ошожо, эдэбхи-тэй хабаадаба, баясаба, сэбэр агаараар сэнгэбэ. Пайндэрэй спартакиадын эхиндэ Советскэ районой гулваа Т.А. БЫ-КОВА, Арадай Хуралай де-путат А.Г. ЗЫБЫНОВЭЙ ту-налагша В.В.АФОНЬКИН, райсоветэй ветерануудай районно Советэй түрүүлэгшэ В.О. ЛАРЧЕНКО гэгшэд эндэ урданайхиһаа тон олоороо сугларһан наһатай зоние ха-ни халуунаар амаршалаа.

«Алтан намарай хаһада энэ дулаахан үдэр баяраар, элшэ хүсөөр сэдхэлтнай халижа, саашадаа-шые уга наһатай, һайхан бодол-той ажаһуугыт» гэдэн удхатай амаршалга Татьяна Александровна хүргөө. Агуухэ Илалтын 65 жэ-лэй ойн хүндэлдэ гэр байрын сертификат, захибарилгаһаа эхи-лээд ехэ юумэн ветерануудта хэгдээ, үшөөшые ехэ ажал ябуулагдаха гэжэ тэмдэглэһэн байна.

«Энэ спартакиадын шангууд гол спонсор, депутат Андреян Геннадьевичэй зүгһөө шалгарһан зондотнай үгтэхэ» гэжэ Владимир Владимирович Афонькин найдуулаа. Энэ спартакиадын спонсорнууд болоһон горсоветэй депутат Э.О. Бадмаев, Арадай Хуралай депутат И.Э. Матханов, Азиатско-Тихо-океанский банк (АТБ), Бинбанк, «Городские маршруты» эмхи (автобусуудые түлөөһөгүйгөөр үгөө), бусад эндэ нэрлэгдэжэ, халуун алыга ташалгаар угтагдаба. «Намарай хэшэгүүд» («Дары осени») гэдэн конкурсо олон эмхи зургаануудай, предпритинуудай зон хабаадаа.

«Беззки» гэдэн бүлэг, «Золотая осень» гэдэн наһатай эхэнэрнүүдэй хоор, хасаг хатарай бүлэг бэлигээ харуулжа, бултаниие уяруулба, баясуулба. Юуб гэхэдэ, эдэ зоной урдандаа, залуу наһандаа дууладаг дуунуудаа шагнажа, толгой соогоо үнгэрһэн ажабайдалаа, дайнай шэ-рүүн жэлнүүдые олонхинь дурдан, суг дууладан, һандайнууд дээрэ һуугаа һэн. Хоорой баянист Г.Д. Думнов тэдэнэ дэмжэн, нэгэ ми-нэрхэ, нэгэ уруу дуруу болохын хаража хүхилдэбэди. «Земля моя – Сибирь», «Мать, Россия моя», «Курум-канский вальс», бусад дуунуудые хооройхид бэлэглээ.

Спартакиадын ахамад судья А.В. Зубенкин гол мурьсөөнүү-дые нэрлэһэнэй удаа стадион дээрэ ошоһон зон бэээ эһэжэ бэлдэбэд, харин үндэр наһатайшуул команда-нуудайнгаа түлөө «болельнигууд» болоо, үндэр эгсэ газарһаа доошоо хаража һуугаа.

Эхэнэрнүүд 30 метртэ, эршүүл 60 метртэ гүйлдэбэд. Аяар 34 ко-манданууд һэн тула анха түрүү-шынхизэ хабаадаһан бидэ – «Буряад үнэн» хэблэлэй байшангайхид – Н.Д. Намсараев, Р-Н.Б.Базаров, Г-Д. Д. Дамбаев, Ч.Ц. Гурьев, Л.Д. Гончикова, би гээд – манай команда эгээл һүүлшын шахуу мурьсөөндэ оруулагда-бабди. Хэды наһатайшые һаа, ехэ оролдон гүйлдэһэн, зариманинь ябагалһан, гимнастическа саха-риг руу бүмбэгэ, холо руу тенниснэ бүмбэгэ шэдэһэн, мүн тиихэдэ кегельбаны (кегли) гэдэг шара улаан юумэнүүдые бүмбэгөөр тудахаа һанан, олые тудаһан зоние дэм-жэжэ, алыга ташалдаабди, хашха-

ралдаабди. «Түргөөр гүйгыт» гэлдэхэ юм. «Забайкальский», ШРМ-эй, СИЗО-гой, манай эмхин зон анха түрүүшынхизэ хабаадаһан хадаа шадахыса оролдобобди. Чингис Цыреновичнай, Николай Дымбры-ловичнай, Гарма-Доди Дамбаевич-най, илангаа Лариса Дашиев-намнай бэрхэ спортсменүүд бай-һанаа гэршэлээ, холье шэдээ, тэдэ сахаригуудые оноо. «Эршүүлтэй адли холо руу бүмбэгөө шэдэбэш» гэжэ Л.Д. Гончиковамнай жоу-рин гэшүүндэ магтуулба. Эндэ хабаадагшадай зариманинь гүй-хэдөө яараад унашахадань, сагаан халаадтай эмшэн эхэнэр түргэн туһаламжын арга хэнэ. Хоёр эхэ-нэрнүүдые нюурын зугын, хорото шарын казасмаарнь, эм дом түрхээд орхихо юм.

Эгээл һонин мурьсөөн гэхэдэ, урилдаанай эстафетэ боложо, хоёр-хоёр команданууд хоорондоо му-рьсөө, ана-мана тулалдаа, бэсбээдэ модохонуудаа дамжуулан урилдаа. Бидэ Гүрэнэй филармонийнхидтай гүйлдэжэ булигдаабди.

Удаань спартакиадын һүүлдэ эндэ хабаадагшад столоводо уриг-дажа, халуун эдэс барья, хүндэлүүлэ. «Дары осени» конкурсо коман-даараа шалгарһан Арадай Хура-лайхид баярай бэшэгтэ, мүнгэн шанда хүртөө. Хажуудань һууһан бидэнэр амтан эдээндэн үндэр

сэгнэлтэ үгөөбди. Олон эмхинүүдэй бэрхэ эзэн эхэнэрнүүд тус конкур-соор тэмдэглэгдээ, дуунууд хан-хинаа, амаршалгын үгэнүүд дахи-наа хэлэгдээ. Манай Хэблэлэй бай-шангай хэблэлэй түбэй хүтэлбэри-лэгшын орлогшо Л.Д. Гончико-вагай мун лэ спартакиадада шал-гаржа, баярай бэшэгтэ, мүнгэн бэл-лэгтэ хүртэһэндэн тон ехээр баярлаабди.

Эндэ сүлөөгүй ажалтай байһан, бүхы мурьсөө, концерт наада фотоаппарадаараа буулгаһан Р-Н. Б. Базаровтаа хамта дурасхаал болгон, алтан шара набшаһата на-марай үедэ болоһон спартакиадын удаа оршон тойронхи һайхан байгаалита газарые саг зуурын фото-зураг болгон, командаараа абхуулаабди.

Удаань Үндэһэн номой сан-гайнгаа нүхэдтэй хамта баһал фото-зурагта оробобди. Бүхэли һара үргэлжэлдэг наһажаал зоной үедэ ганса бэшэ, ямаршые сагта үндэр наһатай, пенсионер болоһон зоноо, эхэ, эсэгээ, үбгэд, хүгшэдөө һай-наар үргэжэ, харалсажа ябахам-най болтогой!

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Спарта-киадын һайндэрэй үедэ.

Р-Н. БАЗАРОВАЙ фото.

ТЕАТРНУУДАЙ ВЕТЕРАНУУДЫЕ ХҮНДЭЛБЭ

Бүхы наһаая, талаан бэлигээ театрай ажалда зорюулан хү-нүүдые – режиссернууд, хүг-жэмшэд, дуушад, хатаршад бо-лон элдэб ондоо ажалда эдэбхи үүсхэлээ үгэгшэдые – наһажаал зоной һайндэрөөр амаршал-хаяа октябрийн 1-эй үдэр Же-лезнодорожно районой захир-гаанай байшан соо эмхидхэг-дэһэн «Хүгжэм дуунай үдэш» гэдэн уулзалгада уриһан байна.

Энэ хүндэмүүшэ һайхан үдэшые Россиин Федерациин Театрнуудай ажал ябуулагшад холбооной Бурядай нотаг можын таһагай харюусалгата секретарь, Буряад Республикын габыята артистка Любовь Цыбановна Цыдыпова эрхим бэрхээр хүтэлбэрилжэ, на-һанайнгаа амаралтада гараһан театрай дүшэ гаран ажалшадые хани халуунаар амаршалба.

Эгээтүрүүн Буряад Республикын Гүрэнэй шангай лауреат, СССР-эй арадай артист Г.Ц. Цыдынжаповай

нэрэмжэтэ академическэ оперо болон баледэй театрай бэлигтэй дуушан Баир-Жаб Дамбиев аха захатанаа үнэн зүрхэнһөө һайндэ-рөөр амаршалха зуураа, гоё һайхан ирагуу хоолойгоороо «Старики, вы мои старики» гэдэн дуу дуулажа, энэ үдэшые нээбэ. Тиигээд лэ саа-шаддаа уласхоорондын конкурсын лауреат, оперно театрай залуу дуушан Эдуард Жагбаев баасбүдүүн хоолойгоор дуугаа дуулажа, суг-ларагшадтай зүрхэ сэдхэл доһол-гобо.

Хани халуун оршон байдалда үнгэржэ байһан үдэшын гол зүй-лыншэ юун байгааг гэдэл, үнийнэй уулзаагүй хүнүүд сэдхэлэй ду-лаан хандалгаар өөһэд хоорондоо хөөрэлдэжэ, ури хүгэд, аша, эзэ-нэрэйнгээ амидарал тухай, бэс бэсынгээ элүүр мэндэ тухай хо-нирхон хөөрэлдэһэниинь ехэл удха шанартай байгаа гэжэ хэлэмээр. Зарим хүнүүдтэ түрөһэн үдэртэйн тааралдуулжа, гарай бэлэгүүдые барюулагдаа.

Амаршалжа үгэ хэлэһэн гү, али дуу дуулаһан хүн бүхэн сэдхэл зүрхэсэ хүдэлгэн байгаа һэн. Бу-рядай арадай артистка Светлана Бунесева амаршалгын үгэ хэлэхэдэ: «Хүндэтэ манай энхэрэн ябадаг аха захатамнай, тандаа уга наһа, удаан жаргал хүсэнэб, элүүр мэндэ, энхэ тайбан ябыт даа!» – гэжэ хэлээд, Цырендулма Дондогойн үгэ дээрэ композитор Базар Цырендашиевой бэшэһэн «Холын харгыда» гэжэ дуугаа дуулажа, баян дэлгэр, бата найдамтай сэдхэлээ гэршэлжэ, бүгэдэ зоние уяруулаа.

Тиихэдэ Гүрэнэй циркын түлөө-лэгшэ, уласхоорондын олон үндэр шагналда хүртэһэн Буряад Респу-бликын габыята артистка Анна Хабеева уян нугархай хатар ха-руулжа, нэрмэ ехэ алыга ташал-ганда хүртөө.

Оперно театрай дуушан ябаһан Ирина Федоровна Кузьмина дуу дуулажа, булта зоние гайхуулба. Үндэр наһатай болошые һаа, хуушанайнгаа ольһо хусые алдаагүй ябаһанаа гэршэлээ. Бурядай Рес-

публикын габыята артистка, ветеран Дулмажаб Митупова мун лэ хүн зоние баясуулаа. Тиихэдэ Буряад Республикын габыята артист, оперно театрай дуушан Нам-хайн Мүнхзул «Эжын шанан сай» гэжэ удха түгэлдэр дуу зорюулба.

Үнэхөөрөө, «Хүгжэм, дуунай үдэш» боложо үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй!

Чингис ГУРЬЕВ, Буряад Республикын арадай артист.